

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Katedra občanského práva

Diplomová práce

**NÁHRADA MAJETKOVÉ A NEMAJTKOVÉ
ÚJMY**

Eliška Beránková

Plzeň 2021

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Eliška BERÁNKOVÁ**
Osobní číslo: **R16M0016P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Náhrada majetkové a nemajetkové újmy ve sportu**
Zadávací katedra: **Katedra občanského práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Sportovní právo
3. Právní odpovědnost ve sportu
4. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy
5. Rozhodování sporů v dané problematice
6. Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:
viz příloha

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Jindřich Psutka, Ph.D.**
Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2020**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2021**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 20. července 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že veškeré použité prameny a zdroje informací, které jsem k sepsání práce použila, byly řádně uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

V Plzni dne 31.3.2021

.....

Eliška Beránková

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu mé diplomové práce, JUDr. Jindřichu Psutkovi, Ph.D., za vstřícný a milý přístup při konzultacích, za čas, který mi i přes komplikované události nastalé v důsledku onemocnění COVID-19 věnoval, taktéž za užitečné rady, jakož za celý odborný dohled nad tvorbou mé práce.

Seznam zkratek

ADR- *Alternative Dispute Resolution* (alternativní řešení sporů)

ČR- Česká republika

LZPS- Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

NS- Nejvyšší soud ČR

NSS- Nejvyšší správní soud ČR

OZ- Zákon č.89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

RozŘ- Zákon č.216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů

Trestní zákoník- zákon č.40/2009 Sb., Trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon o podpoře sportu- zákona č.115/2001 Sb., o podpoře sportu, ve znění pozdějších předpisů

Obsah

Úvod.....	1
1. Sport a právo	5
1.1. Pojem sport	7
1.2. Sportovní činnost a její legalita a legitimita	9
1.3. Vztah práva a sportu	11
1.4. Specifičnost a zásady sportovního prostředí.....	13
2. Prameny dopadající na úpravu oblasti sportu.....	16
2.1. Mezinárodní právo.....	16
2.1.1. Mezinárodní smlouvy dopadající na sportovní sféru	17
2.2. Evropské právo	19
2.3. Vnitrostátní právo	20
2.4. Sportovní pravidla v systému práva	23
3. Odpovědnost při sportu ve vztahu k občanskému zákoníku	25
4. Institut náhrady majetkové a nemajetkové újmy a jeho vybrané části.....	30
4.1. Obecné předpoklady vzniku povinnosti k náhradě újmy	34
4.1.1. Škůdce	35
4.1.2. Újma	36
4.1.3. Příčinná souvislost.....	38
4.1.4. Zavinění.....	39
4.2. Porušení dobrých mravů	42
4.3. Porušení zákona	49
4.4. Porušení smlouvy.....	54
4.4.1. Vztah mezi deliktní a smluvní náhradou újmy.....	60
4.4.2. Smluvní povinnosti regulující chování sportovce při sportovní činnosti 61	
4.4.3. Sportovní profesionální smlouva.....	63
4.5. Zvláštní povinnosti k náhradě újmy	65
4.5.1. Škoda způsobená tím, kdo nemůže posoudit následky svého jednání 65	
4.5.2. Škoda způsobená informací či radou.....	69
4.5.3. Škoda na odložené věci	72
4.6. Teorie k přístupu odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy	76
4.6.1. Teorie nedostatku zavinění.....	79
4.6.2. Teorie účelu	80
4.6.3. Teorie souhlasu poškozeného.....	80
4.6.4. Koncepce státního dovolení	81
4.6.5. Teorie práva profesionálního.....	82

4.6.6. Teorie nešťastné náhody.....	82
5. Další druhy odpovědností ve sportu.....	83
5.1. Trestněprávní odpovědnost.....	84
5.2. Disciplinární odpovědnost.....	92
6. Rozhodování sporů vzniklých v souvislosti s touto problematikou.....	94
6.1. Rozhodčí řízení.....	95
6.2. Rozhodčí komise	96
6.3. Řízení před civilními soudy.....	97
Závěr.....	100
Resumé	104
Zdroje	106
Použité knižní zdroje	106
Použité odborné články	107
Použité internetové zdroje	108
Použitá judikatura.....	110
Použité akademické práce	112
Seznam použitých právních předpisů.....	112
Ostatní zdroje	113

Úvod

Nesčetněkrát byly nastíněny otázky o vzájemné koexistenci sportu a práva ve snaze vyřešit jejich vzájemný vztah stěžejně se zaměřením na problémy a vliv, které vyvstávají následkem praxe. Protože se sport již nepojí pouze se samotnou sportovní činností jako takovou, ale subsumuje do sebe velké množství různorodých subjektů, upravuje jejich vzájemné vztahy a dopadá na početné sociální aspekty společnosti, jedná se o praxi značně pestrou a v mnoha ohledech i komplikovanou, neboť tyto jevy zasahují do mnoha již tradičních právních odvětví. Desetiletí tak právní teorie zápolí s problematikou jakou míru vlivu má obecné právo popřípadě stát v mnoha jevech odlišné a specifické sportovní sféře, která bývá primárně řízena sportovními pravidly či zvyklostmi jednotlivých sportovních disciplín. Sport se stal celospolečenským fenoménem, který významně ovlivňuje všechny skupiny obyvatel napříč všemi sociálními vrstvami a jehož popularita v posledních několika desetiletích výrazně stoupá a dá se předpokládat, že i nadále stoupat bude, i proto ve společnosti zaujímá neodmyslitelné a výjimečné postavení. Bývalý profesionální hráč volejbalu Giba ve svém citátu, že „*sport umožňuje ukázat lidem krásnou stránku života*“¹, vystihl vnímání sportu současnou společností, kdy se stal bez nadsázky součástí životů milionů lidí po celém světě. Dříve byl sport více považován za prostředek možného společensky stráveného času, jako forma odpočinku a zábavy, dnes se stává také prostředkem emocionálního vyžití, kdy lidé jeho prostřednictvím zažívají přívaly emocí. Sport napomáhá při budování sociálních vazeb, rozvíjí přátelství, mnoho důležitých politických či hospodářských dohod se tváří v průběhu sportovních aktivity, některé sportovní činnosti se staly odrazem společenského postavení jejich aktérů. Za největší přednost sportu však lze považovat jeho rozmanitost, jak v aktivitách, tak především v tom, že ho mohou vykonávat všichni všichni bez rozdílů, čímž se stal nedílnou součástí mnoha životů napříč celým světem. Toto všechno s sebou přináší i zájem velkých firem a investorů (obecně sponzorů) a značné finanční prostředky směřující do samotného sportu a také celého sportovního prostředí. Příkladem až neskutečného navýšení množství peněz proudícího do sportovní sféry může být fotbal. V roce 1893 se uskutečnil první veřejně zaznamenaný přestup hráče Willieho Grovese

¹ Giba * 23. prosince 1976, bývalý brazilský profesionální volejbalový hráč

z týmu West Bromwiche Albion do celku Aston Villy za, dalo by se říci, pouhých 100 liber.² V současné době je nejdražším zaznamenaným fotbalovým přestupem přesun hráče Neymara ze španělského týmu Fc Barcelona do francouzského celku Paris Saint-Germain Fc za rekordních 222 milionů euro³, transfer se uskutečnil v roce 2017 a bylo jen otázkou času, kdy i on bude překonán. V důsledku celosvětové nákazy onemocněním COVID-19 se však nemalé množství peněžních prostředků do sportu zastavilo a mnoho sportovců, klubů a sportovních organizací balancovalo na hraně přežití. I přes nemalé problémy, které s sebou pandemická situace přinesla, věřím, že sport jako takový toto přečká, i proto že právě sport je v těchto těžkých dobách významným mostem mezi společnostmi a jedním z mála prostředků rozveselení již tak unavených lidí po celém světě.

Všechny tyto aspekty, v podobě velkého počtu zainteresovaných subjektů, rozličných vztahů mezi nimi vzniklých v souvislosti se sportovní činností, stále stoupající společenský zájem o sport a v neposlední řadě i velké množství peněz, vedou taktéž k úvahám o míře propojení sportu a práva a případné existenci sportovního práva, jakožto samostatného právního odvětví. České právní prostředí je spojeno se silným postavením spolkové autonomie, jež je zakotvena také v LZPS a to konkrétně v jejím článku 20. Sportovní prostředí obecně velmi trvá na své autonomii a velmi si zakládá na svém specifickém prostředí, proto si lze těžko představit, že by sportovní organizace v nějaké blízké době uvítali případnou větší snahu zákonodárce o vytvoření kodifikace sportovního práva, čímž by přispěl k řešení problematických otázek a jejich právního posouzení. Ač se sportovní činnost, zvláště v dnešní době a stále narůstající oblibě sportu, týká velké masy subjektů a případů, nemáme, zejména u nás, na toto téma mnoho odborných publikací či článků. Právě naopak, počet publikovaných odborných děl se pohybuje pouze v řádech jednotek a ještě méně bude těch, které by byli uznávané i z řad odborné veřejnosti. V důsledku malého počtu odborných publikací, značné specifčnosti sportovního prostředí a silné autonomie sportu, vznikají v právním prostředí slepá místa, která stále nejsou upravena, respektive není ustálená právní rozhodovací praxe a mnohdy ani názory, jak tyto slepá místa řešit. Svou práci bych proto ráda směřovala k možnému nastínění problematiky prolínání sportovního prostředí a občanského práva, konkrétně jeho institutu

² BARCLAY, Patrick. The Life and Times of Herbert Chapman. [s.l.]: Hachette, 2014. *Dostupné online*. S. 60.

³ Nejdražší přestupy fotbalistů. Kolik kdo stál?: Fotbal. In: *CNN Prima NEWS* [online]. 19.06.2020 [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://cnn.iprima.cz/nejdrazsi-prestupy-fotbalistu-kolik-kdo-stal-4779>

náhrady majetkové a nemajetkové újmy. Jak už jsem psala výše, mnohé otázky zatím nebyly ani praxí ani teoretickými úvahy z řad odborné veřejnosti vyřešeny, proto bude má práce založena primárně na mých názorech. Mým cílem není vyřešit slepá místa, která ve sportovně-právní doktríně jsou, spíše na ně poukázat. Pokusím se tedy některé otázky a východiska nastínit za pomoci odkazů na soudní judikaturu či opřít o doktrinální závěry, avšak případů, jež se dostaly až před obecné soudy, není mnoho. I proto budu vycházet také z obecného pojetí jednotlivých dílčích částí institutu a ty následně aplikovat na sportovní sféru a jevy v ní se vyskytující.

Svou práci rozdělím do šesti kapitol, kdy tyto kapitoly na sebe budou postupně navazovat, tak abych nabídla teoretický nástin právní úpravy v oblasti náhrady majetkové a nemajetkové újmy ve sportu. V průběhu psaní mé práce došlo po konzultaci s panem doktorem Pstoukou k několika drobným změnám v názvech a počtu kapitol v porovnání s přiloženými podklady pro zadání diplomové práce a to z důvodu koncepce a ucelenosti celé práce. První kapitolu pojmu jako úvod do celé problematiky a pokusím se ve stručnosti definovat sport, nastíním pohled na zákonnost sportovní činnosti a na její vztah k obecnému právu. Druhou kapitolu věnuji pramenům sportovní činnosti. Protože sportovní sféra pojímá rozsáhlou problematiku, bezpočet právních vztahů a subsumuje mnoho otázek z rozdílných právních odvětví, dopadá na ní i velké množství právních předpisů, proto se zaměřím pouze na ty stěžejní dopadající přímo na úpravu sportu a to přes prameny mezinárodního práva, samozřejmě nelze opomenout také prameny Evropské unie, ač jak později ukáží, sekundární předpisy Evropské unie se výlučně úpravou sportu nezabývají a v neposlední řadě prameny vnitrostátního práva. Již třetí kapitolu spojím se soukromoprávní odpovědností vznikající v souvislosti se sportovním prostředím a zmíním i teoretické úvahy, proč je důležité posuzovat právní odpovědnost ve sportovní činnosti. Čtvrtá kapitola budou zaměřené na fundament mé diplomové práce, tedy na již zmíněný institut náhrady majetkové a nemajetkové újmy. Zde se pokusím vystihnout stěžejní předpoklady pro založení povinnosti k náhradě újmy, jakož obecné a některé zvláštní skutkové podstaty tvořící pilíř civilní odpovědnosti v právním řádu ČR, k jejichž naplnění může ve sportovní sféře docházet. V této kapitole rozeberu také názory právně-sportovní doktríny o vzniku možné odpovědnost sportovců za sportovní úrazy, ve které panuje velký nesoulad. Pátou kapitolu spojím s dalšími druhy odpovědnosti, které ve sportovní sféře, z důvodu

velké rozmanitosti vztahů a různorodosti subjektů v ní se vyskytující, vznikají. Nejvíce prostoru využiji na shrnutí odpovědnosti veřejné, konkrétně pak trestněprávní, avšak pár řádků věnuji také odpovědnosti disciplinární. Poslední kapitolu zacílím na nastínění problematiky rozhodovací praxe v oblasti sportu, neboť i v ní se objevuje nejednotnost úpravy a řešení, jakou cestou se jednotlivé oblasti sportu vydají v řešení vzniklých sporů spadající do jejich kompetence. Zde prostor věnuji zejména rozhodčímu řízení, ale bez povšimnutí nenechám ani shrnutí rozhodovací praxe obecných soudů.

1. Sport a právo

Sportovní právo je možné v nejobecnější rovině definovat jako obor práva, jež se zabývá nebo má přímou spojitost se sportem coby lidskou činností. Vymežit však pojem sport za pomoci práva, je nesmírně obtížné. Zákonodárce se o možnou definici pokouší a to vždy s určitým záměrem. Jeví se tak snaha o podrobné vymezení okruhu činností, které by bylo možné do oblasti sportu zařadit. Tato snaha by měla předejít pochybnostem vzniklých z důvodu nejasností nad zařazením sporných otázek pod pojem sport. Za důležité, na začátku své práce, proto považuji nastínění situace a názorů v ČR na sportovní právo a jeho existenci jako samostatné právní odvětví. Sportovní a právní veřejnost se v tomto ohledu dělí na dva pomyslné tábory, kdy první skupina zastává a obhájí spojení těchto termínů v pojem sportovní právo, coby lingvistického vrcholu úvah o vzájemné koexistenci a vztazích sportu a práva, jako nástroji regulující sportovní vztahy. Proti tomu spojení se ohrazuje skupina druhá, ze které zaznívají názory, jež ospravedlňují užívání pouze pojmu „*sport a právo*“ či „*právo ve sportu*“. Hlavním argumentem tohoto označení je specifičnost sportovního prostředí, které je primárně řízeno sportovními pravidly potažmo interními předpisy jednotlivých sportovních organizací, vyplývající ze silné autonomie sportovního prostředí. Dalším významným argumentem je užití právních norem spadajících do více právních disciplín, v důsledku čehož nelze hovořit samostatnosti sportovního práva. Oba ze zmíněných názorů proudů a postojů mají v ČR, ale také za našimi hranicemi mnoho příznivců. Zastáncem názoru, že se použijí na úpravu sportovních vztahů tradiční instituty jednotlivých disciplín, tedy domény práva např. občanského, pracovních či obchodního je zejména Mgr. Michal Králík Ph.D.⁴. Jako stoupenec druhého pojetí vystupuje slovenský právník JUDr. Tomáše Gabriše Ph.D., LL.M., v jehož odborné publikaci z roku 2011 *Športové právo*, jejímž pozitivním kritikem byl také zmiňovaný M. Králík, nalezneme na str. 26 shrnutí Gabrišova názor: „*Sportovní právo je rodičí se právní disciplínou, vědním oborem a pedagogickým předmětem.*“⁵ Nejednotné stanovisko v označení zmiňované problematiky můžeme shledat i u vysokých

⁴ Jeden z největších právních odborníků zabývajících se vztahem a přesahem práva do sféry sportu, autor mnoha knih a odborných článků, a taktéž soudce Nejvyššího soudu v Brně.

⁵ Kubíček, J. Sport a právo. Brno: Masarykova univerzita, 2012, s.9

škol, které vyučují předměty zaměřené na oblast sportu a práva pod různými názvy.⁶

Budeme-li tedy nahlížet na sportovní právo jako na samostatný obor, jedná se o právní obor, který ještě nemá dlouholetého trvání. Třeba v našich krajinách se spojení těchto pojmů a možnou existencí sportovního práva začíná zabývat v 80. letech minulého století Josef Prusák s Jiřím Horou, a je tedy na pováženou, zda lze již dnes hovořit o jeho samostatnosti. I protože patří mezi poměrně nová právní odvětví, které prozatím nemá vlastní právní úpravu, z větší části aplikuje instituty tradičnějších právních odvětví. Případnou kodifikaci do jednotného právního předpisu a tím částečné vyřešení otázky samostatnosti sportovního práva, se prozatím jeví jako nesmírně obtížné, neboť právní normy zabývající se problematikou sportovních činností a všech s ním spojených aspektů, lze chápat, jako soubor právních norem, které jsou součástí více právních odvětví. I samotné zařazení sportovních norem do oblasti čistě soukromého nebo veřejného práva se zdá jako obtížné, protože se zde projevují jak prvky soukromoprávní, tak také prvky veřejnoprávní. Spojujícím prvkem je tedy právě daná specifická lidská činnost a to sport.⁷

Protože ani odborná díla nám na vyřešení otázky možné samostatnosti sportovního práva nedávají ustálený jednotný názor a cílem mé práce není vyřešení existence či popření existence sportovního práva, budu dále volit neutrální označení, které by mohlo být přijímáno z řad obou názorových směrů, a to označení po vzoru předmětu vyučovaném na naší Právnické fakultě, sport a právo.

⁶ Kubíček, J. Sport a právo. Brno: Masarykova univerzita, 2012, s.9

⁷ MAISNER, M., a kolektiv, Základy sportovního práva. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, 174s.

1.1. Pojem sport

V odborné, ale též laické komunitě je za sport zpravidla označována tělesná pohybová aktivita vykonávaná s potřebným a povoleným vybavením v souladu s určitými pravidly a zvyklostmi, jejíž výsledky je možné změřit a porovnat s dalšími provozovateli shodné tělesné aktivity.⁸ V Evropské chartě sportu je sport zase vymezen jako „*všechny formy tělesné činnosti, které ať již prostřednictvím organizované účasti či nikoliv, si kladou za cíl projevení či zdokonalení tělesné i psychické kondice, rozvoj společenských vztahů nebo dosažení výsledků v soutěžích na všech úrovních*“.⁹ V naší vnitrostátní právní úpravě je definice zakotvena v §2 odst. 1 zákoně o podpoře sportu. Jedná se o obdobu definice v Evropské chartě sportu, avšak ve zmíněném ustanovení je navíc kladen důraz na účel sportu jakožto prostředku upevňování zdraví a možnost výkonu sportu jak individuálně, tak také skupinově. Žádná další definice sportu nebo sportovní činnosti se v našich obecně závazných předpisech nevyskytuje. Kdybychom se chtěli držet terminologie vyplývající ze zákona o podpoře sportu, museli bychom sportovní činnost označovat nejspíše jako tělesnou činnost, avšak sportovní činnosti je běžně používaným pojmem napříč sportovně-právní veřejností. Z výkladu pojmu sportovní činnosti tak lze dovodit, že je možné pod něj podřadit veškeré lidské působení v oblasti sportu a v jeho rámci.¹⁰

Sport mohou lidé vykonávat na různých úrovních, které rozlišujeme z hlediska vyplývající ze vztahu sportovce, samotného sportu a dalších osob pohybujících se ve sportovním prostředí, a to na úroveň profesionální, výkonnostní a rekreační. Toto rozdělení určuje i specifické právní nároky a požadavky jednotlivých skupin.¹¹ Rozdíly mezi právními nároky u sportovní činnosti na profesionální úrovni oproti rekreačnímu provozování sportu jsou značné. Dráha sportovce vykonávajícího sportovní kariéru na profesionální úrovni je řízena značným množstvím pravidel, která daný sportovec musí respektovat a dodržovat, jinak by se případným porušením vystavil riziku uložení sankce. Dráha sportovce je korigována jednak pravidly dané sportovní disciplíny, důležitá jsou i antidopingová pravidla, či právní předpisy zabývající se podnikáním, neboť

⁸ MAISNER, M., a kolektiv, *Základy sportovního práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 1

⁹ Ustanovení Čl. 2 Evropské charty sportu

¹⁰ MAISNER, M., a kolektiv, *Základy sportovního práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, 174 s.

¹¹ MAISNER, M., a kolektiv, *Základy sportovního práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s.1

v mnohých případech slouží výkon daného sportu k získávání prostředků k obživě. Z důvodu značných rozdílů mezi sportovními oblastmi a hlavně nerovnováze v jejich popularitě mezi veřejností a finančními možnostmi, nelze stanovit dogmatický systém, který by nám jednotně rozděloval sportovce na profesionály a amatéry napříč celým sportovním prostředím, proto si systém rozdělování sportovců do jednotlivých skupin zpravidla vytváří jednotlivé sportovní asociace sami. Oproti profesionálům, amatérští sportovci provozující sportovní činnost jen rekreačně v rámci svého volného času, jako zábavu a prostředek fyzického a společenského vyžití, nemusejí zpravidla dodržovat úpravu sportovních odvětví. Nezkoumá se ani dodržování antidopingových pravidel a s tím spojené užívání nepovolených látek ze strany sportovních organizací, což však nevylučuje kontrolu provedenou ze strany Policie ČR na výskyt zakázaných návykových látek. I přes jistou volnost amatérských sportovců ovšem nelze hovořit o nulové regulaci, neboť stále je nutné dodržovat předpisy právní. Například shodně může nastat právě odpovědnost za majetkovou či nemajetkovou újmu způsobenou sportovní činností profesionálních, ale také amatérských sportovců. Obecně lze říct, že rekreační sport nemá příliš rigidní pravidla provozování a jedná se spíše o dohodu právě sportujících osob. Typickým příkladem může být stále více oblíbené běhání či cyklistika, které jsou mezi širokou veřejností velmi často vyhledávány jako fyzický volnočasový pohyb sloužící k rekreaci, udržení kondiční úrovně či jen jako aktivně strávený čas s přáteli. Sportovci tak u těchto aktivit mnohdy ani necítí potřebu své výkony jakkoliv poměřovat, a tudíž vyvstává otázka, zda na takovou pohybovou aktivitu, postrádající soutěžní charakter, jakožto jeden ze stěžejních pilířů sportovní činnosti, lze pohlížet jako na sport.¹²

Sport a jeho společenský význam zažívá své dosavadní historické maximum, nahrává tomu i fakt, že je jeho význam pevně spjat především s vyspělostí společnosti v hospodářské sféře. Sportovní činnost by měla být především zábavou, vždyť pojem sport je odvozován od slova anglosaského původu *disport*, který lze přeložit jako obveselení či zábavu. Jedná se tak o dobrovolnou aktivitu vykonávanou ve volném čase a jako taková nastupuje až poté, co jsou naplněny základní potřeby člověka. Pokud tedy společnost nestrádá, vytváří se ideální podmínky pro rozvoj jednotlivých sportovních disciplín a celého sportovního

¹² MAISNER, M., a kolektiv, Základy sportovního práva. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, 174 s.

prostředí obecně. Avšak hospodářská vyspělost není nezbytnou podmínkou, i v zaostalých a méně vyspělých státech světa hraje sportovní činnost stěžejní roli. Příkladem mohou být celosvětově známí běžci pocházející z rozvojových států střední Afriky, kteří reprezentují své země ve vytrvalostních disciplínách a to tak úspěšně, že pravidelně obsazují přední příčky na běžeckých závodech napříč všemi kategoriemi a úrovněmi sportu. Obecně sport příznivě ovlivňuje charakter osob, proto zapojení zejména dětí a mladistvých do sportovních aktivit může mít velmi příznivý a také zásadní vliv na jejich dospívání. Jeho prostřednictvím lze lidem vštípit hodnoty a zásady, na kterých je sportovní svět postaven, což může vyvolat pozitivní efekt například v prevenci drogových závislostí, kriminality a dalších jevů, jež na osoby v průběhu dospívání mohou negativně působit.¹³

1.2. Sportovní činnost a její legalita a legitimita

Zákona o podpoře sportu, ač je jediným obecně závazným právním předpisem ukotvujícím definici sportu na našem území, je nesmírně důležitý, protože jím zákonodárce explicitně schvaluje výkon sportu, tedy i veškeré sportovní činnosti. Sportovní činnost lze označit za legitimní, neboť legitimním jednáním je takové jednání, které je ve vztahu k obecně závazným právním předpisům ospravedlnitelné a v souladu s ním¹⁴.

Legalitu sportovních norem lze také dovozovat z určité nečinnosti státu v oblasti heteronomního práva a tím ponechání většího prostoru, pro úpravu vztahů v oblasti sportu, na autonomní činnosti sportovních subjektů. Důležité pro legalitu a legitimitu sportovních norem je nadání tvůrce předmětné normy k jejímu vydání. Sportovní normy lze tedy chápat jako soubor jak norem heteronomních, jejichž povaha vyplývá od povahy jejich původce, kterým je stát, jež zároveň vynucuje jejich dodržování, a který je jediným oprávněným subjektem k jejich vydání a vyhlášení, také se jedná o soubor autonomních sportovních norem, které jsou vydávány nejčastěji sportovními organizacemi na základě ústavní zásady legální licence.¹⁵ K vynucování jejich dodržování jsou

¹³ MAISNER, M., a kolektiv, *Základy sportovního práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s.45

¹⁴ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 7. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017, s. 229

¹⁵ Zásada Legální licence je obsažena v čl. 2 odst. 4 Ústavy České republiky a v čl. 2 odst. 3 LZPS

oprávněny národní a v některých případech také nadnárodní sportovní organizace i za pomoci státního donucení.¹⁶

Legalitu nebo také zákonnost¹⁷ budeme vyvozovat od faktu, je-li předmětná sportovní činnost v souladu se zákonem, tedy zda nedochází ke konfliktu mezi ní a oním předmětným zákonem. S přihlédnutím k právní síle jednotlivých částí právního řádu ČR je také důležité, aby byli sportovní normy v souladu s právem ústavním, což představuje zejména nutnost, z hlediska principu veřejného pořádku, naplnění minimálně stejných standardů, jež dle zásad právního státu stát garantuje. Proto autonomní normotvorba sportovních norem zavazující sportovce jako své adresáty, musí vždy zajišťovat stejné standardy, které vyplývají i z heteronomních norem vydaných ze strany státu.¹⁸ Za legální výkon sportovní činnosti bude bezesporu možné považovat například situaci, kdy sportovec bude na atletickém stadionu soutěžit při atletických disciplínách či skupina přátel bude soutěžit na hřišti ve fotbale, a stěžejním kritériem nebude, zda tak činí jako členové některé ze sportovních organizací nebo pro zábavu v rámci neorganizovaného výkonu sportovní činnosti. Opačným, nelegálním příkladem pak může být sportovní činnost ve formě bojových sportů, kde by však hlavním účelem nebylo vyvolání obveselení či zábavy, ale úmyslné usmrcení nebo zranění soupeře. Stěžejním rozdílem v těchto případech je soulad jednání se zákonnou úpravou, protože na jedné straně stojí jednání v souladu s ní a v případě druhém, jde o jednání v rozporu. Protiprávnost může, za určitých okolností, nastat i ve způsobu výkonu některé sportovní činnosti, která je prvotně legální a zákonná. Ve fotbale či hokeji by se jednalo o úmyslný faul vybočující z mezí zákonné úpravy, sportovních norem a potažmo sportovních zvyklostí.

Sportovní činnost lze vykládat ve dvojí rovině, a to v užším slova smyslu a na druhé straně v širších souvislostech. Stát toto rozdělení sám vnímá, a obsah těchto výkladů reguluje rozdílně.¹⁹ Prvním výklad vyjadřuje sportovní činnost ve smyslu *sensu strictiori* a zahrnuje v sobě problematiku spjatou s výkonem sportu velmi úzce. Protože se jedná o oblast sportu značně rozsáhlou, není komplexně obecně závaznými právními předpisy regulována a ani se nejeví

¹⁶ Lisse, L. Sportovní právo. Rozhodování sporů v oblasti sportu v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 22-23.

¹⁷ GERLOCH, Aleš. Teorie práva. 7. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017, s. 223.

¹⁸ Lisse, L. Sportovní právo. Rozhodování sporů v oblasti sportu v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 23-24.

¹⁹ KRÁLÍK, Michal. Právo ve sportu. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2001, s. 11-15.

možnost, jak by šlo takovéto jednotné komplexní úpravy dosáhnout. Na vzniklé vztahy v tomto pojetí působí zejména sportovní normy, které primárně řídí jednání jednotlivých sportovců při samotné hře, dále činnost ostatních osob spolupůsobících při vytváření podmínek pro sportovní činnost, jako jsou trenéři, pořadatelé sportovních soutěží či rozhodčí dohlížející na dodržování těchto sportovních norem. Dále působí i na sportovní organizace a chod jejích orgánů²⁰, vše se však děje v mantinelech vztyčených obecně závaznými právními předpisy.

Druhý výklad lze vnímat ve smyslu *sensu latiori*. Zahrnuje v sobě i činnosti, které se nemusí přímo vztahovat k výkonu sportovní činnosti i přesto, že jsou běžně vnímány jako jeho součást. Problematika spadající pod tento pojem je více vázána obecně závaznými právními normy, než výklad v užším smyslu. Samozřejmě i zde se setkáme se značnou úpravou norem sportovních, což sebou přináší i časté střety mezi těmito úpravami. Typicky se jedná o vztahy a případy vzniklé v souvislosti s dodržováním antidopingových pravidel, případy násilného jednání fanoušků na stadionech, či získávání finančních prostředků pro sportovní organizace a subjekty obecně.²¹

1.3. Vztah práva a sportu

Vztah práva a sportu a jeho těžko viditelné vazby lze zrcadlit za pomoci názorů některých dřívějších autorů, kteří zastávali myšlenku tzv. autonomie sportu spojenou s italským sportovním funkcionářem Brunem Zaulim. Základem této filozofie je odmítaví postoj k prolnutí práva a sportu s odkazem na jejich významnou vzájemnou odlišnost. Vztahy vznikající při sportu jsou prostředkem společenské zábavy a jejich cílem je povyražení, čímž nevzniká potřeba právního zakotvení.²² Stejně jako se rozvíjí právní regulace sportu, rozvíjí se i vztahy v nich vzniklé, a proto dříve prosazované názory již dnes neuplatňujeme a převládá všeobecný konsensus nad nezbytností jisté míry právní regulace a kontroly.²³ Vždyť lze konstatovat, že v místě, kde začíná hranice sportovního kolbiště, automaticky nekončí hranice práva. Dnes se tak můžeme setkat zejména se třemi názorovými proudy pojetí právní regulace odpovědnosti sportovců.

²⁰ KRÁLÍK, Michal. Právo ve sportu. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2001, s. 11-15.

²¹ KRÁLÍK, Michal. Právo ve sportu. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2001, s. 11-15.

²² KRÁLÍK, Michal. Právo ve sportu. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2001, s. 105-111.

²³ KRÁLÍK, Michal. Právní odpovědnost za sportovní úrazy. Právní rádce. 2007

Avšak zde odkážu na kapitulu své práce, kterou věnuji teoriím přístupu odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy²⁴, kde je i více rozvinu.

Velmi často se vznik vzájemných vztahů váže k právní odpovědnosti, jakožto negativnímu dopadu v důsledku nesprávného či excesivního výkonu sportovní činnosti.²⁵ Jedná se o střet sankcí, jež vyvstávají jednak z obecně závazných právních předpisů a jednak ze sportovních norem. Tento střet lze rozlišit, podle zdroje sankce hrozící za porušení daného pravidla, do čtyř možných kategorií.

Sportovní činnost je regulována nejen právními předpisy obecně závaznými či sportovními normami, ale také například pravidly morálního charakteru (tzv. etické kodexy či velmi důležitá pravidla fair play). V první kategorii je pro tato pravidla typická absence sankce, a proto je jejich vymáhání takřka nemožné. Druhá kategorie se při výkonu sportovní činnosti vyskytuje nejvíce. Důsledkem je porušení sportovního pravidla obsahujícího sankci, přičemž tímto jednáním nejsou dotčeny právní normy. Následkem je disciplinární trest uložený ze strany příslušného orgánu daného sportovního odvětví. Typicky se bude jednat o situace, kdy sportovní pravidla nařizují určitou výstroj, avšak sportovec se zapojí do utkání bez této předepsané výstroje nebo s výstrojí poškozenou. Následně může dojít k diskvalifikaci či uložení peněžité pokuty ze strany příslušného orgánu. Třetí kategorie představuje případy, kdy jsou současně porušeny jak sportovní pravidla tak také právní normy. Následkem takového porušení by mělo být uložení právní a také sportovní sankce. V praxi však často dochází k situaci, že v daném případě, dojde k aplikaci pouze sportovní sankce bez souběžného právního postihu. Příčinu lze hledat, jak jsem již psala, v silném postoji spolkové autonomie a ve snaze sportovního prostředí předejít sporům, jež by bylo nutné řešit aplikací obecných právních předpisů. Jako příklad lze uvést situaci, kdy hokejista v zápase ledního hokeje zasáhne soupeře do oblasti hlavy či krku, čímž mu způsobí zranění. V poslední čtvrté kategorii můžeme hledat podobnost s druhým proudem, avšak jedná se o zcela opačný jev. V daném případě dochází k jednání porušující obecně závazné právní předpisy, aniž by tím byla dotčena sportovní pravidla. Příkladem mohou být situace, na něž sportovní pravidla opomínají a neupravují je, ale jde o jednání v mezích neslučitelné s obecně závaznými právními předpisy či situace, které jsou v rámci sportovních

²⁴ Kapitola 4.8.- Teorie k přístupům odpovědnosti sportovců

²⁵ KRÁLÍK, Michal. Právo ve sportu. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2001, s. 11-14.

pravidel sice pokládáné za dovolené, avšak opět se s právním řádem rozcházejí. Typicky by se mohlo jednat o zranění způsobená v zápalu soutěžního zápasu, na které nebude pohlíženo jako na nedovolené, ale v jejichž důsledku vznikne újma na zdraví.²⁶

1.4. Specifičnost a zásady sportovního prostředí

Několikrát jsem vyzdvihla specifika, zvláštnost či také jedinečnost sportovního prostředí, na které je poukazováno zejména proto, že se podle řady právních odborníků odlišuje od ostatních lidských činností, ve kterých by přístup uplatňovaný ve sportu nemohl řádně fungovat, a také proto podle nich disponuje sportovní prostředí privilegovaným přístupem. Specifika sportovního prostředí a vztahů v něm vznikající se v tradičních odvětvích našeho právního řádu aplikuje jako názor odborný, avšak zachovávající meze běžně uplatňovaných zásad platných v těchto právních oblastech a pohybující se pouze v poli akceptovatelných odchylek od nich. Zvláštnost sportovního prostředí tak nezakládá důvod k přiznání výjimky z platného práva, avšak může být použita jako argumentace k uplatnění právních předpisů zohledňující zvláštní charakter věci. V soudních rozhodnutích dotýkající se otázek spojených se sportovním prostředím často zaznívá argument oné zvláštnosti sportu²⁷.

Zvláštnost sportu je uznávaným aspektem tohoto prostředí napříč všemi subjekty, které se sportu nějakým způsobem dotýkají. Vedle interních norem a jednotlivých tradičních právních odvětví v našem právním řádu pracují s touto specifičností také předpisy mezinárodního charakteru či předpisy Evropské unie. Právě sportovní pravidla si často kladou za cíl směřovat sport tak, aby nedošlo k narušení této zvláštnosti a aby jedinečnost sportovního prostředí, která ho odlišuje od jiných lidských činností, zůstala zachována. Avšak hranice mezi tím, kdy určité sportovní pravidlo ještě stále směřuje a naplňuje onen cíl a přitom zachovává rovnost sportovního prostředí či už z jeho strany dochází až k nadměrnému omezování sportovců při jejich činnostech a hlavně v uplatnění jejich práv, je nesmírně tenká, a i proto je neustále vystavována četným diskuzím.

²⁶ ŘEZNÍČEK, Petr. *Prevenční povinnost při sportovní činnosti*. 2019. Rigorózní práce. Univerzita Karlova Právnická fakulta. Vedoucí práce JUDr. PhDr. David Elischer, Ph.D., s.15-16

²⁷ Příkladem může být rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR sp. zn. 2 Afs 16/2011, na který v průběhu své práce ještě poukážu

Pokusím se teď nastínit některé z typických odlišností projevujících se ve sportovní sféře, a které určitým způsobem modifikují běžné zásady, na nichž je vybudován právní řád ČR. První z nich je určité omezení smluvní svobody. Jednou z hlavních zásad soukromého práva je autonomie vůle, pod níž spadá právo mít vůli, projevovat jí navenek, realizovat jí. Vyznačuje se i svobodným výběrem v jaké formě učiníme právní jednání, tedy v jaké formě a s kým uzavřeme smluvní kontrakt. Předmětem zkoumání se tedy stává zejména, zda měl subjekt skutečně vůli smlouvu uzavřít, její forma, ale také obsah jednotlivých ustanovení. I ve sportu dochází k častým situacím, kdy na jedné straně uzavírá smlouvu subjekt s dominantním postavením a na straně druhé sportovec, který nemá prostředky, aby její formu či obsah nějakým způsobem ovlivnil, nebo je na něj vyvíjen neúměrný tlak a on i přes absenci vůle je nucen kontrakt uzavřít. Příkladem může být jednostranné ukončení kontraktu uplatňované u smluv profesionálních sportovců, kdy klub má právo po stanovenou dobu jednostranně vypovědět uzavřenou smlouvu, i přesto, že sportovec takové právo často nemá. Další zásadou je určité přísnější pojetí zásady smluvní stability. Protože důležitou roli hraje i věk, ve kterém sportovec se sportem začne, jsou časté případy, kdy se kluby snaží uzavřít smlouvu o spolupráci s nadějnými jedinci v co nejranějším věku. A to aby posléze v momentě, kdy se stane žádaným zbožím na přestupovém trhu, z toho mohl klub profitovat či se mu dokonce snažil omezit ukončení smlouvy z jeho strany. Zásada přísnější smluvní stability je obsahem přestupových pravidel platných ve fotbalovém prostředí a je zakotvena ve Směrnici FIFA (v překladu celým názvem Mezinárodní federace fotbalových asociací) o statusu a přestupech hráčů, konkrétně v jejím článku 16. Když se hráč rozhodne po sezóně vypovědět platnou smlouvu, vystavuje se podle této směrnice přísným sankcím (sankce ekonomické, ale taktéž možné zastavení jeho fotbalové činnosti). K této problematice se ještě vrátím v souvislosti s rozhodováním obecných soudů o sporu předmětného ustanovení, jež je součástí profesionálních smluv také u nás a porušením dobrých mravů.

Sportovní prostředí modifikuje také zásady běžně uplatňované v trestním právu. Zásada *nulla poena sine lege*, tvořící jeden z pilířů trestního práva a obecně právního státu v pojetí kontinentálního práva. Právě ve sportu lze nalézt několik situací, kdy dojde k prolomení této zásady. V situacích disciplinárních řízení pro porušení sportovních pravidel, na jejichž základě dojde k uložení sankce,

či v případě rozhodování o porušení pravidel antidopingových.²⁸ Profesionální sportovec, zařazený do systému registru pro testování, je pod hrozbou uložení sankce za porušení antidopingových pravidel i za předpokladu, že nedostojí své povinnosti uvést každý den místo a čas v rozmezí 60 minut v horizontu od 6 hodiny ranní až po večerní 23. hodinu, tak aby je bylo možné komisaři zastihnout k antidopingové kontrole provedené v mimozávodním režimu, k čemuž slouží systém ADAMS („Anti-Doping Administration and Management System“)²⁹, což je de facto na hraně zásady presumpce nevin. Porušení této povinnosti se pak týká těch sportovců, kteří třikrát poruší ono pravidlo o každodenním hlášení svého místa pobytu či na takto ohlášeném místě nebudou v danou dobu k zastížení. K třetímu porušení nesmí dojít a to v časovém období dvanácti po sobě jdoucích měsíců.³⁰ Uvnitř sportovní sféry dochází též k přizpůsobení realizace lidských práv a základních svobod. Ať už se jedná o právo na rovné zacházení, kdy ve sportu standardně dochází k oddělování soutěží mužů a žen a pouze zřídka dochází k jejich prolínání (existují také společné disciplíny mužů a žen v daném sportovním odvětví, avšak k tomu dochází až po uznání příslušnou sportovní organizací a za předem daných pravidel- příkladem mix dvojic v lukostřelbě, smíšené štafety v biatlonu, soutěž družstev v alpském lyžování, a mnoho dalších). Zásada rovného zacházení je narušena také při oddělování zdravých a handicapovaných sportovců. Zase u principu svobodného pohybu a podnikání v Evropské unii je problematická otázka u některých kolektivních sportů, kdy dochází k omezování počtu sportovců s cizím státním občanstvím pro zapsání na soutěžní listinu k jednotlivým utkáním (u volejbalu, basketbalu, atd.) a to na úkor hráčů domácích.³¹

²⁸ Kubíček, J. Sport a právo. Brno: Masarykova univerzita, 2012, s.32-33

²⁹ *Sport bez dopingu (informace pro sportovce)*. Antidopingový výbor ČR, 2013. Dostupné na: https://www.nutrend.cz/ImgGalery/Img1/Clanky/magaziny/prirucka_do_kapsy.pdf

³⁰ Směrnice pro kontrolu a postih dopingu ve sportu v ČR, vydaná Antidopingovým výborem ČR s účinností od 1. ledna 2021. Dostupná na:

<https://antidoping.cz/sites/default/files/Normy/Sm%C4%9Brnice%202021.pdf>

³¹ Kubíček, J. Sport a právo. Brno: Masarykova univerzita, 2012, s.32-33

2. Prameny dopadající na úpravu oblasti sportu

Právní normy dopadající na sportovní činnost nalezneme v celé řadě právních pramenů o různé právní síle a tudíž o rozličné závaznosti. Protože se ve sportovní sféře užívají instituty tradičních právních odvětví a dopadají na ní také obecné prameny aplikující se na každou běžnou oblast, dotýká se jí, ať přímo (mající jako předmět úpravy výlučně sport) nebo na základě analogie (ony obecné prameny práva), celá řada různých právních předpisů, příkladem může být živnostenský zákon, zákony daňové, občanský zákoník, trestní zákoník a mnoho dalších. S úpravou sportovní činnosti, se můžeme seznámit také na mezinárodní úrovni, kdy jí tvoří především mezinárodní smlouvy, úmluvy a dohody a je doplňována mezinárodními normami *ius cogens*. Daná problematika není opomíjena ani ze strany Evropské unie, která se jí rovněž věnuje. I přes zásadu platnou obecně pro činnost soudů, *iura novit curia*, mnoho otázek ze sportovní sféry zůstává doplňována nebo řešena za přispění soudních rozhodnutí, která jsou taktéž důležitým pramenem v dané oblasti.³² Pro tuto rozmanitost pramenů se stručně zaměřím na stěžejní prameny jak z pohledu práva mezinárodního, tak také evropského a práva vnitrostátního.

2.1. Mezinárodní právo

Stejně jako nelze určit zařazení sportovních norem do práva veřejného či soukromého, nelze tak učinit ani u práva mezinárodního, respektive nacházíme situace zasahující do mezinárodního práva veřejného, konkrétně se jedná o okolnosti v podobě ochrany hospodářské soutěže spojené s aktivitou na sportovním poli nebo jednání chránící zájmy sportovní sféry uzavřené mezi subjekty mezinárodního práva veřejného. Na druhé straně se rovněž dotýká roviny soukromoprávních vztahů pojmající přeshraniční prvek patřících do oblasti mezinárodního práva soukromého. Příkladem mohou být otázky spojené s přestupy hráčů mezi rozdílnými kluby či samotná problematika rozhodování sporů v důsledku majetkové nebo nemajetkové újmy vzniklé při sportovní

³² MAISNER, M., a kolektiv, Základy sportovního práva. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s.5-6.

činnosti jak na úrovni amatérské i profesionální, a určení orgánu k jejich řešení příslušného.³³

Na mezinárodním právním poli se můžeme setkat také se specifickým normativním řádem vytvořeným ze strany mezinárodních sportovních organizací, *lex sportiva*, který představuje nezávislý systém pravidel na právních řádech států a to až do případného střetu s nimi. Koncepce vlastního světového sportovního řádu, by mohla představovat stěžejní nosný pilíř samostatného mezinárodního sportovního práva, neboť pokládá taktéž sportovní zvyklosti mezinárodního charakteru za samostatný systém závazných pravidel, jenž staví na rovinu vnitrostátního a mezinárodního práva. Součástí *lex sportiva* jsou taktéž vnitřní pravidla vytvářená sportovními organizacemi a dále zejména rozhodnutí sportovních rozhodčích soudů. Na základě praxe lze určit, že soudy některých států, zejména soudy francouzské a rakouské, přisuzují těmto pravidlům relativně značnou váhu. Tento svébytný normativní řád lze považovat za projev a snahu o autonomii sportovní sféry taktéž v mezinárodním pojetí.³⁴

2.1.1. Mezinárodní smlouvy dopadající na sportovní sféru

Smlouvy jsou právním jednáním uzavíraným mezi dvěma či více subjekty spočívající v „*projevu vůle zříditi mezi sebou závazek a řídit se obsahem smlouvy*“³⁵. Označení mezinárodní smlouva vyplývá z povahy uzavírajících subjektů, kterými jsou subjekty mezinárodního práva, nejčastěji suverénní státy nebo mezinárodní organizace. Ve sportovní sféře převládají zejména smlouvy mnohostranné, uzavřené mezi vícero subjekty a předními mezinárodními organizacemi, na jejichž půdě dochází k přijímání těchto smluv, jsou Organizace spojených národů a Rada Evropy.

Obecně lze dovodit, že mezinárodní smlouvy vztahující se na sportovní oblast upravují nejčastěji boji proti dopingu. Vychází to jednak z důvodu, že doping, jakožto aplikace zakázaných látek a nedovolených metod obsažených v Seznamu zakázaných látek vydávaných Světovou antidopingovou organizací

³³ MAISNER, M., a kolektiv, Základy sportovního práva. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s.5-6.

³⁴ Sportovní národnost ve světle práva Evropské unie. Právní prostor. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/mezinarodni-a-evropske-pravo/sportovni-narodnost-ve-svetle-prava-evropske-unie>

³⁵ Ustanovení §1724 zákona č.89/2012 Sb. Občanský zákoník

(ve zkratce WADA), nerozlučně souvisí s ochranou lidského zdraví a druhým důvodem může být také snaha o zamezení obchodu s těmito zakázanými látkami, které mají často rovněž povahu látek návykových. Stěžejní úmluvou, jež byla přijata v roce 2005 (po ratifikaci 30 zemí vstoupila v platnost v roce 2007) organizací OSN pro vzdělání, vědu a kulturu (přidružená organizace UNESCO), je Mezinárodní úmluva proti dopingům ve sportu. Hlavní myšlenkou této úmluvy je snaha podpořit celosvětovou prevenci a boj s dopingem i za přispění spolupráce mezi státy a sportovními organizacemi. Úmluva se vztahuje na všechny osoby účastnící se sportovní činnosti a spadající do pravomoci některé sportovní organizace, proto i s odkazem na čl. 2 úmluv, lze danou úmluvu vztáhnout na všechny úrovně sportovního výkonu (jak amatéry, tak i profesionály). Česká republika je, vedle dalších 182 států, státem signatářským a Úmluva byla ratifikována a vyhlášena v roce 2007 respektive 2008.³⁶ Již v roce 1990 byla na půdě Rady Evropy přijata Evropská antidopingová úmluva, jejímž členským státem je taktéž Česká republika. Obsahuje ustanovení o povinnosti respektovat dopingové kontroly prováděné mezinárodními antidopingovými organizacemi a spolupráci států se sportovními organizacemi. Velmi obecně na mezinárodní úrovni se zabývá otázkami ze sportovní sféry Mezinárodní charta tělesné výchovy a sportu přijatá ze strany UNESCO v roce 1978. Obdobou podobu má Evropská charta sportu přijatá Radou Evropy v roce 1992. Evropská charta sportu se oproti Mezinárodní chartě tělesné výchovy a sportu zabývá též organizovaným sportem a podává definici sportu^{37, 38}.

Vedle dopingů je na mezinárodní úrovni od osmdesátých let minulého století obsažena tematika diváckého násilí při sportovních utkáních. Problematikou bylo nutné se zabývat zejména z důvodu rostoucího množství incidentů mezi fotbalovými fanoušky³⁹. V roce 1985 tak byla ve Štrasburku přijata Radou Evropy Evropská úmluva o diváckém násilí a neslušném chování při sportovních událostech a zvláště při fotbalových zápasech. Pro Českou republiku vstoupila v platnost 28. dubnem 1995⁴⁰, avšak Úmluvu Česká republika vypověděla a tato výpověď nabyla účinnosti dne 1. prosince 2019. V Saint-Denis

³⁶ Mezinárodní úmluva byla publikována pod číslem 46/2008 Sb. m. s.

³⁷ Citovaná na stránce 6. této práce

³⁸ MAISNER, M., a kolektiv, Základy sportovního práva. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s.6-7.

³⁹ 29. května 1985 před zápasem mezi fotbalovými týmy FC Liverpool - Juventus Turín v Bruselu na stadionu Heysel nevydržela dělicí zeď nápor anglických fanoušků a došlo k jejímu povalení. Mezi oběma tábory fanoušků došlo ke střetu, který si vyžádal 39 obětí a 460 zraněných

⁴⁰ Publikována pod číslem 118/1996 Sb. m. s.

byla v roce 2016 otevřena k podpisu Úmluva Rady Evropy o komplexním přístupu k ochraně, bezpečnosti a poskytování služeb při fotbalových zápasech a dalších sportovních akcích⁴¹. Úmluvu v roce 2019 Česká republika ratifikovala a v témž roce vstoupila v platnost. Důležitou je rovněž Olympijská charta⁴², jejíž první verze byla schválena v roce 1894, a která vytyčuje pojem olympismus a jeho principy, udává podmínky olympijských her a jejich konání a přisuzuje příslušnost v jednotlivých otázkách Mezinárodnímu olympijskému výboru, jednotlivým sportovním asociacím s mezinárodním prvkem a olympijským výborům národním, zřízených na úrovních členských států MOV.⁴³

2.2. Evropské právo

Rozvoj sportu a jeho významu napříč společenským spektrem, přinášející sebou i značnou ekonomickou úlohu, se nevyhnul ani zájmu Evropské unie. *„Přispívá k naplňování cílů, které si Evropská unie stanovila, jako je solidarita, sociální a hospodářský pokrok, i k cílům celosvětově platným, kterými jsou podpora míru a porozumění mezi státy a národy.“*⁴⁴

Do právního řádu České republiky od 1.5.2004 přibyl další prvek a pramen práva a tím je právo Evropské unie. Komunitární právo se dělí na primární a sekundární právo. Primárním právem se rozumí zakládací smlouvy a jejich novelizace, přístupové smlouvy členských států další akty předvídané smlouvami a Listina základních práv EU. Pro zajištění fungování a organizace Evropské unie jsou nejdůležitějšími Smlouva o fungování Evropské unie a Smlouva o Evropské unii. Sekundárním právem jsou zejména nařízení, směrnice a doporučení, lišící se v právní závaznosti. Pro sportovní oblast jsou taktéž mimořádně důležitá rozhodnutí Soudního dvora evropské unie.

Zatím co v Listině základních práv Evropské unie žádnou zmínku o sportu nenalezneme, ve Smlouvě o fungování Evropské unie ji nalézt lze a to konkrétně v jejím článku 6. Podle tohoto článku je oblast sportu jedním z odvětví spadajících do pravomoci Evropské unie vedoucí k podpoře, koordinaci a doplnění činností

⁴¹ Publikována pod číslem 39/2019 Sb. m. s.

⁴² Dostupná na stránkách ČOV - <https://www.olympic.cz/upload/files/Olympijska-charta-17-7-2020.pdf>

⁴³ Kubiček, J. Sportovní diplomacie. Studijní text k projektu, Univerzita Palackého v Olomouci, p. 7–13.

⁴⁴ Kubiček, J. Sport a právo. Brno: Masarykova univerzita, 2012, s.230.

jednotlivých členských států. Blíže na to navazuje hlava sedmá a hlavně článek 165, který říká: „*Unie přispívá k podpoře evropských hledisek sportu s přihlédnutím k jeho zvláštní povaze, jeho strukturám založeným na dobrovolné činnosti a jeho společenské a výchovné funkci.*“⁴⁵ Dále tento článek uvádí, že se Evropská unie soustředí na spravedlivé soutěžní prostředí, podporuje spolupráci mezi sportovními subjekty a chrání fyzický i duševní stav sportovců. Na úrovni sekundárního práva nenalezneme nařízení ani směrnici zabývající se výlučně regulací sportu, i proto že sportovní oblast spadá do zmíněné podpůrné pravomoci Evropské unie. Dalším koncepčním materiálem předloženým v roce 2007 Evropské komisi v oblasti podpory sportu je Bílá kniha o sportu, která má být podkladem pro budoucí regulaci a politiku sportovní oblasti. Dalším dokumentem, který lze pokládat za základní dokument, je Evropská charta sportu přijatá v roce 1992. Charta obsahuje doporučení pro rozvoj tělesné výchovy a sportu v harmonii se zásadami humanismu a demokracie, a to bez rozdílu výkonnostní úrovně.⁴⁶

2.3. Vnitrostátní právo

Jak už jsem psala, jediná definice sportu, v obecně závazném právním předpisu, je zakotvena v ustanoveních zákona o podpoře sportu. Ten jí v ustanovení §1 vykládá *jako veřejně prospěšné činnosti poskytované v celospolečenském zájmu.*⁴⁷ Stěžejním pramenem našeho právního řádu ovlivněného právní kulturou kontinentální, je právní předpise, jež je souborem složeným z právních norem, coby základních pravidel chování stanovený a vynutitelný státem. Stát za pomoci modality normativnosti, tedy za pomoci dovolení, zákazů a příkazů, určuje adresátům jaké je požadované, žádoucí chování, kterým by se měli řídit. Právní normy disponují, na rozdíl od odlišných normativních aktů, kterými jsou předpisy vydané v rámci profesní samosprávy nebo těch vydaných ze strany soukromoprávních subjektů, všeobecnou závazností, neboť pochází od příslušného orgánu veřejné moci, tedy od státu,

⁴⁵ Ustanovení Čl. 165 odst. 1 Smlouvy o fungování Evropské unie

⁴⁶ Kubíček, J. Sportovní diplomacie. Studijní text k projektu, Univerzita Palackého v Olomouci, p. 7–13.

⁴⁷ Ustanovení § 1 odst. 1 zákona č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu

coby orgánu reprezentujícího tuto moc, který je vybaven právo tvornou pravomocí.⁴⁸

Některé státy mají právo sportovat přímo garantované a zakotvené jako jedno ze základních lidských práv, avšak Česká republika se mezi tyto státy neřadí, a proto bychom speciální úpravu sportovní činnosti v ústavním pořádku, coby předpisům nejvyšší právní síly, hledali bezúspěšně. I přes onu absenci výslovného práva sportovat nalezneme v LZPS v ní nalezneme stěžejní principy, které jsou ve sportovní sféře uplatňované a na nichž její základy stojí.⁴⁹ Důležitým principem je právo sdružovací obsažené v čl. 20 LZPS, a které spolu se zákonnou úpravou v ustanoveních §214- §302 OZ zakotvuje spolkovou autonomii. Tento princip umožňuje spolkům, tedy i klubům a asociacím, jež mají v České republice ve velké míře formu spolků, vybudování vlastní vnitřní struktury a orgánů, vydávání vnitřních nařízení, které jak v další části této práce nastíním, se mohou stát závazné i v ně daného odvětví a dopadat tak nejen na členy spolku. Spolková autonomie poskytuje také rozhodovací a kárnou pravomoc pro ukládání sankcí za případné porušení těchto pravidel. Dalšími významnými principy jsou právo shromažďovací (čl.19 LZPS) a některá práva obsažená v hlavě čtvrté LZPS upravující hospodářská, sociální a kulturní práva.

Podrobnější úpravu nenalezneme ani na úrovni zákonů, a to proto, že oblast sportu je v ČR dlouhodobě opomíjena a český právní řád problematiku spojenou se sportem upravuje značně polemicky. Oblast sportu tak zůstává převážně regulována předpisy soukromoprávní povahy namísto norem, které by byly nadány silou zákona. Již několik let zaznívá ze strany zákonodárce, že bude přijat zákon o sportu, jehož návrh je předmětem legislativního procesu. Avšak zad a kdy bude návrh vypracován, zůstává nejasné. Zatím se vždy zákonodárce uchýlil pouze k novelizaci stávající úpravy představující zejména zákon o podpoře sporu. Poslední významná novela se týkala přesunu kompetencí na Národní sportovní agenturu z Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy z roku 2019. Mezi stěžejní zákony v oblasti sportu patří zákon č.60/2000 Sb., o ochraně olympijských symbolik, navazující na požadavky vyplývající z Nairobské smlouvy o ochraně olympijského symbolu, z níž lze vyzdvihnout článek první, zavazující smluvní státy k úpravě zacházení s olympijskými

⁴⁸ Milan Gašparík. Sportovní pravidla a jejich vliv na rozhodování soudů.

⁴⁹ MAISNER, M., a kolektiv, Základy sportovního práva. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s.12-13.

symboly a zákazu jejich nepovoleného užívání čistě pro komerční účely. Zákon v harmonii s mezinárodními smlouvami řeší problematiku způsobů a pravidel nakládání s olympijskou symbolikou, užívání symbolů Českého olympijského výboru a jeho samotné zákonné zakotvení, a také řešení vzniklých sporů v souvislosti s neautorizovaným nakládáním s těmito symboly.⁵⁰

Dalším významným zákonem je již zmíněný zákon o podpoře sportu, ve kterém nalezneme zakotvení sportu jakožto veřejně prospěšné činnosti a zdůraznění přínosu prospěšnosti podpory pro sportu, vedle toho také turistiky, neboť sport, ve všech věkových skupinách občanů, zlepšuje zdravotní stránku a kvalitu života. Hlavní myšlenkou tohoto zákona je podpora sportovců soutěžících jménem České republiky při sportovních kláních a podpora sportující mládeže včetně jejich trenérů. Zákon určuje působnost a pravomoc, při podpoře sportovních činností, ústředních správních úřadů a územně samosprávných celků. Ve svém §2 odst. 1 definuje sport jako každou formu „*tělesné činnosti, která si prostřednictvím organizované i neorganizované účasti klade za cíl harmonický rozvoj tělesné i psychické kondice, rozvoj společenských vztahů, upevňování zdraví a dosahování sportovních výkonů rekreačně nebo v soutěžích všech úrovní, a to individuálně nebo společně.*“⁵¹ Dále zákon vymezuje povinnosti provozovatelů či vlastníků sportovních areálů a zařízení. V případě nesplnění těchto povinností se mohou dotyčné osoby dopustit přestupku, které lze v zákoně o podpoře sportu rovněž najít a stejně tak obsahuje i způsob projednání těchto přestupků a možné hrozící sankce za ně.⁵²

⁵⁰ MAISNER, M., a kolektiv, Základy sportovního práva. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s.12-13.

⁵¹ Ustanovení §2 odst.1 zákona č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu

⁵² MAISNER, M., a kolektiv, Základy sportovního práva. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s.13-14.

2.4. Sportovní pravidla v systému práva

Oproti právním normám sportovní pravidla obecnou závazností nedisponují, a protože jsou vydávány ze strany často soukromoprávních entit, zavazují pouze osoby, jež jsou členy daného subjektu.⁵³ Právní předpisy vydané sportovními asociacemi tak představují pravidla soukromoprávní, avšak i ony mohou za určitých okolností vyvolávat normativní účinky mimo strukturu vydávající organizaci, a mohou tedy zavazovat krom svých členů i další osoby. Toto dovedil NS prostřednictvím svého usnesení ze dne 23. 2. 2005, které uvádí: „*Pravidla chování pro lyžaře vydané Mezinárodní lyžařskou federací FIS obsahují normy, jejichž dodržováním má být zajištěna bezpečnost uživatelů sjezdovky, a slouží tak k předcházení vzniku škod, s nimiž zákon spojuje odpovědnost. I když nejsou právním předpisem, jsou tato pravidla pro lyžaře na sjezdové trati závazná, a to bez ohledu na to, zda jsou pramenem práva, či nikoli.*“⁵⁴ A sice že NS v tomto usnesení odkazoval pouze na interní předpisy Mezinárodní lyžařské federace, tedy pravidla sportu lyžařského, domnívám se, že závěr z něho vzešlý lze analogicky uplatnit i na další sportovní pravidla a zobecnit ho tedy na pravidla sportu v kompletním rozsahu.⁵⁵

České soudy se ve své judikatuře zabývaly postavením sportovních pravidel i v dalších rozhodnutích. Jedním z prvních, jež se dotýkalo významu pravidel sportovní hry, je rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. 5. 1978, který ohraničil charakter sportovních pravidel a uvedl, že „*sice nejsou právními předpisy, avšak pro hráče této hry nedodržení pravidel hry znamená nedbání povinnosti předcházet hrozícím škodám*“.⁵⁶ Na základě tohoto rozhodnutí tedy vyplývá, že sportovní pravidla zavazují osoby účastníci se předmětné hry, a sice že zároveň nesplňují podmínky prostředků obecné právní regulace, zastávají v právu, i vzhledem k aspektům specifického sportovního prostředí a zvláštností činnosti ve sportu, neoddiskutovatelnou roli.⁵⁷

⁵³ Milan Gašparík. Sportovní pravidla a jejich vliv na rozhodování soudů. *Právní prostor*. [online]. 2020

⁵⁴ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1506/2004, ze dne 23.2.2005

⁵⁵ KRÁLÍK, Michal. Právo ve sportu. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2001

⁵⁶ Rozsudek Městského soudu v Praze sp. zn. 10 Co 190/76, ze dne 17.5.1978

⁵⁷ Milan Gašparík. Sportovní pravidla a jejich vliv na rozhodování soudů. *Právní prostor*. [online]. 2020

Soudnímu přezkumu bylo vystaveno také oprávnění odkazů na jednotlivá sportovní pravidla v soudních rozhodnutích a jejich relevantnost na ně. Dá se odvodit, že křivka popularity sportu ve společnosti strmě stoupá, což se projevuje jak na úrovni profesionální, tak zejména úrovni rekreační. Stále více lidí se ve svém volném čase věnuje některé ze sportovních aktivit, která byla dříve spojena jen se závodním prostředím, tudíž její úprava vychází ze sportovních pravidel daného odvětví, což sebou přináší absenci obecné regulace či obecných pravidel této aktivity a jako vhodné se tedy při řešení právních sporů jeví využít těchto existujících pravidel a odkazovat na ně. K tomuto se přiklonil také NS ČR, který v jednom z posledních usnesení řešících postavení sportovních pravidel, dospěl k právnímu názoru, že *"významu nabývá i metodika Českého horolezeckého svazu, na kterou ve svých rozhodnutích poukázaly soudy nižších stupňů, neboť se jedná o jediný regulační prostředek u tohoto velmi riskantního (extrémního) sportu (pozn. horolezectví), jenž má přispět k tomu, aby si osoby tento sport provozující osvojily takové návyky, které mají možnost vzniku úrazových dějů minimalizovat. Již proto nelze bagatelizovat její význam, neboť jiná pravidla stanovená nejsou a jejich potřeba je zřejmá. Zmíněná pravidla totiž zvyšují bezpečnost osob věnujících se tomuto sportu. Již proto nelze soudům nižších stupňů vytýkat, že příslušná ustanovení metodiky při posuzování věci obviněného zohlednily."*⁵⁸ Dále v usnesení ze dne 17. 2. 2010 zase vyjádřil názor, že význam a důležitost pravidel vydaných ze strany Mezinárodní lyžařské federace nelze bagatelizovat, neboť se jedná o jediný regulační prostředek. V situaci, kdy tedy lyžař ustanovení uvedených pravidel zaviněně nedodrží, lze u něj doložit jednání porušující obecnou prevenční povinnost zakotvenou v ustanovení § 2900 OZ nebo nerespektování nezbytné míry opatrnosti.⁵⁹

⁵⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 6 Tdo 425/2019, ze dne 17. 7. 2019
ECLI:CZ:NS:2019:6.TDO.425.2019.1

⁵⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 8 Tdo 68/2010, ze dne 17. 2. 2010

3. Odpovědnost při sportu ve vztahu k občanskému zákoníku

Někteří si jistě budou pokládat otázku, proč je důležité řešení odpovědnosti vzniklé ve sportovní činnosti rozebírat a v čem spočívá esence celého problému. Důvody vedoucí k odpovědi na tuto položenou otázku jsou v zásadě čtyři. Prvním je nejednotnost právních názorů na vznik odpovědnosti ve sportovní sféře, což nevyhnutelně vede i k právní nejistotě⁶⁰ a problémům při aplikaci a řešení konkrétních případů v praxi. Druhým důvodem je možnost uplatnění zjištěných poznatků ze sportovní sféry i v jiných společenských činnostech a oborech. Třetí důvod lze nalézt v objemu finančních prostředků proudících do sportovní sféry, jejichž nemalé množství vede nevyhnutelně ke zvýšenému zájmu o tuto oblast. Posledním důvodem jsou častější velmi závažné následky spojené se vznikem odpovědnosti reflektující se nejen do osobní, ale také ekonomické sféry sportovních subjektů.⁶¹

Na obecný úvod je třeba ještě zmínit fakt, že odpovědnost ve sportu lze rozlišovat za přispění výkladu sportovní činnosti v užším a širším smyslu. Rozdíl bude zejména v pravidlech, které budou na tu či onu oblast dopadat a tím jí regulovat. Ve sportovní činnosti vykládané v užším smyslu se aplikují převážně pravidla jednotlivých sportovních disciplín (upravující samotný výkon sportovní soutěže, hodnocení sportovní činnosti, přestupková pravidla) a prostředky pro kontrolu jejich dodržování. Pokud pravidla nejsou ze strany subjektů dodržována, řadí se do užšího výkladu také postihy za jejich porušení. Protože tato odpovědnost spadá převážně do působnosti sportovních organizací a jejich orgánů, obvykle se zde nejedná o právní odpovědnost, ale o odpovědnost disciplinární. Avšak i v těchto případech, přijmeme-li názor, že každý člen svým vstupem do pyramidové struktury sportovních asociací vyjadřuje svůj souhlas řídit se jejími vnitřními pravidly a dodržovat je, což by ku příkladu u povinnosti k náhradě újmy mohlo vést k překlenutí do sféry odpovědnosti právní, neboť by daná povinnost vznikla na základě porušení smluvní povinnosti (ustanovení §2913 OZ), ale k tomu se vrátím později v mé práci. Při výkladu v širším významu přesahuje samotný výkon sportovní činnosti, a do oblasti sportu tak

⁶⁰ Jedna ze zásad právního státu, kterou se rozumí určitá míra předvídatelnosti, tedy možnost subjektu práva předvídat právní posouzení jeho věci na základě obdobného případu. Stěžejní je zde kontinuita právního názoru a zákaz libovůle rozhodujícího orgánu.

⁶¹ KRÁLÍK, Michal. Civilní a trestní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy, s.24

zahrnujeme i otázky vztahující se k právní regulaci (jako např. doping, divácké násilí, samotné právní postavení sportovních subjektů). Odpovědnost vzešlá z porušení právních norem dopadajících na tuto sféru sportovní činnosti pak nazýváme jako odpovědnost právní.⁶²

Za použití obecné právní teorie rozlišujeme právní odpovědnost na soukromoprávní a veřejnoprávní. Vedle uvedených odpovědností je dalším druhem odpovědnosti, který lze v rámci výkonu sportovní činnosti spatřit, odpovědnost disciplinární, též nazývanou jako odpovědnost autonomních subjektů. Tuto kapitolu věnuji odpovědnosti soukromoprávní (zbylé dvě odpovědnosti budou rozebrány v kapitole páté), jejímž charakteristickým rysem je vztah mezi subjekty, kdy na jedné straně stojí subjekt, který nesplnil jemu uloženou povinnost, a na straně druhé poškozený, tedy ten, jemuž jejím nesplněním vznikla újma. V právní terminologii se odpovědností rozumí sekundární povinnost nastávající po porušení povinnosti primární, jakož sankční následek. Základní funkce právní odpovědnosti vyjadřující nezbytný význam tohoto institutu, jsou čtyři. První z nich je funkce reparační (uhrazovací). Reparační funkce se projevuje uvedením skutečnosti v předešlý stav, tedy naturální restitucí, či peněžitou náhradou. Dále se jedná o funkci satisfakční, kterou lze chápat za zvláštní druh reparační funkce doplněný o institut poskytnutí přiměřeného zadostiučinění v účelné a vhodné formě. Další je funkce prevenční, jejímž primárním cílem je snaha předejít budoucím porušením právních povinností a tím zabránit vzniku občanskoprávní odpovědnosti. Čtvrtou a poslední je funkce represivní, jejíž náplní je sankce uložená tomu, kdo porušil právní povinnost. Tato funkce je však v porovnání s veřejnoprávní odpovědností spíše okrajová.⁶³

I přes specifické vlastnosti a jevy typické pro sportovní prostředí lze konstatovat, že se sport nevyznačuje žádným speciálním rozsahem právní odpovědnosti, který by se odlišoval od činností jiných, neboť sport pro svůj široký dopad a rozmanité spektrum subjektů, nelze oddělovat od klasicky vznikajících vztahů napříč společenskými, právními či ekonomickými vazbami, jichž je běžnou součástí.⁶⁴ Také s ohledem k absenci speciální právní úpravy vztahující se na oblast sportu a opomíjení této problematiky ze strany zákonodárce, což platí i ve vztahu k soukromoprávní odpovědnosti, se užije na tyto případy obecný

⁶² KRÁLÍK, Michal. Civilní a trestní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy, S. 13.

⁶³ DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M., Občanské právo hmotné.

⁶⁴ Králík, M. Civilní odpovědnost za sportovní úrazy, s. 12.

předpis soukromého práva, kterým je OZ. Ač je možné konstatovat, že je nový OZ podrobnější, než byl zákoník (zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník) předešlý, právní úprava odpovědnosti ve sportu se nikterak významně nezměnila.⁶⁵ Významnou změnou oproti předchozímu kodexu občanského práva je změna preferované formy náhrady újmy, kdy předchozí OZ povoloval náhradu škody uvedením do předešlého stavu (restituce naturální) pouze v případech, kdy o to požádal poškozený a bylo-li to vzhledem k okolnostem možné a účelné, zatímco nový zákoník upřednostňuje tuto zásadu uvedení v předešlý stav před možností náhrady ve formě plnění v penězích (relutární restituce). S rekonstrukcí práva soukromého přišlo i několik koncepčních a terminologických úprav a změn, kdy u některých institutů nastaly změny podstatné, zatímco u jiných se jednalo pouze o sjednocení názvosloví (např. OZ z roku 2012 upravil pojem odpovědnost za způsobenou škodu, která je teď koncipována jako povinnost nahradit újmu).⁶⁶ Současný občanský zákoník započal vyvolávat právní účinky k 1. 1. 2014, i přes to stále převážně laická veřejnost zaměňuje některé pojmy. Základní struktura deliktů odpovědnosti (civilněprávní odpovědnost lze nazývat také jako právo civilních deliktů) zůstává zachována a i nadále rozlišujeme újmu majetkovou, újmu nemajetkovou a újmu na zdraví spojující v sobě prvky majetkové a nemajetkové náhrady. Často však dochází k zaměňování pojmů újma a škoda. Újma, která je pojmu škoda nadřazena, je pojem představující jakoukoliv ztrátu, kterou subjekt utrpí na svém, ať hmotném tak nehmotném, právem chráněném statku. Zákoník se tak ani po rekonstrukci nevydal směrem, kdy by za škodu považoval veškerou újmu, která by vznikla ve sféře práv, jmění nebo osoby poškozeného. Dosavadní judikatura vykládá pojem škody jako újmu projevující se pro poškozeného v jeho majetkové sféře. Objektivně ji lze vyčíslit za pomoci peněžních prostředků, a i proto je odčinitelná majetkovým plněním ve prospěch poškozeného. Podřazenost pojmu škody, která se oproti předchozí úpravě významně nezměnila, pod pojem újma lze vyčíst z ustanovení §2894 OZ, dle kterého se škodou rozumí majetková újma na jmění⁶⁷.⁶⁸

⁶⁵ KRÁLÍK, Michal. Civilní a trestní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy, s. 894.

⁶⁶ Legislativně právní odbor ČUS. Poradna: Právní odpovědnost trenérů a cvičitelů. *ZPRAVODAJ ČESKÉ UNIE SPORTU*. ČUS, 2019, 2019(6), s. 17-19.

⁶⁷ Jměním jsou dle § 495 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, aktiva a pasiva (souhrn majetku osoby a jejích dluhů)

⁶⁸ HULMÁK, a kolektiv. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář. C. H. BECK, 2014, 2080 s.

Podle důvodové zprávy k nové právní úpravě je nutné poukázat také na ustanovení § 5 odst. 1 OZ, které lze uplatnit i na subjekty působící ve sportovní sféře včetně amatérských sportovců, a které obsahuje prvek zvýšený standardů na požadavek odborné péče a na pečlivost osoby hlásící se k výkonu určitého povolání či stavu, a která je v tomto případě spojena se sportovní činností. Vztáhneme-li toto ustanovení na osoby sportovců, bude dopadat jak na sportovce profesionální⁶⁹, jakožto osoby hlásící se k určitému povolání, ale taktéž na sportovce amatérské, neboť dle důvodové zprávy k OZ se stavem rozumí ohraničená skupina lidí, které ač nelze určit za příslušníky některého povolání, lze rozumně předpokládat jejich nadání zvláštními znalostmi či schopnostmi⁷⁰ (vedle amatérských sportovců se mezi příslušníky stavu řadí také například studenti lékařské fakulty). Jednáním splňující aspekt profesionality je takové jednání, které dodržuje postupy *de lege artis*, ve sportovním prostředí tedy dodržuje uznávané postupy, je ve shodě s pravidly sportovního odvětví či se vyznačuje rozporem s těmito pravidly, avšak k takovému rozporu došlo na základě jednání, které je obvyklé charakteru dané sportovní činnosti.⁷¹ S §5 odst. 1 OZ souvisí ustanovení § 2912 odst. 2 OZ, jenž zavádí domněnku nedbalosti ve vztahu k osobě, tedy opět subjektu vykonávající sportovní činnost, vyznačující se určitými dovednostmi či znalostmi, a která tyto své specifické vlastnosti nevynaloží při svém počínání. Následkem zmíněných ustanovení, které lze pokládat za fundament odpovědnosti ve sportu, je možné od subjektů pohybujících se ve zvláštním sportovním prostředí požadovat, i s ohledem na znalost sportovních pravidel a dopadající právní úpravy, pečlivost i náležité počínání. Prvek profesionality v ustanovení §5 odst. 1 OZ vede ke zvýšení očekávané a požadované péče, přičemž platí, že od takové osoby, hlásící se k určitému povolání či stavu, se vyžaduje pouze toliko průměrná péče, kterou lze ze strany veřejnosti od ní rozumně vyžadovat. Nároky na tuto průměrnou vyžadovanou péči, nad rámec profesionálního standardu, který vyplývá ze vztahu k určitému povolání či stavu, se mohou ještě zvýšit, projeví-li se osoba jako specialista se zvláštními dovednostmi či znalostmi pro určitou oblast, a to aplikací

⁶⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu CR č.j. 6 Afs 278/2016-54., ze dne 13.7.2013, kterým byl uznán za rovnocenný výkon činnosti ze stany profesionálního sportovce jak založené na základě živnostenského oprávnění, tak jako výkon „nezávislého povolání“.

⁷⁰ KRÁLÍK, Michal. Civilněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy (aktuální vývojová východiska a nový český občanský zákoník). Bulletin-advokacie. 2015

⁷¹ Lisse, L. Sportovní právo. Rozhodování sporů v oblasti sportu v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 228

ustanovení §2912 odst. 2 OZ. Korektiv daného východiska můžeme spatřit v dodržení generální prevence dle ustanovení § 2900 OZ, jejíž dosah je velmi široký a nevztahuje se toliko jen k ustanovení §4 odst. 1 OZ, tedy na jednání průměrně inteligentního člověka, ale rovněž dopadá na zmíněné ustanovení §5 odst. 1 OZ, tudíž taktéž jednání profesionálů napříč různými obory lidské činnosti, nevyjímaje sportovní sféru, podle které je každý, „vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného.“⁷² Ustanovení o generální prevenční povinnosti, které stojí na zásadě *neminem laedere*, a jež je stěžejním principem závazkového deliktního práva, stanoví pro některá jednání zvláštní povinnost k znemožnění nedůvodnému vzniku újmy. Obecnou povinnost stanovenou v ustanovení §2900 OZ lze chápat jako prevenční normu subsidiární. Tato právní povinnost je totiž formulována velmi obecně a zrcadlí se do jednotlivých konkrétních právních povinností nacházejících se napříč celým právním řádem v jednotlivých právních předpisech dotýkajících se všech odvětví práva.⁷³ Jednání v rozporu s touto prevenční povinností je ze své podstaty protiprávní čin a jednání nezákonné, které řadíme mezi jeden z předpokladů pro založení povinnosti k náhradě vzniklé újmy. Při porušení prevenční povinnosti a k uložení sankce za toto jednání není stěžejní, zda nastane ještě nějaká právní skutečnost naplňující skutkové znaky jiné normy, protože generální prevenční povinnost v ustanovení §2900 OZ je sama o sobě plně aplikovatelnou právní normou. Avšak při její aplikaci platí, že má subsidiární povahu, neboť až absence zvláštní právní úpravy zakládá možnost uložit povinnost k náhradě vzniklé újmy na základě generální prevenční povinnosti.⁷⁴ Na problematiku a uplatnění generální prevenční povinnosti a jejímu významu pro sportovní prostředí ještě poukážu v části práce věnované porušení zákona.

⁷² Ustanovení §2900 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

⁷³ ELISCHER, D. et al. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy podle občanského zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praha: Leges, 2020, s. 14

⁷⁴ Lisse, L. Sportovní právo. Rozhodování sporů v oblasti sportu v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 231- 232

4. Institut náhrady majetkové a nemajetkové újmy a jeho vybrané části

OZ stále zachovává pojetí, dle kterého odlišuje majetkovou a nemajetkovou újmu, a pro její vymezení stanoví rozdílná kritéria. Určení majetkové újmy lze pokládat za vcelku přesnou záležitost, u vyčíslení újmy nemajetkové je situace složitější a vždy se nutně přihlížet k individuální subjektivním okolnostem poškozeného.⁷⁵

Majetková újma udává standardně zásah do majetkové sféry poškozeného, tedy je vyjádřena škodou skutečnou či ušlým ziskem. Co se týká způsobu její náhrady, OZ upřednostňuje jako způsob náhrady formu uvedení v předešlý stav, avšak pokud nastane situace, že naturální restituce není z nějakých důvodů realizovatelná nebo o to požádá sám poškozený, odškodňuje se újma ve formě plnění v penězích. V praxi to znamená, že i když jsou obě formy možné, záleží pouze na volbě poškozeného, jaký způsob náhrady škody si zvolí. Při určení výše dané újmy je významná cena obvyklá v místě a čase poškození. Přihlíží se také k účelně vynaloženým nákladům ze strany poškozeného na obnovení či nahrazení věci a její funkce. Vznikne-li újma v důsledku neúmyslného jednání škůdce, disponuje soudce moderačním právem, které umožňuje snížit přiměřeně její náhradu vůči reálně vyčíslené újmě. Zohledňovat při tom bude hlavně okolnosti daného případu a též osobní a majetkový stav poškozeného a škůdce.⁷⁶ V souvislosti se vznikem odpovědnosti k náhradě nemajetkové újmy je zajímavá otázka vztahující se k problematice dopingu, neboť ať si veřejnost a samotní sportovci mnohdy neuvědomují, má požití nedovolených látek či užití zakázaných metod⁷⁷ přesah také do majetkové sféry jiných subjektů, nejen samotných sportovců. V případě pozitivní dopingové kontroly a následné potvrzené positivity vzorku B, má za následek uložení sankce ze strany disciplinární komise/rozhodčího řízení (práva a povinnosti, jakožto opravné prostředky daného řízení nechám bez povšimnutí), který bude ve většině případů zákaz sportovní činnosti na určitou dobu a případně také sankce peněžitého charakteru. Avšak již

⁷⁵ ELISCHER, D. et al. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy podle občanského zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praha: Leges, 2020, s. 3

⁷⁶ ELISCHER, D. et al. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy podle občanského zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praha: Leges, 2020, s. 3

⁷⁷ Více k tomuto tématu také v kapitole 5.1. Trestněprávní odpovědnost

samotný fakt, že daný sportovec měl pozitivní dopingový nálezu vzorku A (při dopingové kontrole se vždy odebírají dva vzorky, kdy vzorek A je následně v certifikované laboratoři otestován a vzorek B slouží jako kontrolní v případě pozitivního nálezu, nebo je uschován po určitou dobu z důvodů pozdější možné kontroly)⁷⁸ ač ještě nebyl ověřen vzorek B, vyvolává pozastavení sportovní činnosti a může vyvolat také značné finanční ztráty pro daného sportovce (odchod sponzorů, pozastavení finanční podpory ze strany sportovní asociace, atd.). Vedle negativního dopadu působící na osobní stránku sportovce, však může vzniknout také majetková újma oné sportovní asociaci, jejímž členem sportovec je, a to jak ve formě ztráty, snížení nebo vrácení dotace z veřejných finančních prostředků či v některých případech dokonce k finančnímu postihu nad rámec vrácené částky z veřejných prostředků. V takovýchto případech může sportovní asociace na základě vnitřních předpisů či smluvní dohody, od sportovce, který porušením Antidopingových pravidel újmu zavinil, oprávněné náklady vymáhat, což může pro daného sportovce představovat až likvidační finanční postih. Zde odkážu například na Metodický pokyn Předsednictva Českého lukostřeleckého svazu (ve zkratce ČLS) 10/2018, který upravuje vznik povinnosti sportovce k náhradě majetkové újmy vzniklé Českému lukostřeleckému svazu proviněním této osoby či povinnost na straně klubu v případech, kdy tento subjekt viníka prokazatelně neseznámí s Antidopingovým kodexem Světové antidopingové agentury (známá pod zkratkou WADA).⁷⁹

Nemajetkovou újmu zákonodárce koncipuje tak, že se odčínuje pouze v případech sjednaných mezi stranami dohodou či zvlášť zákonem stanovených. Předpoklady pro vznik práva na uplatnění náhrady újmy nemajetkové jsou však vymezeny shodně, jako je tomu u újmy majetkové. Do materie situací, jejichž naplněním dochází ke vzniku práva na odčinění nemajetkové újmy způsobené daným zásahem, řadíme náhradu při újmě způsobenou zásahem do přirozených práv člověka. Zákoník se zde dovolává ochrany osobnostních statků, kterou jim poskytuje obecná část OZ. Dále se poškozený může například domáhat po osobě odpovědné za zásah do přirozených práv člověka, čím došlo ke vzniku nemajetkové újmy, náhrady za vytrpěnou bolest, způsobené duševní útrapy, ztížení společenského uplatnění či další nemajetkové újmy. Soud disponuje

⁷⁸ *Sport bez dopingu (informace pro sportovce)*. Antidopingový výbor ČR, 2013. Dostupné na: https://www.nutrend.cz/ImgGalery/Img1/Clanky/magaziny/prirucka_do_kapsy.pdf

⁷⁹ Metodický pokyn Předsednictva ČLS 10/2018 dostupný ke stažení na: <https://www.czecharchery.cz/cz/smernice/>

moderačním právem, kdy v opodstatněných případech může zvýšit náhradu za újmu způsobenou zásahem do přirozených práv člověka. V těchto situacích se do práva na náhradu nemajetkové újmy zrcadlí sankční prvek, jímž se osoba škůdce ve své podstatě trestá za jednání mající zavrženíhodný charakter. Soud v těchto případech přihlédne k okolnostem vzniku újmy, tedy byla-li ze strany škůdce újma způsobena úmyslně, pod pohružkou, s prvky diskriminace, nebo zneužitím závislého postavení poškozeného. Se sankčním prvkem se můžeme setkat také u náhrady újmy způsobené na věci, ke které došlo svévolí či škodolibostí škůdce, neboť v tomto případě se poškozenému hradí také cena zvláštní obliby. Z obecných zásad slušnosti a z ustanovení §2971 OZ vyplývá pro škůdce také povinnost k náhradě nemajetkové újmy každé osobě, která důvodně pocítuje vzniklou škodu jako své osobní neštěstí, a kterou není možné právním způsobem možné odčinit jinak. Tato povinnost vzniká zejména za okolností, kdy škůdce úmyslně z pohnutky něco zničit či jiného motivu zavrženíhodného charakteru (pohnutka někomu ublížit) způsobí škodu, nebo když na základě jeho hrubé nedbalosti poruší některou ze zákonných povinností. Náhrada nemajetkové újmy (odčinění) se poskytuje poškozenému formou přiměřeného zadostiučinění, přičemž z textu ustanovení §2956 OZ lze vyčíst, že nemajetková újma se nenahrazuje právnické osobě, ale pouze toliko člověku.⁸⁰

Povinnost nahradit majetkovou a nemajetkovou újmu je vedena zásadou, že si každá osoba nese samostatně škodu jemu způsobenou, avšak v určitých zákonem stanovených případech, přechází tato povinnost na osobu jinou (škůdce). Tyto případy vzniku odpovědnost za újmu a z toho vyplývající povinnost k její náhradě můžeme dělit na základě ustanovení dotýkající se její úpravy na skupiny dvě. Prvním jsou ustanovení upravující obecnou povinnost a na straně druhé odpovědnost na základě porušení zvláštní povinnosti. Obecná povinnost k náhradě újmy vzniká výhradně ze tří základních důvodů.⁸¹ Prvním je úmyslné jednání porušující dobré mravy, typické odpovědností subjektivní (§2909 OZ). Druhým důvodem je jednání v rozporu s povinností vyplývající z právních předpisů (porušení zákona či též rozhodnutí- §2910 OZ), zde rozeznáváme odpovědnost subjektivní s presumpcí nedbalosti. Posledním třetím důvodem je porušení povinnosti stanovenou smlouvou, kde máme odpovědnost objektivní, avšak

⁸⁰ ELISCHER, D. et al. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy podle občanského zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praha: Leges, 2020, zejména s. 3-5

⁸¹ VÍTOVÁ, B., DOHNAL, J., KOTULA, J. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku. Komentář k §2894 až §2971.

s možností liberace (§2913 OZ). Ustanovení § 2909 společně s §2910 a §2913 OZ lze považovat za generální klauzule (obecné skutkové podstaty) tvořící stěžejní pilíř systematiky deliktního práva a jeho právní materie u nás.⁸²

Vedle základních skutkových podstat, obsahuje zákoník několik speciálních norem stanovující zvláštní povinnost, kdy tato speciální úprava stanoví povinnost k náhradě újmy škůdcem samostatně a má aplikační přednost před úpravou obecnou, což vyplývá i z oné speciální povahy těchto ustanovení. Situace, jež budou posuzovány podle této zvláštní povinnosti, kterou OZ konstruuje jako povinnost objektivní, jsou případy upravené v ustanoveních §2920 a násl. OZ, tedy škoda způsobená tím, kdo nemůže posoudit následky svého jednání (ustanovení §2920-§2922 OZ), škoda způsobená osobou s nebezpečnými vlastnostmi (ustanovení §2923 OZ), škoda z provozní činnosti (ustanovení §2924 OZ), škoda způsobená provozem zvláště nebezpečným (ustanovení §2925 OZ), škoda na nemovité věci (ustanovení §2926 OZ), škoda z provozu dopravních prostředků (ustanovení §2927-§2932 OZ), škoda způsobená zvířetem (ustanovení §2933-§2935 OZ), škoda způsobená věcí (ustanovení §2936-§2938 OZ), škoda způsobená vadou výrobku (ustanovení §2939-§2943 OZ), škoda na převzaté věci (ustanovení §2944 OZ), odložené věci (ustanovení §2945 OZ) nebo vnesené věci (ustanovení §2946-§2949 OZ) a škoda způsobená informací nebo radou (ustanovení §2950 OZ).⁸³

⁸² ELISCHER, D. et al. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy podle občanského zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praha: Leges, 2020, s. 11-12

⁸³ JIRSA, J., SVĚŽENOVÁ, L., VEČEŘA, J. a HOLUB, T. Občanský zákoník - Komentář s judikaturou. Svazek XIII - Závazky z deliktů a z jiných právních důvodů (§ 2894 - 3014).

4.1. Obecné předpoklady vzniku povinnosti k náhradě újmy

Jak jsem psala, OZ je postavený mimo jiné na zásadě, že si každý nese újmu jemu vzniklou, avšak dojde-li k naplnění zákonných předpokladů, přechází povinnost nahradit vzniklou újmu na osobu (OZ ji obecně označuje jako škůdce) odlišnou od osoby poškozeného. Těmito předpoklady obecné povinnosti jsou jednak protiprávní jednání škůdce (porušení povinnosti smluvní či mimosmluvní), dále samotný vznik újmy (povinnost je založena na východisku, na jehož základě se hradí toliko taková újma, která naplní zákonem stanovené požadavky), dalším předpokladem je také existence *kauzálního nexu* mezi vzniklou újmu a škůdčovým protiprávním jednáním a v neposlední řadě může být někdy vyžadováno také zavinění (ve formě úmyslu či nedbalosti). Dojde-li ke kumulativnímu naplnění výše vypsáných předpokladů, kromě porušené povinnosti, označované jako povinnost primární, vzniká škůdci taktéž povinnost nová, někdy označovaná jako sekundární, spočívající v povinnosti k náhradě újmy vzniklé poškozenému. K těmto předpokladům se vyjádřil také NS, který dospěl k závěru, že nejsou-li dané předpoklady naplněny kumulativně, odpovědnost nevzniká.⁸⁴ Výše vypsané předpoklady musí být naplněny též v situacích, kdy povinnosti k náhradě újmy vzniká bez zřetele na zavinění, tedy i v takovýchto případech je vyžadována existence újmy, musí být dána zvláštní povaha činnosti, jejímž důsledkem újma vznikla a *kauzální nexus* mezi touto vzniklou újmu a specifickou činností.⁸⁵

⁸⁴ Např. usnesení Nejvyššího soud sp. zn. 25 Cdo 3387/2012, ze dne 28. 8. 2013

⁸⁵ JIRSA, J., SVĚŽENOVÁ, L., VEČEŘA, J. a HOLUB, T. Občanský zákoník - Komentář s judikaturou. Svazek XIII - Závazky z deliktů a z jiných právních důvodů (§ 2894 - 3014).

4.1.1. Škůdce

U osoby škůdce nerozlišujeme, zda se jedná o osobu fyzickou či právnickou, neboť z povahy věci se jím mohou stát oba. Rozdíl bude pouze v tom, že u osob právnických je jim přičítán protiprávní čin, jehož se dopustila fyzická osoba („člen voleného orgánu, zaměstnanec nebo jiný její zástupce vůči třetí osobě“⁸⁶) při plnění svých svěřených úkolů. Za osobu škůdce je zpravidla označován ten, kdo se svým přímým jednáním o vznik újmy skutečně přičinil. Někdy však mohou nastat situace, že za škůdce bude označena osoba, která byť újmu svým jednáním přímo nezpůsobila, ale které i přes to bude vzniklý následek přičten k tíži.⁸⁷ K obecnému pojmu odpovědnosti si snad dovolím pouze doplnit ustanovení §24 OZ zakotvující východisko, že v kontextu občanského zákoníku za své jednání odpovídá osoba, jež je rozumově způsobilá k posouzení a ovládnutí svého jednání. Stěžejními prvky jsou tedy složka intelektuální (vědění) a složka volní (vůle). Právně odpovědná osoba musí být schopna posoudit a rozpoznat své jednání, které tkví v porušení právních povinností a posoudit jeho možný následek, byť i následek pravděpodobný a potencionální. Zároveň musí být schopná si sama zvolit, jestli takové jednání spáchá a zda bude jednat v rozporu s právem či po právu (tj. osoba by své volní jednání měla být schopna ovládnout).⁸⁸ Nastat však mohou také specifické situace, kdy jednání, na jehož základě újma vznikla, způsobilá osoba, která nedisponuje deliktvní odpovědností. Nejčastěji se bude jednat o děti nebo osoby trpící duševní poruchou, kdy tyto případy upravuje OZ ve svém ustanovení §2920, jež stanoví povinnosti k náhradě škody způsobenou některou z osob, které v daný moment nemohou posoudit a rozpoznat následky svého jednání.⁸⁹ Dá se předpokládat, že osobou škůdce v souvislosti se sportovním prostředím budou nejčastěji z řad fyzických osob sami sportovci, trenéři či další členové realizačních týmů a na straně právnických osob zase jednotlivé spolky (týmy, kluby) či samotné sportovní organizace.

⁸⁶ Ustanovení §167 zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník

⁸⁷ HULMÁK, a kolektiv. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář. C. H. BECK, 2014, 2080 s.

⁸⁸ ELISCHER, D. et al. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy podle občanského zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praha: Leges, 2020, s. 11-12

⁸⁹ JIRSA, J., SVĚŽENOVÁ, L., VEČEŘA, J. a HOLUB, T. Občanský zákoník - Komentář s judikaturou. Svazek XIII - Závazky z deliktů a z jiných právních důvodů (§ 2894 - 3014).

4.1.2. Újma

Dalším předpokladem, pro založení povinnosti k náhradě újmy, je ona vzniklá újma, kterou užitím různých hledisek dále dělíme. Jedno z dělení i pod vlivem moderních občanskoprávních kodifikací (např. zákoník Québecu, Nizozemí) či kodexů starších (zde zejména úprava Německá) rozlišuje újmu na základě právního důvodu, který zavinil příčinu ke vzniku povinnosti k její náhradě, a to na mimosmluvní újmu (*ex delicto*), která je způsobená buď porušením povinnosti stanovené zákonem, nebo způsobená naplněním předpokladů vedoucích k aplikaci některé z kvalifikovaných škodní událostí, a smluvní újmu (*ex contractu*), tkvící v porušení povinnosti vyplývající ze smluvního kontraktu, čímž se OZ odchýlil od systému jednoty civilního deliktu. Dalším dělením je rozlišení na základě zasaženého statku, kdy rozeznáváme újmu nemajetkovou (také osobní či imateriální) a újmu majetkovou. Významný rozdíl mezi nimi spočívá v tom, že nemajetkovou újmu nelze objektivně finančně vyjádřit, není způsobitelná k adekvátnímu užití diferenční teorie, a odčíná se pouze v případech, kdy to zvlášť stanoví zákon, či je-li to přímo ujednáno mezi stranami a tkví v zásahu škůdce do sféry osobních statků poškozeného (zásah do soukromí, cti, dobrého jména atd.). Jedním z ustanovení, kde zákon přímo nemajetkovou újmu stanoví, je §2956 OZ: „*Vznikne-li škůdci povinnost odčinit člověku újmu na jeho přirozeném právu chráněném ustanoveními první části tohoto zákona, nahradí škodu i nemajetkovou újmu, kterou tím způsobil; jako nemajetkovou újmu odčiní i způsobené duševní útrapy.*“⁹⁰ Dále ji zákon stanoví v ustanovení §2958 OZ při ublížení na zdraví, které však lze chápat jako zvláštní případ zásahu škůdce do sféry přirozených práv poškozeného. Setkat se s ním můžeme také v ustanovení §2969 OZ, dopadající na jednání škůdce, který ze svévole nebo škodolibosti poškodil věc. Na základě tohoto ustanovení, respektive jeho druhého odstavce, vzniká nemajetková újma ve spojitosti s újmu majetkovou, neboť z něho vyplývá právo na cenu zvláštní obliby. Majetková újma po tom tkví v porušení majetkové sféry poškozeného. A jak vyplývá ze systematiky zákona, povinnost k náhradě újmy pokaždé obsahuje povinnost k náhradě újmy vzniklé na jmění poškozeného.⁹¹

⁹⁰ Ustanovení §2956 zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník

⁹¹ ELISCHER, D. et al. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy podle občanského zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praha: Leges, 2020, s. 9- 10

Jak už jsem psala je pojem újma širší než pojem škoda. Újma v sobě obsahuje jak nemajetkovou újmu tak také materiální škodu. Odstavec první ustanovení §2894 OZ vytváří legislativní zkratku pojmu škoda, kterou se tedy rozumí újma majetková dopadající na jmění poškozeného, jež lze vyjádřit za pomoci peněz. Rozlišujeme dvě podoby škody a to na újmu skutečnou (výše, o níž se zmenšila hodnota majetku poškozeného) a na ušlý zisk (výše, o níž se nezměnila hodnota majetku, ačkoliv se dalo předpokládat, že se zvýšit měla), kdy ani jedna z těchto podob není vůči té druhé, co do jejího vzniku či uplatnění, podmíněna, respektive z pohledu práva na uplatnění náhrady újmy jsou si zcela rovnocenné.⁹²

Újma skutečná je tedy majetková újma projevující se znehodnocením jmění poškozeného (zničení, snížení, ztráta atd.), které v dané době existuje, a lze ji vyjádřit za pomoci peněz. Do újmy skutečné se počítají také hodnoty nezbytně vynaložené k navrácení ve stav předešlý. Důkazní břemeno na určení výše vzniklé újmy je na straně poškozeného, který jako důkazní prostředek může užít třeba účty či faktury ke zničené věci. Není-li možné přesně stanovit rozsah náhrady, rozhodne o ní, na základě spravedlivého uvážení i s přihlédnutím ke konkrétnímu případu, soud. Rekodifikace OZ také přispěla k vyřešení otázky, která dříve v praxi vystávala, a to zda lze vznik dluhu pokládat za skutečnou škodu, respektive za jakých okolností a v jakém časovém horizontu se jí stane. Jednoznačnou odpověď přináší ustanovení §2952 OZ, kdy v současné době i na jeho základě platí, že „záleží-li skutečná škoda ve vzniku dluhu, má poškozený právo, aby ho škůdce dluhu zprostil nebo mu poskytl náhradu“⁹³. Na druhé straně ušlý zisk, který je taktéž újma majetková, kterou lze vyjádřit v peněžních prostředcích, tkví ve vyjádření hodnoty, o níž se majetek poškozeného nezměnil nebo nerozmnožil, ačkoliv se dalo při zohlednění obvyklého chodu věcí důvodně očekávat. Výše náhrady se pak určuje ke dni, ve kterém podá poškozený žalobu na náhradu škody, přičemž platí, že určení rozsahu ušlého zisku není přípustné postavit na pouhé libovůli, ale jeho stanovení musí být podloženo tak, aby se při běžném uvažování blížila určená pravděpodobná výše jistotě.⁹⁴

⁹² JIRSA, J., SVĚŽENOVÁ, L., VEČEŘA, J. a HOLUB, T. Občanský zákoník - Komentář s judikaturou. Svazek XIII - Závazky z deliktů a z jiných právních důvodů (§ 2894 - 3014).

⁹³ Ustanovení §2952 zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník

⁹⁴ ELISCHER, D. et al. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy podle občanského zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praha: Leges, 2020, s. 8- 9

4.1.3. Příčinná souvislost

U předpokladu *kauzálního nexu* je stěžejním kritériem, zda daná újma vzniká v příčinné souvislosti s protiprávním jednáním škůdce, tedy zda svým jednáním porušil některou ze základních skutkových podstat nebo jedu ze zvláštních povinností. Jinak řečeno, zkoumá se vzájemný vztah mezi újmou a protiprávním jednáním, kdy za pomoci jejich vztahu lze nalézt kauzální děj. Příčinná souvislost napomáhá nejen ke stanovení újmy, vzniklé v důsledku protiprávního jednání škůdce, ale také k identifikaci konkrétní osoby označované jako škůdce, které je předmětná újma dána k tíži.⁹⁵

Protože v zásadě každý následek vzniká v důsledku vícero příčin, naopak každá příčina může vyvolat několik vzájemně na sebe navazujících následků, může dojít k situaci, kdy příčina některé skutečnosti je zároveň následkem příčiny jiné. Na základě těchto spleťových kauzálních vazeb se formuje někdy i nekonečný kauzální řetězec, do jehož sledu řadíme v podstatě všechny vzájemné příčiny související se vzniklou újmou. Protože v rámci tohoto nekončícího řetězce se všechny příčiny nezdají být stejně relevantní k dané skutečnosti, musí být dán zřetel v rozhodnutích o příčinné souvislosti, přesněji v jejich odůvodněních, jaká kritéria a argumenty vedly soud k rozlišení těchto relevantních a irelevantních skutečností a jejich konkrétní aplikace na řešený případ. Ke konstatování kauzálního nexu je tedy stěžejní, aby se skutečnost jevila jako nevyhnutelná příčina toho, že vzniklá újma (následek) nastala právě tímto způsobem v daném čase a místě, respektive, že vůbec nastala. Při nalézání příčinné souvislosti se před zkoumáním právní kauzality vychází z kauzality přírodní též označované jako kauzalita faktická (*conditio sine qua non*- fyzikální a přírodní jevy a jejich obvyklé zákonitosti). Přírodní kauzality se vyznačují tím, že je zakládáme na zkušenostech nabytých z pozorování obvyklých přírodních a fyzických jevů a z toho vyvozených poznatků, díky nimž můžeme vyloučit, že škodlivý následek vznikl jejich přičiněním. Pro následek je totiž příčinná toliko skutečnost, kterou nelze opomenout, bez toho aniž bychom museli odmyslet danou způsobenou újmu. Poté je třeba vymezit kauzalitu právní, při které zjišťujeme okolnosti sloužící k ohraničení adekvátní příčinné souvislosti, tedy k určení újmy, kterou lze škůdci spravedlivě přičítat k tíži, a to na základě ustálených právně hodnotových

⁹⁵ HULMÁK, a kolektiv. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář. C.H.BECK, 2014, 2080 s.

analýz. Časová souvislost mezi vznikem předmětné újmy a protiprávním jednáním škůdce slouží jako pomocné hledisko při zkoumání věcné souvislosti, avšak samo o sobě není rozhodující.⁹⁶

Judikatura označuje souvislost za příčinou, jestliže podle zkušeností, zvyklostí, či obvyklého chodu jevů je vzniklá újmy adekvátním přičitatelným následkem daného protiprávního jednání. Vedle toho je důležité také prokázat, že by újma bez této příčiny nenastala. Teorie adekvátnosti vychází z kritéria předvídatelnosti následku, jež újmu způsobil, a současně je založena na kritériu předvídatelnosti újmy. Založení odpovědnosti za újmu však není výlučně vázáno na konkrétní předvídatelnost újmy. NS ve svém rozhodnutí⁹⁷ uvedl, že „*pro odpovědnost za škodu není nutné, aby vznik určité škody byl pro jednajícího [škůdce] konkrétně předvídatelný, nýbrž je dostatečné, že pro optimálního pozorovatele není vznik škody vysoce nepravděpodobný*“⁹⁸. Rozhodujícím pro posouzení odpovědnosti škůdce na základě teorie adekvátní příčinné souvislosti se tak jeví, zda ze strany škůdce došlo k porušení jeho povinnosti stanovené zákonem a následně, jestli toto nedodržení zákonné povinnosti lze objektivně označit za podmínku, bez níž by daná újma nevznikla a v neposlední řadě, jestli následek porušení zákonné povinnosti by se pro optimálního pozorovatele nejevil vysoce nepravděpodobný.⁹⁹

4.1.4. Zavinění

V obecné rovině řadíme mezi předpoklady vzniku odpovědnosti protiprávní jednání škůdce, vznik újmy a kauzální nexus mezi nimi. Někdy však může být stanoven i předpoklad zavinění škůdce. Literatura uvádí, že se v zásadě odlišují dvě formy zavinění, a to na základě psychického vztahu subjektu konajícího v rozporu s určitou právní povinností a k následku takového úkonu (zavinění se uplatňuje také v rámci dalších odpovědnostních vztahů, nikoli pouze ve vztahu k povinnosti náhrady újmy). Rozlišuje se tedy úmysl a nedbalost. Tyto

⁹⁶ VÍTOVÁ, B., DOHNAL, J., KOTULA, J. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku. Komentář k §2894 až §2971., s. 45-46

⁹⁷ V rozhodnutí odkazuje na nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 312/05, ze dne 1. 11. 2007

⁹⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu 28 Cdo 4491/2011, ze dne 26. 09. 2013

⁹⁹ ELISCHER, D. et al. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy podle občanského zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praha: Leges, 2020, s. 39-40

formy se následně ještě dělí a to u úmyslu na přímý a nepřímý úmysl. Úmysl přímý se vyznačuje vědomím jednatelky osoby porušující právní povinnost, že následkem jejího jednání bude nebo může být vznik škody a vnitřním chtění ji způsobit. U úmyslu nepřímého absentuje prvek chtění a je nahrazen stavem srozumění. Jednatelka osoba ví o riziku vzniku škody a, pokud jí způsobí, je s tím srozuměna. Nedbalostní zavinění, kdy vnitřní stav jednatelky osoby nesměřuje ke vzniku škodlivého následku, se pak rozlišuje na nedbalost vědomou a nevědomou. U nedbalosti vědomé jednatelka osoba bez přiměřených důvodů věřila, že škodu nezpůsobí, ač věděla, že tak učinit může. U nevědomé nedbalosti osoba vůbec nepředvíдалa potenciální riziko způsobení škody, ačkoliv to i s přihlédnutím k daným okolnostem a svým osobním poměrům předvídat měla. Koncepce úmyslného zavinění je OZ převzata z teorie trestního práva a je v rámci občanskoprávních vztahů akceptována pouze v ustanoveních, které ho výslovně vyžadují a odkazují na něj. S úmyslným jednáním budu dále pracovat v kapitole o porušení dobrých mravů, neboť ustanovení §2909 OZ je právě jedno z těch, které ho výslovně vyžadují.¹⁰⁰

Předpoklad zavinění je také důležitým prvkem v rovině samotného určení odpovědnosti za vzniklou újmu, kdy OZ rozeznává dvě formy a to formu subjektivní odpovědnosti a odpovědnosti objektivní. Přičemž platí důležité pravidlo, že není-li povinnost k náhradě škody stanovena zvláště, nastupuje povinnost subjektivní, mající charakter povinnosti obecné. Subjektivní odpovědnost, založená na protiprávním zaviněném jednání (mající formu nejčastěji nedbalosti, která se i předpokládá, méně často pak formu úmyslu), je základní a stěžejní typ, v kontextu soukromého práva a povinnosti k náhradě újmy na našem území, občanskoprávní odpovědnost, při níž je škůdce odpovědný za své jednání, které bylo v jeho silách ovlivnit a zvláště u kterého měl a mohl rozpoznat jeho protiprávnost a škodlivost pro chráněné statky. U nedbalostního jednání je důkazní břemeno na straně škůdce, který musí prokázat, že se nedbalostního jednání porušující povinnost, na základě kterého vznikla škoda, dopustit nechtěl či nevěděl, že onu škodu může způsobit, ani to s ohledem k jeho vědomostem a okolnostem daného případu vědět nemusel nebo nemohl. Oproti tomu u úmyslu je důkazní břemeno obráceno a dokazovat ho musí strana poškozeného. Vychází se z ustanovení §2911 OZ, který nám stanoví vyvratitelnou

¹⁰⁰ ELISCHER, D. et al. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy podle občanského zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praha: Leges, 2020, s.29-31

domněnku nedbalosti, tedy že „způsobí-li škůdce poškozenému škodu porušením zákonné povinnosti, má se za to, že škodu zavinil z nedbalosti“^{101 102}.

Vedle subjektivní odpovědnosti rozeznáváme taktéž odpovědnost objektivní (někdy nazývanou jako odpovědnost za výsledek) prostoupenou myšlenkou, že v některých případech by měl držitel zdroje zesílené hrozby, při níž hrozí riziko vzniku újmy, odpovídat za takovou újmu, i přestože z jeho strany nedošlo k žádnému zanedbání požadované péče ani neporušil společensky uznávaná pravidla. Podle ustanovení §2895 OZ je škůdce v případech vymezených v zákoně zvlášť bez zřetele na jeho zavinění povinen nahradit vzniklou škodu, dále z tohoto ustanovení lze dovodit, že vznik objektivní odpovědnosti nelze rozšiřovat ani za přispění analogie. Ten, kdo z nebezpečného jednání čerpá užitek, by v zásadě měl naopak nést i riziko vzniklé újmy. Cílem je zvýšit motivaci osob při provozování jejich činnosti tak, aby si počínali během svého jednání maximálně obezřetně, čímž bude zároveň snižovaná hrozba výskytu nebezpečných situací či dokonce zcela eliminována. Na druhé straně má objektivní odpovědnost garantovat konsekventní ochranu práv poškozených subjektů, ačkoli újma mnohdy vznikne při jednáních, které prakticky řadíme do zcela běžných činností, a při kterých nutně nemusí dojít k porušení právní povinnosti provozovatelem, tedy on svým jednáním nezadá vzniku škodlivému následku.¹⁰³ Na objektivní formě odpovědnosti je založena smluvní odpovědnost v ustanovení §2913 OZ, kdy tedy zavinění není třeba a ve většině případů postačí, že došlo k porušení smluvní povinnosti škůdcem. Dále s objektivní odpovědností OZ pracuje ve svém ustanovení §2924, který stanoví, že: „*Kdo provozuje závod nebo jiné zařízení sloužící k výdělečné činnosti, nahradí škodu vzniklou z provozu, ať již byla způsobena vlastní provozní činností, věcí při ní použitou nebo vlivem činnosti na okolí. Povinnosti se zproští, prokáže-li, že vynaložil veškerou péči, kterou lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo.*“¹⁰⁴ Objektivně odpovědný za vzniklou škodu zapříčiněnou provozem zvlášť nebezpečným je taktéž provozovatel závodu či jiného zařízení, které takové znaky, zvlášť nebezpečné, vykazuje a to podle ustanovení § 2925 OZ. Za provoz zvlášť nebezpečný

¹⁰¹ Ustanovení §2911 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

¹⁰² ELISCHER, D. et al. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy podle občanského zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praha: Leges, 2020, s. 11-12

¹⁰³ ELISCHER, D. et al. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy podle občanského zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praha: Leges, 2020, s. 11-12

¹⁰⁴ Ustanovení §2924 zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník

označujeme takový provoz, při kterém nelze rozumně vyloučit vznik potenciální závažné škody a to ani za předpokladu, že by provozovatel vynaložil veškerou řádnou péči. Platí vyvratitelná domněnka, že užívají-li v provozu výbušné či jinak podobně nebezpečné látky (totéž platí i pokud je s nimi jen nakládáno) či naplňuje-li charakter továrního způsobu, považujeme tento provoz za zvlášť nebezpečný. Liberace u provozu zvlášť nebezpečného je možná pouze, prokáže-li škůdce, že škoda byla následkem *vis maior*, či že její vznik zapříčinilo jednání samotného poškozeného nebo neodvratitelné jednání dalších (třetích) osob.¹⁰⁵

4.2. Porušení dobrých mravů

Sportovní prostředí velmi dbá na aplikaci spolkové autonomie prosazované v ČR, která vychází také ze široce koncipované zásady, uplatňované v právu soukromém, autonomie vůle. Zásada umožňuje právním subjektům stanovit si samostatně ve vzájemných vztazích práva a povinnosti dle jejich svobodné vůle. Současně si však klade za cíl tyto subjekty chránit tím, že stanoví obsahový rámec, který má před autonomií přednost a jehož meze musí právní subjekty respektovat. Omezování svobodné vůle účastníků vychází jednak ze zákona nebo k němu dochází prostřednictvím využití obecných korektivů, které jsou reprezentovány aplikací dobrých mravů a korektivu veřejného pořádku. Povinnost k náhradě škody v důsledku porušení dobrých mravů nám konkrétně udává ustanovení §2909 OZ, které stanoví, že „*škůdce, který poškozenému způsobí škodu úmyslným porušením dobrých mravů, je povinen ji nahradit; vykonával-li však své právo, je škůdce povinen škodu nahradit, jen sledoval-li jako hlavní účel poškození jiného.*“¹⁰⁶ Přičemž platí, že jednání porušující zákon je ve vztahu speciality k porušení dobrých mravů, dojde-li tedy ke kolizi těchto dvou korektivů, jednání se kvalifikuje podle jeho rozporu s dobrými mravy až v situaci, kdy se právní jednání osvědčí v testu zákonitosti.¹⁰⁷ V souvislosti s povinností podle ustanovení §2909 OZ, odkáží na ustanovení §580 OZ, jenž vymezuje důvody neplatnosti právního jednání, kdy jednání škůdce je protiprávní

¹⁰⁵ KUK, M. Správněprávní, trestní a civilní odpovědnost - kterou zvolit?. *Frank Bold* [online]. 2011

¹⁰⁶ Ustanovení §2909 zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník

¹⁰⁷ LAVICKÝ, P. A KOL. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář. C. H. Beck, 2014, 2400 s.

v případech, že je v nesouladu se zákonem a také tehdy, když je jeho cílem úmyslně obejít smysl a účel zákona.¹⁰⁸

Důkazní břemeno se v případném sporu váže na poškozeného a je tedy na něm, aby všechny potřebné skutečnosti (jednání porušující dobré mravy, úmyslné zavinění škůdce, vzniklou újmu a kauzální nexus mezi jednáním a újmou) vedoucí ke vzniku povinnosti nahradit újmu prokázal. Předpokladem je jednání odporující dobrým mravům, ať již formou činnosti či nečinnosti. Zákonnou definici pojmu dobré mravy ani předpoklady, ze kterých má soud v případě sporu vycházet, v právních předpisech nenalezneme, jedná se o neurčitý právní pojem a to proto, neboť nelze pojem dobré mravy zobecnit, není v silách zákonodárce stanovit pouze jedno obecné východisko pro všechny situace, které jsou velmi proměnlivé a odlišné. Jedná se také o pojem flexibilní přizpůsobující se s ohledem na společenské hodnoty a názory, které se postupným vývojem společnosti mění a plynutím času se stávají všeobecně uznávané a respektované. Otázku, zda určitý výkon práva odporuje jednání v souladu s dobrými mravy, je třeba vždy posuzovat individuálně ve vztahu k jednotlivým případům, jeho specifikům v daném čase a místě. Taktéž k předchozím soudním rozhodnutím je třeba přistupovat jen jako k určitému mustru možných závěrů při rozhodování obdobných, avšak stále individuálních v okolnostech determinovaných věcí.¹⁰⁹ Rozhodnutí soudu, že daný výkon práva je v rozporu s dobrými mravy, musí být opřen o důkladná skutková zjištění a pečlivě podložen důkazními prostředky.¹¹⁰

„Podle převažujícího výkladu výkon práva v rozporu s dobrými mravy znamená, že se výkon práva ocitá v rozporu s uznávaným míněním rozhodující části společnosti, které ve vzájemných vztazích mezi lidmi určuje, jaký má být výkon práva tak, aby byly v souladu se základními a obecně respektovanými zásadami morálního řádu demokratické společnosti- se zásadou slušnosti, poctivosti, čestnosti, vzájemnou úctou, tolerancí, důvěrou atd.“¹¹¹ Ústavní soud dlouhodobě vymezuje dobré mravy jako „souhrn etických, obecně zachovávaných a uznávaných zásad, jejichž dodržování je mnohdy zajišťováno i právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými morálními zásadami

¹⁰⁸ Ustanovení §580 zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník

¹⁰⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 28 Cdo 1174/2004, ze dne 28. 6. 2005

¹¹⁰ HUMLÍČKOVÁ, Petra. Prolínání prvků veřejného a soukromého práva u odpovědnosti v oblasti životního prostředí aneb lze úspěšně žalovat náhradu škody způsobenou uplatněním práv účastníka řízení. Acta Universitatis Carolinae. Iuridica. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2017 (3), 35-39.

¹¹¹ ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kolektiv. *Občanský zákoník I, II*, 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2009, 2321 s.

*demokratické společnosti. Tento obecný horizont, který vývojem společnosti rozvíjí i svůj morální obsah v prostoru a čase, musí být posuzován z hlediska konkrétního případu také právě v daném čase, na daném místě a ve vzájemném jednání účastníků právního vztahu“.*¹¹² V rozporu s dobrými mravy je tedy výkon práva, který neporušuje některou ze zákonných povinností, je v souladu se zákonem, ale došlo k němu například způsobem či za okolností, jež se vymykají obecně uznávaným morálním hodnotám v mezilidských vztazích, čímž dochází k narušení sociální sounáležitosti společnosti. I za přispění své časové a pojmově neurčité flexibility jim je umožněno pružně postihnout jednání, které sice nepodporuje právním předpisům, ale ze strany většiny společnosti je na něj pohlíženo jako na zavrženíhodné. Dobré mravy i s odkazem na výše uvedené lze pojmut jako souhrn mravních, morálních, společenských a kulturních hodnot, které se v průběhu historického vývoje společnosti osvědčí určitou neměnností, sdílí je podstatný fragment společnosti a mají charakter základních norem.¹¹³

Na povinnost k náhradě újmy vzniklou na základě jednání v rozporu s ustanovení §2909 OZ je pohlíženo jako na porušení mimoprávní odpovědnosti. Protiprávním se úmyslné jednání v nesouladu s dobrými mravy stává, až vznikne-li z něho újma. Předpokladem pro vznik povinnosti porušením dobrých mravů k náhradě újmy je tedy zavinění ve formě úmyslu, jež se váže jak na prvky jednání, tak také újmu a kauzální nexus mezi nimi. Stěžejním k prokázání úmyslu k jednání v rozporu s dobrými mravy není, zda osoba věděla, že dobré mravy porušuje. Postačuje, že jeho jednání bylo provázeno chtěním způsobit poškozenému újmu. Za dostatečné je považováno i pouhé vědomí případů, do kterých jeho jednání může zasáhnout a vykrytalizovat ve vznik újmy jiné osoby či druhu možné újmy. Porušení dobrých mravů je zkoumáno a posuzováno až následně, neboť společnost často považuje chování, které není zákonem zakázáno a je jim dovoleno, za chování nevykazující znaky neslučitelné s dobrými mravy.¹¹⁴ Povinnost dodržovat a ctít dobré mravy dopadá vedle fyzických osob samozřejmě také na osoby právnické. Jednání právnické osoby taktéž nesmí být v rozporu s názorem společnosti o základních principech slušného chování

¹¹² Usnesení Ústavního soudu ČR II. ÚS 249/97, ze dne 26. 2. 1998

¹¹³ Vymezení pojmu dobrých mravů ze strany Nejvyššího soudu ČR V Rozsudek sp. zn. 3 Cdon 51/96, ze dne 30. 9. 1998

¹¹⁴ HUMLÍČKOVÁ, Petra. Prolínání prvků veřejného a soukromého práva u odpovědnosti v oblasti životního prostředí aneb lze úspěšně žalovat náhradu škody způsobenou uplatněním práv účastníka řízení. Acta Universitatis Carolinae. Iuridica. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2017 (3), 35-39.

v běžných mezilidských kontaktech. Požadavky ze žádoucího chování jsou kladeny na osobu jednající jménem dané právnické osoby, čím se v právních vztazích vytváří její vůle.¹¹⁵

V druhé větě ustanovení §2909 OZ nalezneme úpravu případů, kdy odpovědnost za vzniklou újmu porušením dobrých mravů vzniká na základě jednání škůdce, kterým sice vykonává své právo, avšak tento výkon je s dobrými mravy v rozporu. Příkladem může být podání trestního oznámení či podání žaloby, které se na první pohled zdá jako dovolený výkon práva, ale v daný moment se bude jednat pouze o jeho zneužití. Podstatný je škůdcův projevený vnitřní motiv odporující morálním hodnotám navenek. Stěžejními tak jsou jednak cíl, jehož se škůdce snaží svým jednáním dosáhnout, dále užití prostředky a v neposlední řadě vztah mezi cílem a prostředky navzájem. Ústavní princip legální licence¹¹⁶ ze své podstaty opravňuje každého konat vše, co není ze strany zákona zakázáno. Avšak takovým výkonem práva nesmí být sledováno jeho zneužití, které by spočívalo v záměru přičítat se právnímu řádu či dobrým mravům. Za výkon práva proto nelze kvalifikovat veškeré lidské chování, mnohdy nastane situace, kdy se jedná toliko o výkon práva zdánlivý a právě k jejich odlišení slouží taktéž kritérium dobrých mravů. Jelikož je výkon práva považován za jeden ze stěžejních atributů právního státu, je nutné vykládat zdánlivý výkon práva restriktivně.¹¹⁷ O výkon práva tedy půjde i v situaci, kdy je jednáním v harmonii s právními předpisy způsobena újma, kterou sice jednající jinému způsobil jednáním naplňujícím znaky porušení dobrých mravů, ale kdy způsobit tuto újmu nebylo jeho záměrem. Naopak zneužití práva cílené primárně k poškození druhé osoby je výkonem práva zdánlivým zakládající odpovědnost za újmu podle věty druhé ustanovení §2909 OZ. Hlavní účel, tkvící v poškození druhé osoby, je důležité vykládat v závislosti na okolnostech jednání, tedy když škůdce svým jednáním nesleduje cíl jiný či byl by jiný cíl bagatelní.¹¹⁸ Důkazní břemeno je i zde na straně poškozeného.

¹¹⁵ ELISCHER, D. et al. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy podle občanského zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praha: Leges, 2020, s.37

¹¹⁶ Ústavní princip legální licence je zakotven v čl.2 odst.4 Ústavy

¹¹⁷ KANDA, A.: K problematice zákazu zneužívání subjektivních práv (Srovnávací studie). Právník, 1970, č. 9, s. 7

¹¹⁸ HUMLÍČKOVÁ, Petra. Prolínání prvků veřejného a soukromého práva u odpovědnosti v oblasti životního prostředí aneb lze úspěšně žalovat náhradu škody způsobenou uplatněním práv účastníka řízení. Acta Universitatis Carolinae. Iuridica. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2017 (3), 35-39.

NS¹¹⁹ se zabýval porušením dobrých mravů ve vztahu k ustanovení smlouvy o spolupráci při výkonu sportovní činnosti, jejímž obsahem bylo, že hráč fotbalu na základě této smlouvy bude vykonávat činnost profesionálního sportovce pro fotbalový klub, za což mu bude náležet měsíční odměna. Problematické se jeví ustanovení, které bylo nejprve Okresním soudem a následně Krajským soudem označeno za neplatné a to z důvodu jeho rozpor s dobrými mravy. Rozpor spočíval v tom, že toto ustanovení smlouvy stanovilo, že fotbalový klub měl právo jednostranně ukončit smlouvu, ale k uvolnění hráče z klubu by došlo až za předpokladu, že hráč na účet klubu uhradí částku, která spočívala v součtu základních měsíčních odměn vyplacených v období platnosti uzavřené smlouvy. Civilní soudy dospěly k závěru, že toto ujednání smlouvy je v rozporu s dobrými mravy a to toliko v bodu navrácení vyplacených odměn, neboť hráče připravuje o právo na odměnu za vykonanou profesionální činnost, i přestože své povinnosti náležitě plnil, čímž se ocitl v situaci, kdy by vykonával své smluvní povinnosti zcela zdarma, bez jakéhokoliv protiplnění. V bodě jednostranného ukončení smlouvy pak soudy rozpor s dobrými mravy neshledali. V tomto bodě odkazují na nálezy Ústavního soudu (nálezy sp.zn. III. ÚS 729/06) ve kterém je jasně vyjádřen závěr, že rozhodnutí o rozporu výkonu práva s dobrými mravy nebrání ani toliko skutečnost, že předmětný výkon byl ujednan v rámci smluvní volnosti stran. Ač to přímo není předmětem mé práce, dovoluji si také poukázat na rozhodnutí NSS ČR (Rozhodnutí sp.zn. 2 Afs 16/2011), na které civilní soudy v daném případě odkazovali a to v souvislosti s problematikou kvalifikování právního vztahu mezi hráčem a sportovním klubem. NSS v citovaném rozhodnutí dovedl, že sportovec vykonávající profesionální sportovní činnost je osobou samostatně výdělečně činnou, a to ač v některých prvcích odpovídá vztahu srovnatelnému s klasickým pracovním poměrem, neboť některé znaky nelze jednoznačně zařadit do režimu spadajícího pod zákoník práce vyznačujícího se ustanoveními kogentní povahy, které by mohli v principu ohrozit existenci profesionálního sportu, tak jak ho známe a navíc by se mohli jevit pro některé profesionální sportovce jako značně nevýhodné. V rozhodnutí sp.zn. 2 Afs 16/2011 se poukazuje například na situace, které z povahy věci neodpovídají standardním požadavkům zaměstnavatele u závislé práce, avšak jsou nedílnou součástí profesionálního sportu. Sportovec vedle účasti na tréninkových

¹¹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu sp. Zn. 28 Cdo 773/2018 ze dne 01.10.2018, kterým Nejvyšší soud odmítl dovolání žalobkyně

jednotkách a soutěžních kláních musí svůj čas věnovat mnohým dalším aktivitám (např. udržovat svou psychickou a fyzickou stránku v dobrém stavu či se účastnit marketingových akcí klubu- reklamní focení, sponzorské akce, autogramiády, atd.). Naopak je nepředstavitelná slučitelnost některých běžných institutů zákoníku práce v rámci specifické činnosti vykonávané profesionálním sportovcem, zejména NSS uvádí institut nepřetržitého odpočinku náležející zaměstnanci mezi dvěma směnami, povinné přestávky na jídlo či oddech v průběhu výkonu pracovní činnosti, nebo samotná práce přesčas. Z povahy věci si jen stěží lze představit, že by v situaci, kdy se sportovec zaváže ke smluvní povinnosti udržovat se v dobrém fyzickém stavu, avšak ke splnění této povinnosti mu nepostačují kondiční tréninky pořádané klubem a musí tudíž věnovat další prostor v rámci svého volného času dalším fyzickým aktivitám (běh, cvičení s vlastním tělem, plavání, jízda na kole atd.), by tyto hodiny požadoval od klubu k proplacení formou přesčasů, neboť se z jeho strany jedná pouze o plnění jím uzavřené smluvní povinnosti. Spornost při rozhodování o východisku obdobných právních vztahů pramení zejména v nedostatečné zákonné úpravě, která by zohledňovala specifika výkonu činnosti profesionálních sportovců. I proto, kdy činnost profesionálních sportovců je natolik nejasněná, právně opomíjená, aplikoval NS obecné právní principy, podle kterých nelze užít výkladu vyznačujícího se prvkem zjevné nevýhody či dokonce nechtěnosti pro obě strany předmětného smluvního vztahu, tedy, že soud má rozhodovat v pochybnostech mírněji.¹²⁰ Žalovaná společnost se v tomto případě také pokoušela poukázat na specifické prostředí vrcholového sportu, když argumentovala, že uzavřená smlouva je běžně používaná v rámci obdobných kontraktů i jinými subjekty. Tento argument však ve světle korektivu dobrých mravů nemohl obstát, neboť ani specifické sportovní prostředí vyznačující se v mnoha směrech odlišnými zvyklostmi není oprávněno jednat s tímto principem v rozporu. Z celého případu lze vyvodit, že případy jednání v rozporu s dobrými mravy se budou nejčastěji vztahovat k ustanovením smluvních ujednání, neboť mnohé vztahy ve sportovní sféře vznikají na základě smluvního kontraktu.

Povinnost pramenící z porušení dobrých mravů nebyla za účinnosti starého OZ valně využívána, i proto je už takto omezená judikatura spojená se sportovním prostředím, ještě více poznamenána. Za účinnosti starého OZ se totiž většina případů dala dovodit ze spojení ustanovení §415, jež obsahoval generální

¹²⁰ Rozsudek Krajského soudu v Praze č. j. 25 Co 600/2016-220, ze dne 14. 2. 2017

prevenční povinnost s velmi rozsáhlým aplikačním dopadem, a ustanovení §420, které vymezovalo odpovědnost za škodu vyvolanou porušením právní povinnosti. Protože se mi nepodařilo dohledat další rozhodnutí spojené s porušením dobrých mravů ve sportovním prostředí, pokusíme se ve stručnosti nastínit možné teoretické případy, kdy by mohla být povinnost k náhradě újmy dovozována. Největší překážkou se jeví aplikační přednost porušení zákonné povinnosti a fakt, že ve sportovním prostředí bude nejčastěji právní odpovědnost vyplývat z uzavřené smlouvy. Avšak protože je oblast sportu značně rozmanitá, sportovci vykonávají sportovní činnost i na nižších úrovních, kdy kvalita smluvních kontraktů se snižuje, domnívám se, že odpovědnost na základě ustanovení §2909 OZ by bylo možno spatřit například v situacích, kdy sportovec jedná úmyslně v rozporu se zájmy svého klubu potažmo sportovního spolku. Jednat by se mohlo o situace, kdy sází na prohru svého týmu a poté v samotném zápase vyvíjí činnost směřující k oné porážce, čímž klubu nepochybně může způsobit finanční ztráty (ponechám stranou, že dané jednání by také naplnilo znaky trestného činu), samozřejmě lze předpokládat, že v případě profesionálních smluv, budou i tyto případy podchyceny smluvními ustanoveními. Dále by se jednalo o situace, na které by nedopadala pravidla daného sportu či, dle mého názoru, v takovémto případě i nesmírně důležitá pravidla fair play, na která mnoho sportovních organizací odkazuje a i v nějaké míře upravuje, tudíž jsou taktéž pro sportovce závazná. V této vymezené situaci spatřuji problematiku amatérského sportu, kde jak dovedl NS nelze sportovní pravidla bagatelizovat, neboť se často jedná o jediný prostředek regulace této aktivity (obecná regulace absentuje) avšak je otázkou, zda na amatérský sport dopadají taktéž pravidla fair play, neboť se jedná o činnost neorganizovanou některou z asociací, tedy sportovci vykonávají sportovní činnost, aniž by byli členové sportovního subjektu a nikterak se nezavázali je dodržovat. Jednalo by se o různé formy podvodu, jejichž cílem by bylo v této amatérské sféře uspět a tím získat různé formy finančních odměn z nich pramenících. Samozřejmě zde poukazuji na to, že tyto možné praktické dopady jsou pouze mým vnímáním dané problematiky, jež nejsou nikterak podloženy odbornými názory, proto je nelze považovat za dogmatické závěry.

4.3. Porušení zákona

Zásada autonomie vůle osob, na které je soukromé právo u nás vybudováno, opravňuje každého ke svobodnému uspořádání svých práva a povinnosti na základě jeho svobodné vůle. Korektivem povinnosti snášet negativní následek vzniklé újmy je ustanovení § 2910 OZ vymezující určité případy omezení svobodné vůle osob, k čemuž dochází tím, že tuto povinnost přenáší na toho, kdo protiprávním zaviněným jednáním zasáhl do sféry jiné osoby, která by jinak nesla tyto negativní následky sama.¹²¹ Jako důležité se v tomto směru jeví rozlišování mezi právními normami s kogentním a dispozitivním charakterem, neboť sportovní sféra je postavena na silné smluvní volnosti, proto působnost obecně závazných právních předpisů na oblast sportu dopadá v mezích norem kogentních, jež nelze pozměnit ani ujednáním mezi stranami smlouvy (mezi sportovci či jinými subjekty působící ve sportovním prostředí). Naproti tomu normy dispozitivní se uplatňují toliko v těch částech, které nejsou odlišně upraveny či přímo vyloučeny smluvními kontrakty.

Zaviněné porušení zákonem stanovené povinnosti, v jehož důsledku je škůdce povinen nést následky vzniklé újmy, tedy porušení ustanovení §2910 OZ, je jednou z obecných skutkových podstat, která je vybudována na principu subjektivní odpovědnosti s možnou presumpcí nedbalosti. Ustanovení o porušení zákona v zásadě rozlišuje dvě dílčí samostatné skutkové podstaty, kdy na jedné straně povinnost k náhradě újmy je založena z důvodu zásahu do absolutního práva jiné osoby¹²² a na straně druhé vzniká povinnost zásahem do jiného práva¹²³. Podstatu tohoto oddělení zákonodárce zdůvodňuje charakterem dotčených práv. Práva absolutní, ať se jedná o práva osobní (např. přirozená práva- právo na život, jméno, rodinná práva) či práva majetková (např. práva věcná), působí vůči všem. Oproti relativním právům působících pouze mezi stranami právního vztahu, a v případě kterých povinnost k náhradě újmy

¹²¹ HULMÁK, a kolektiv. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář.* C.H.BECK, 2014, 2080 s.

¹²² Věta první ustanovení §2910 zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník: „Škůdce, který vlastním zaviněním poruší povinnost stanovenou zákonem, a zasáhne tak do absolutního práva poškozeného, nahradí poškozenému, co tím způsobil.“

¹²³ Věta druhá ustanovení §2910 zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník: „Povinnost k náhradě vznikne i škůdci, který zasáhne do jiného práva poškozeného zaviněným porušením zákonné povinnosti stanovené na ochranu takového práva.“

způsobené zásahem do práv poškozeného vzniká jen tehdy, kdy cílem dotčené normy je ochrana osob před vznikem újmy, která v dané situaci nastala.¹²⁴

Předpoklady pro vznik odpovědnosti za vzniklou újmu způsobenou zásahem do absolutních práv jiné osoby podle věty první ustanovení §2910 OZ jsou tedy protiprávní čin, onen zásah do absolutních práv, vzniklá újma, zavinění a příčinná souvislost mezi protiprávním jednáním a vzniklou újmou. Jednání škůdce, kterým do absolutních práv poškozeného zasáhne, může mít podobu konání nebo opomenutí. V případě opomenutí se nejedná o nečinnost škůdce, čili jeho zahálku, ale jedná se o zanedbání některé zákonem stanovené povinnosti. Taktéž se bude vztahovat vedle jednání samotného škůdce i na další osoby, jejichž jednání lze škůdci přičíst k tíži (náležet mezi tyto osoby bude např. pomocník či zaměstnanec). Samotné jednání pak musí zasáhnout některé z absolutních práv poškozeného, do kterých začleňujeme větší množství chráněných statků, čímž jim je poskytována rozsáhlejší zákonná ochrana než při pouhé aplikaci generální prevenční normy. Mezi absolutní práva spadají zejména osobnostní práva (život, zdraví a důstojnost člověka, právo na soukromí a právo žít v příznivém životním prostředí), kdy ochrana osobnosti patří mezi jeden ze stěžejních pilířů občanského práva.¹²⁵ Dále do jejich výčtu spadají práva k nehmotným statkům a absolutní majetková práva (zákon konstatuje v ustanovení §977 OZ taxativní výčet absolutních majetkových práv, kam spadá právo vlastnické, věcná práva k cizí věci, taktéž spoluvlastnictví a právo dědické). Protiprávní jednání škůdce tkvící v zásahu do sféry absolutních práv, musí být z jeho strany zaviněné. Zavinění u porušení povinnosti stanovené zákonem se na základě domněnky nedbalosti vyjádřené v ustanovení §2911 OZ, předpokládá ve formě nedbalosti. Důkazní břemeno má v daném případě škůdce, který tak musí navrhopvat důkazy svědčící o jeho nevině, aby se z odpovědnosti za vzniklou újmu vyvinil. Oproti povinnosti v důsledku porušení dobrých mravů je zavinění pojímáno rozdílně, neboť zavinění podle ustanovení §2909 OZ se vyžaduje ve formě úmyslu a důkazní břemeno leží na straně poškozeného. V praxi tedy platí, že tvrdí-li poškozený porušení zákonné povinnosti ze strany škůdce ve formě úmyslu, nese důkazní břemeno poškozený,

¹²⁴ ELISCHER, D. et al. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy podle občanského zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praha: Leges, 2020, s. 37-38

¹²⁵ VÍTOVÁ, B., DOHNAL, J., KOTULA, J. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku. Komentář k §2894 až §2971., s. 50

avšak tvrdí-li jen pouhé porušení zákonem uložené povinnosti, uplatní se domněnka nedbalosti a poškozený tak formu zavinění prokazovat nemusí.¹²⁶

Ve vztahu k osobnostním právům si dovolím lehce odbočit od tématu mé práce a poukázat na judikaturu spojenou s ochranou těchto práv u veřejně známých osob, mezi které bezesporu náleží též sportovci. Mnozí sportovci se s nástupem úspěchů a popularity dostávají pod drobnohled široké veřejnosti, čímž je často zasahováno do jejich soukromí. Problematické se například může jevit rozvoj sociální sebe prezentace sportovců, která do sportovní sféry již patří a mnohdy je i vyžadována, ať ze strany sponzorů nebo samotných fanoušků. Tato sebe prezentace se nejčastěji odehrává na sociálních sítích, ke kterým má přístup široká veřejnost, a kde se tak střetávají názory, hodnocení či ohlasy nejen s pozitivním, ale také s negativním podtextem a dopadem. Podle ustálené judikatury jsou u veřejně činných osob (politici, sportovci, herci, zpěváci atd.) limity povolené kritiky nastaveny významně obšírněji než u osob běžných, veřejně nečinných. Příkladem četných rozhodnutí je nález Ústavního soudu, dle kterého *„lze obecně konstatovat, že osoby veřejně činné, tedy politici, veřejní činitelé, mediální hvězdy aj., musí akceptovat větší míru veřejné kritiky než jiní občané. Důvod tohoto principu je dvojitý. Jednak se tím podporuje veřejná diskuze o veřejných věcech a svobodné utváření názorů.“*¹²⁷ Posouzení neoprávněného zásahu do sféry osobnostních práv takovýchto osob veřejně činných, co do rozsahu povolené kritiky a nastavených mantinelů, bude vždy záležet na individuálním posouzení skutečností soudem. Vždy by mělo být bráno v potaz, v jaké souvislosti ke kritice došlo, tedy zda se daná kritika vztahuje v našem případě ke sportovní činnosti nebo nějaké jiné veřejné činnosti vyplývající z popularity daného sportovce či se výhradně vztahuje například k soukromému životu sportovce. K tomuto se vyjádřil NS ve svém usnesení, kde formuloval názor, že: *„práva na ochranu osobnosti se mohou domáhat i politici a ostatní veřejně činné osoby; měřítko posouzení skutkových tvrzení a hodnotících soudů jsou však v jejich případech mnohem měkčí ve prospěch původců těchto výroků. Je to dáno tím, že osoba vstoupivší na veřejnou scénu musí počítat s tím, že jakožto osoba známá bude pod drobnohledem veřejnosti, která se zajímá o její jak profesní, tak i soukromý život a současně jej hodnotí (...). Prezentace těchto údajů*

¹²⁶ JIRSA, J., SVĚŽENOVÁ, L., VEČEŘA, J. a HOLUB, T. Občanský zákoník - Komentář s judikaturou. Svazek XIII - Závazky z deliktů a z jiných právních důvodů (§ 2894 - 3014).

¹²⁷ Nález Ústavního soudu ČR sp. zn. I. ÚS 367/03, ze dne 15. 3. 2005

a jejich případná kritika však musí souviset s veřejnou činností, kterou daná osoba vykonává.^{128 129}

Odpovědnost za újmu dle věty druhé ustanovení §2910 OZ vzniká za splnění předpokladů, že škůdce zaviněně poruší povinnost stanovenou zákonem a tím zasáhne do jiného práva poškozeného, než jsou práva absolutní, taktéž vznik újmy a příčinná souvislost mezi jednáním a vzniklou újmou. Tímto pojetím se český zákoník přiblížil modelu užívanému v Německu (*Schutznorm*), který stojí na pojetí relativní protiprávnosti, a jímž se rozumí, že ač jednání zasáhne některé z jiných práv poškozeného, nevede to automaticky k založení povinnosti na náhradu vzniklé újmy. V této koncepci se uplatňuje teorie ochranného účelu předmětné normy, na základě které vznikne povinnost k náhradě újmy toliko, půjde-li o zásahy či porušení povinnosti stanovené zákonem, spadající do mezí působnosti ochranného rámce porušené normy. Doktrína rozlišuje ochranný účel buď na osobní, věcný či modální. Osobní působnost normy směřuje na ochranu samého poškozeného případně ochrana skupiny subjektů, do které, na základě společného prvku, můžeme poškozeného začlenit (typicky ochrana nezletilého prostřednictvím norem trestního práva, normy zajišťující ochranu zaměstnanců atd.). Účel věcný zajišťuje ochranu před vzniklou újmou (např. normy korigující provoz na pozemních komunikacích s cílem zajistit jeho bezpečnost). Modální působnost slouží k ochraně před škodou způsobenou („*např. normy zakazující prodej jedovatých přípravků na ochranu rostlin nezletilým, který utrpí újmu výbuchem výbušniny, již z přípravků pokoutně zhotovil*“¹³⁰). Pod označení jiné právo i s ohledem na souvislosti právní úpravy spadají zásahy do sféry práv relativních (nikoli práv absolutních), působící pouze mezi stranami daného vztahu (např. práva závazková). V dalších předpokladech se věta druhá shoduje s větou první, proto odkazují na výše napsané.

¹²⁸ Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 2591/2011, ze dne 27. 2. 2013

¹²⁹ MATZNER, Jiří. Ochrana osobnosti a soukromí u politiků a jiných veřejně činných osob. In: Právní prostor.

¹³⁰ ELISCHER, D. et al. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy podle občanského zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praha: Leges, 2020, s. 41

Stěžejním ustanovením, na jehož základě bude povinnost k náhradě újmy vzniklé ve sportovním prostředí v souvislosti s porušením zákonné povinnosti ve většině případů vyvozována, se jeví generální prevenční norma, která představuje propojenost sportovních pravidel, coby předpisů soukromoprávního charakteru vydaných sportovními asociacemi a zavazující převážně pouze členy této asociace, a právních předpisů, disponující všeobecnou závazností. Z rozhodovací praxe soudů lze dovést, že i přes neexistenci vzájemné rovnosti je nutné vykládat je v harmonii, protože vyplývá, že jednání v rozporu se sportovními pravidly, i když tato pravidla (povinnost určitého chování) nestanoví žádný právní předpis, se pokládá za jednání v rozporu s prevenční povinností, v jehož důsledku nastává porušení zákonem stanovené povinnosti a tudíž k založení odpovědnosti občanskoprávní. Při posuzování prevenční povinnosti je však nutné uvážit specifické okolnosti výkonu sportovní činnosti a přihlížet k typickým rysům jednotlivých sportů. Dříve panoval mezi odbornou veřejností, na základě rozsudku Městského soudu v Praze, názor, že k založení soukromoprávní odpovědnosti dochází při každém porušení sportovních pravidel. Soud tehdy vyjádřil názor, že *"nedodržení pravidel sportovní hry (např. kopané), spočívající v použití pravidly nedovoleného (zakázaného) způsobu hry, je nutné posoudit jako jednání odporující povinnosti počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví. V důsledku toho jde o porušení právní povinnosti, jež zakládá odpovědnost za škodu."*¹³¹ Prolomení této praxe nastává v roce 2015 rozsudkem NS ČR, který v dané kauze řešil odpovědnost fotbalového hráče za škodu na zdraví způsobenou jeho protihráčem a ve které dospěl NS k názoru, že může být považováno za jednání v rozporu s prevenční povinností pouze takové porušení sportovních pravidel, které bude vykazovat vyšší míru intenzity a jež bude podstatným excesem z běžného výkonu konkrétního sportu.¹³² V rozsudku je dále vyjádřena nutnost zohledňovat charakter předmětného sportu při právním hodnocení odpovědnosti, neboť sport je ve své obecné povaze často dynamický a třeba u kontaktních disciplín dochází ke vzájemnému styku sportovců, což nevyhnutelně vede ke zvýšenému riziku možného zranění. Každá osoba, účastnící se sportovní aktivity vykazující kontaktní charakter, si toto riziko musí uvědomovat, a v určité míře riziko vědomě akceptovat. NS poukázal na odbodnou

¹³¹ Rozsudek Městského soudu v Praze, sp. zn. 10 Co 190/76, 17. 5. 1978- Vydaný podle staré právní úpravy

¹³² Milan Gašparík. Sportovní pravidla a jejich vliv na rozhodování soudů, Právní prostor.

judikaturu Německých a Rakouských soudů.¹³³ Závěrem tohoto rozhodnutí „je promítnutím zásady v obecné rovině formulované citovanou judikaturou tak, že každý je povinen zachovávat (jen) takový stupeň bedlivosti, který lze po něm vzhledem ke konkrétní situaci rozumně požadovat.“¹³⁴ Význam zmíněného rozhodnutí v praxi pokládám za nesmírně důležitý, neboť ponoření sportovce do hry a s tím související jeho vyšší fyzické nasazení, může na první pohled zvětšovat míru rizika vedoucího ke vzniku újmy, avšak právě ono nasazení, například ve fotbale, zvyšuje atraktivitu sportovních klání, což také přispívá k jeho popularitě. Každé jednotlivé porušení sportovních pravidel, ať již při sportovním utkání či zápase, obyčejném tréninku nebo při pouhém výkonu sportovní činnosti v rámci rekreační aktivity, vyžaduje diferencované a individualizované posouzení, jenž však bude založené na totožných výchozích právních základech.

4.4. Porušení smlouvy

Právě porušení smluvní povinnosti jedné ze stran kontraktu bude nejčastějším případem dovozování povinnosti k náhradě újmy vzniklé ze smlouvy uzavřené mezi sportovními subjekty, respektive obecně ve sportovním prostředí. Zákonodárce konstruoval porušení ustanovení §2913 OZ, znamenající vznik sekundární povinnost škůdce k náhradě škody, přísněji než v případech ustanovení §2909 a §2910 OZ, neboť se předpokládá, že smluvní vztah vzniká mezi subjekty, které se vzájemně znají, a tudíž důvodně očekávají určité chování druhého subjektu, proto je-li tato důvěra porušena je postih tvrdší. I proto je povinnost k náhradě škody založena bez zřetele na zavinění škůdce, pouze za zcela výjimečných situací umožňuje zákon jeho liberaci. Věcná působnost tohoto ustanovení je dána v situacích, kdy existuje smlouva stanovující určitou smluvní povinnost, jež byla jednou ze stran kontraktu porušena. Důležité je, že se jedná o smluvně přijatou povinnost, avšak s ohledem na ustanovení § 1723 odst. 2 OZ lze dovést, že vedle smlouvy, dopadá toto ustanovení také na některé případy porušení povinností, jež jsou obsaženy v závazcích přijatých z jiného titulu, než je titul smluvní (např. vzniklých i z jednostranného právního jednání).

¹³³ JUDr. Jan Kocina, Ph.D., Přípustné riziko ve sportu, Bulletin advokacie č. 1-2/2016, rubrika Články, str. 28-34

¹³⁴ Rozsudkem Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 25 Cdo 493/2015, ze dne 20. 5. 2015

Aby poškozený mohl uplatnit svůj nárok na náhradu škody porušením smluvní povinnosti, musí dojít ke splnění základních předpokladů, kterými jsou jednak porušení smluvní povinnosti, jež spočívá v rozporu mezi skutečným jednáním škůdce (založeno rovněž opomenutím) a jednáním, ke kterému se smluvně zavázala. Dále aby nedošlo k naplnění některé z okolností vylučujících odpovědnost škůdce, musí dojít taktéž ke vzniku majetkové škody, existenci *kauzálního nexu* mezi porušením smluvní povinnosti a vznikem dané škody a přiměřenost negativního následku vůči porušené smluvní povinnosti. Jednáním v rozporu s uzavřenou smlouvou tedy musí dojít ke vzniku škody, kdy platí, že se hradí jako škoda skutečná, tak rovněž ušlý zisk. V souvislosti s ustanovením §2913 OZ je třeba též odkázat na § 545 OZ, upravující rozsah právních následků vyvolané na základě právního jednání. Smlouva na základě tohoto ustanovení vyvolává jak právní následky, které jsou vtěleny do jejího textu, ale taktéž ty, jež dále vyplývají ze zákona, dobrých mravů či zvyklostí nebo zavedených praxí stran. Tento přístup může zapříčinit, že vedle újmy vzniklé ze smlouvy, vznikne také povinnost k náhradě újmy porušením jiné než výslovně sjednané povinnosti mezi jejími stranami.

Ustanovení o porušení smluvní odpovědnosti je založeno na principu objektivní odpovědnosti, pouze v některých případech se může osoba škůdce liberovat (nemůže se však exkulpat, neboť v ustanovení §2913 OZ se zavinění nepředvídá). Možnost liberace škůdce je dána na základě odst. 2 ustanovení §2913 OZ, který stanoví, že: *„Povinnosti k náhradě se škůdce zproští, prokáže-li, že mu ve splnění povinnosti ze smlouvy dočasně nebo trvale zabránila mimořádná nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka vzniklá nezávisle na jeho vůli. Překážka vzniklá ze škůdcových osobních poměrů nebo vzniklá až v době, kdy byl škůdce s plněním smlouvené povinnosti v prodlení, ani překážka, kterou byl škůdce podle smlouvy povinen překonat, ho však povinnosti k náhradě nezproští.“*¹³⁵ Zprostit se povinnosti k náhradě škody tak může škůdce jen za předpokladu, kdy prokáže, že škoda byla následkem *vis maior* (následkem zásahu vyšší moci). Toto praktické hledisko, kdy se škůdce v daném případě musí liberovat, chce-li se zprostit odpovědnosti, je oproti porušení zákonné povinnosti, kde soud sám zavinění zjišťuje, nastaveno taktéž přísněji v neprospěch porušení smlouvy. Zároveň druhý odstavec obsahuje negativní výčet jevů, které nelze považovat za liberační důvody. Pojetí těchto důvodů ve formě negativního ohraničení má

¹³⁵ Ustanovení §2913 odst. 2 zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník

sloužit k předcházení obšírného pojetí liberačních možností poskytované škůdci. Například dostane-li se tedy škůdce do tíživé životní či finanční situace zasahující jeho osobní poměry, nelze tuto skutečnost pokládat za liberační důvod, neboť pro osobu věřitele se jedná o skutečnost irelevantní

Ustanovení §2913 odst.1 OZ chrání před vzniklou škodou taktéž třetí osoby, kterým sjednaná povinnost měla zjevně sloužit a jejím nesplněním i jim byla způsobena škoda. Důležitým kritériem, v případě náhrady škody třetím osobám, je zjevnost, a to již v době, kdy byla smlouva uzavřena. Budoucí škůdce si tedy musí být vědom (disponovat zjevnou představou), že nesplnění své smluvně uzavřené povinnosti může případně způsobit vznik škody zasahující sféru třetích osob. Domnívám se, že by se v tomto případě mohlo jednat například o agenty, jež sportovce zastupují, a tudíž mají zjevný zájem na uzavřené smlouvě, respektive smluvní povinnosti (například řádné placení sjednané odměny sportovce, na které může mít daný agent procentuálně závislou taktéž odměnu svou). Co se týká samého označení nepředvídatelné škody, lze pod něj řadit takovou škodu, u které nemohla osoba, i s přihlédnutím k relevantním skutečnostem, o nichž věděla nebo vědět měla v době vzniku závazkového vztahu na základě péče obvyklé, její vznik předvídat a oprávněně se tedy domnívala, že z jejího jednání, kterým povinnost porušila, nemůže taková škoda vzniknout. V případě, že bylo v silách škůdce překonat překážku, ač by k tomu musel vynaložit vyšší náklady, nelze jí pokládat za překážku nepřekonatelnou.¹³⁶

U porušení smluvní povinnosti je příčinná souvislost založena na porušení některé ze smluvních povinností, v jejímž důsledku došlo ke vzniku újmy, tedy na vztahu příčiny (porušení povinnosti) a následku (újmy). V základní definici *kauzálního nexu* odkážu na již napsané, konkrétně v kapitole zaměřené přímo na příčinnou souvislost, neboť i zde rozeznáváme zkoumání kauzality za pomoci dvou fází, tedy nejprve zkoumání přírodní kauzality a následně kauzality právní. Avšak obecnou definici je potřeba rozvést, protože příčinná souvislost u smluvní náhrady újmy má některé své specifické prvky. Dochází zde k užívání i dalších právních kauzality, tedy například vedle teorie adekvátnosti uplatníme také teorii předvídatelnosti. V soudní judikatuře se vyskytuje pojem kvalifikovaná nepředvídatelnost. Jedná se například o situace, kdy je smluvní pokuta vyšší, než je tomu v případech obvyklých (odkazují na rozsudek NS

¹³⁶ VÍTOVÁ, B., DOHNAL, J., KOTULA, J. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku. Komentář k §2894 až §2971. S.62-67

sp.zn. 29 Odo 1488/2006, ze dne 22. 5. 2008), či u škody způsobenou trestní činností (zde odkazují na usnesení NS sp.zn. 32 Odo 720/2004, ze dne 3. 5. 2005). OZ ve své současné podobě již výslovně neuvádí, že se hradí toliko újma předvídatelná, jako tomu bylo za účinnosti obchodního zákoníku (konkrétně v jeho ustanovení §379). Je tedy otázka možnosti uplatnění předvídatelnosti škody i bez jejího explicitního zakotvení v OZ. Zde se kloním k názoru doc. JUDr. Milan Hulmák, Ph.D., který na tuto otázku shledává odpověď v teorii ochranného účelu. Tato teorie chrání legitimní očekávání jednotlivých stran konsensu a spravedlivě rozděluje riziko vzniku újmy mezi ně. Předvídatelnost újmy lze shledat jako důsledek pojetí smlouvy, v němž si strany prostřednictvím smlouvy sjednávají chtěné účinky. Dá se předpokládat, že každá smlouva sebou přináší eventuelní riziko vzniku újmy jedné ze stran, ty by tak v době jejího uzavření měli mít možnost toto riziko zvážit a případně se na jeho následky včas připravit. Není-li možné potencionální riziko dopředu předvídat, neměli by strany posléze nést povinnost k náhradě z něj vzniklé újmy. Cílem je také motivovat smluvní strany vážit přijímané povinnosti a předvídají-li riziko újmy, aby k nim přijali potřebná opatření k jejímu eliminování. Relevantním okamžikem, ke kterému se předvídatelnost váže, je moment uzavření smlouvy. Platí, že se předvídatelnost vztahuje primárně k vyčíslení výše možné újmy, ale protože se dá předpokládat, že výši újmy není možné určit bez vědomí druhu újmy, kterou může porušením své povinnosti způsobit, váže se sekundárně také na její povahu. Důkazní břemeno se v situaci prokázání předvídatelnosti, jakož jednoho ze způsobů stanovení právní kauzality, ocitá na straně poškozeného. Je tedy na něm, je-li existence příčinné souvislosti potvrzena, aby prokázal, že újma je předvídatelná pro osobu škůdce. Lze tedy v podstatě doporučit, v situaci, kdy si jedna ze stran bude vědoma určité skutečnosti, která může v budoucnu vést ke vzniku třeba málo obvyklé újmy, aby na ní stranu druhou upozornila, čímž by si založila podklad pro případné dokazování předvídatelnosti.¹³⁷

V předchozí kapitole jsem zdůrazňovala úlohu sportovních pravidel pro potřeby posuzování povinnosti k náhradě újmy porušením zákonné povinnosti, konkrétně povinnosti prevenční stanovené v ustanovení §2900 OZ. Jeví se, že obdobnou roli, kterou hrají sportovní pravidla při samém sportovním výkonu během soutěžních klání, mohou zastávat pokyny trenéra v rámci tréninkové

¹³⁷ HULMÁK, a kolektiv. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář.* C.H.BECK, 2014, 2080 s.

činnosti. Členství ve spolku, v našem případě spolku pohybujícím se ve sportovním prostředí, obdobně jako v jiných korporacích, má povahu smlouvy. Stanovy daného spolku mají charakter smlouvy, jež mezi sebou zakladatelé spolku uzavírají. Sportovci (členové spolku) svým vstupem tyto vnitřní pravidla vydaná orgány spolku přijali za své a současně se může se vstupem do spolku pojit také vstup do příslušné sportovní asociace (registrace z důvodu umožnění sportovce účastnit se závodů pořádaných pod záštitou této asociace), čímž tedy zároveň přijali povinnost dodržovat i pravidla sportovního odvětví, lze tedy konstatovat, že smluvním závazkem přijali povinnost se jimi řídit a dodržovat je. Trenér, coby autorita a zejména osoba odpovědná za chod sportovních tréninků, prostřednictvím těchto pokynů řídí a stanovuje průběh tréninku, určuje, jakou aktivitu budou jeho svěřenci (sportovci) konat, jaká cvičení se budou procvičovat. Simuluje sportovní pravidla tím, že stanovuje rámec, kterého se mají sportovci držet, tak aby tréninková jednotka probíhala bezpečně. Samozřejmě se mohou pokyny trenéra shodovat se sportovními pravidly, avšak trenér je může stanovit i odlišně. Pokyny trenéra tak lze v tomto ohledu vyložit *de facto* jako sportovní pravidla pro účely tréninku a lze na ně nahlížet ve vztahu ke vzniku povinnosti k náhradě újmy nahlížet dvěma způsoby, respektive jak ve vztahu k samotné osobě trenéra, tak k jednotlivým svěřencům. Jedná-li svěřenec v rozporu s těmito pravidly, může v zásadě naplnit jak znaky úmyslného tak také nedbalostního zavinění. Nedbalostní zavinění by bylo možné spatřit například v momentě, kdy trenér bude ukládat pravidla tréninkové jednotky, při čemž mu některý z jeho svěřenců nebude věnovat plnou pozornost. V důsledku jeho nepozornosti předmětná pravidla nebude znát, ani se nepříčiní k jejich zjištění, a následně i vinou neznalosti těchto pokynů dojde ke vzniku škody. V této situaci si myslím, že by se v nastíněném příkladu dala vyvodit jak odpovědnost na základě prevenční povinnosti samé, tedy podle ustanovení §2900 OZ, který stanoví, že *„vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, je každý povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo vlastnictví jiného“*¹³⁸ a to na základě toho, že ač nepozorný sportovec věděl, že nezná pokyny trenéra, tudíž vystavuje své tréninkové kolegy potencionálnímu riziku vzniku újmy, stejně se je nepokusil zjistit, tudíž si nepočínal obezřetně, nepočínal si ani tak, aby se vzniku újmy vyvaroval. Tak by se dala vyvodit odpovědnost smluvní ve vztahu ke spolku,

¹³⁸ Ustanovení § 2900 zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník

neboť nesplněním svých povinností, které vstupem do spolku přijal, v této situaci řádně dodržovat pokyny osoby, jež tréninkovou jednotku vede (povinnost může vyplývat třeba z provozního řádu sportoviště či spolku) zapříčinil tímto svým jednáním vznik škody, tedy by bylo postupováno na základě ustanovení o náhradě škody porušením smluvní povinnosti. Naopak k porušení prevenční povinnosti ze strany trenéra by mohlo dojít tím, že volba tréninkových pravidel ze strany trenéra musí být přiměřená tak, aby sportovci zvyšovali svou výkonnost, avšak ne nutně za cenu zranění či jiné újmy. Závody a jednotlivá měření mezi sportovci v rámci tréninkového procesu jsou žádoucí, neboť to sportovce učí zdravé soutěživosti a pomáhá jim simulovat závodní režim i s potřebným nasazením, ale stále je důležité pečovat o zdraví svých svěřenců, proto v případě, že trenér rozezná, že schopnosti jeho svěřenců momentálně nedosahují potřebné úrovně, měl by zasáhnout, předejít vzniku nebezpečné situace či jí minimalizovat a pravidla adekvátně upravit. Tuto povinnost lze vyvodit jak z ustanovení §2900 OZ tak z ustanovení § 2901 OZ zakotvující, že „*vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, má povinnost zakročit na ochranu jiného každý, kdo vytvořil nebezpečnou situaci nebo kdo nad ní má kontrolu, anebo odůvodňuje-li to povaha poměru mezi osobami. Stejnou povinnost má ten, kdo může podle svých možností a schopností snadno odvrátit újmu, o níž ví nebo musí vědět, že hrozící závažností zjevně převyšuje, co je třeba k zákroku vynaložit.*“¹³⁹ ¹⁴⁰ Ač je pro mnoho sportovců pokyn trenéra dogmatem, kterým se bez rozmýšlení řídí, je stále mít na paměti, že uposlechnutí pokynů autority není některou z okolností vylučující protiprávnost, a nasvědčují-li tedy pokyny trenéra zvýšenému riziku vzniku újmy či excesivním způsobem vybočují z běžných zvyklostí sportovního odvětví či tréninkových metod, musí si sportovec počínat na základě prevenční povinnosti a lze tedy doporučit, aby na toto svého trenéra upozornili a nevystavili se hrozbě právní odpovědnosti. Samozřejmě lze dovodit podle množství případů uplatnění nároku poškozeného na náhradu způsobené újmy v soutěžním klání, že i za předpokladu, že na tréninku je některému svěřenci způsobena újma, ať porušením smluvní či zákonné povinnosti ze strany trenéra nebo jiného sportovce, případů, které by se dostali až před obecné soudy, bude absolutní minimum, či možná i dokonce žádný. Příčiny lze opět hledat jednak v silné

¹³⁹ Ustanovení § 2901 zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník

¹⁴⁰ PRÄGEROVÁ, Andrea. Povinnost k náhradě újmy způsobené zraněním na sportovních trénincích v bojových sportech. Dostupné z: <https://pravo21.cz/pravo/povinnost-k-nahrade-ujmy-zpusobene-zranenim-na-sportovnich-trenincich-v-bojovych-sportech>

autonomii sportovního prostředí a také dle mého názoru v tom, že jak osoba poškozeného, tak škůdce budou v četných případech kamarádi či týmový kolegové, a proto není ani v jejich zájmu vystavovat se působnosti obecných soudů, čímž by jejich vzájemný vztah či spolupráce mohla značně utrpět, a vše se tak vyřeší za pomoci jiných mechanismů.

4.4.1. Vztah mezi deliktní a smluvní náhradou újmy

Protože po rekonstrukci soukromého práva opustil OZ systém celistvosti civilního deliktu a oddělil režim mimosmluvní a smluvní újmy, stanoví pro porušení povinnosti ze smlouvy režim odlišný. Pro náhradu újmy vyplývající ze smluvní odpovědnosti, jenž představuje dobrovolně na sebe vzatou povinnost, stanoví, že je irelevantní, zda k jednání škůdce, které porušilo onu povinnost, došlo zaviněně či z nedbalosti. Zprostit se této vzniklé odpovědnosti pak může škůdce, pouze prokáže-li, že k ní došlo z důvodu nepředvídatelné překážky, jež nebylo v jeho silách zabránit (*vis maior*).¹⁴¹ Obecně lze dovodit, že uzavřením smlouvy je v dispozici stran, zda si dobrovolně zúží vztahy obecně vzniklé při porušení právních předpisů, neboť smluvní odpovědnost může vycházet i z jednání, které v zásadě nebude v rozporu se zákonem, avšak bude v rozporu s uzavřenou smlouvou.

Smluvní odpovědnost k náhradě újmy pro sportovce bude tedy vyplývat tam, kde dodržovat určitou povinnost sice nepředpokládá zákon, ale k níž se sportovec, ještě nad rámec zákonných povinností, dobrovolně zavázal smluvně. Naopak odpovědnost sportovce bude kvalifikována jako zákonná, pokud vyplývá z právních předpisů, byť se k této povinnosti duplicitně zavázal taktéž ve smlouvě. V praxi proto dochází i k případům souběhu smluvní a mimosmluvní odpovědnosti za vzniklou újmu (tedy kolizi ustanovení §2910 OZ a §2913 OZ), která však ze strany OZ není nikterak upravena. OZ při nastalé konkurenci mezi smluvní a mimosmluvní odpovědností výslovně nestanoví, že by některá z nich měla při aplikaci přednost. Je tedy na volbě poškozeného, kterou z nich pro uplatnění práva domáhat se náhrady vzniklé újmy zvolí. Kdyby tedy jednání naplnilo znaky pro založení jak odpovědnosti ze smlouvy tak také z porušení

¹⁴¹ ELISCHER, D. et al. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy podle občanského zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praha: Leges, 2020, s.2

právních předpisů, je na uvážení poškozeného, cestou které z nich se vydá, avšak stále musí být respektována zásada *ne bis in idem*, tedy že vzniklou újmu je možné hradit pouze jednou. Neboť poškozenému újmou vznikne pouze jeden nárok na její náhradu. Komentář k OZ v tomto případě, kdy má poškozený nárok na náhradu újmy jak ze smlouvy, tak z porušení zákonné povinnosti, hovoří o kolizi toliko základů (titulků) a nikoli o střet nároků.¹⁴²

Smluvní odpovědnost je ve vztahu k odpovědnosti zákonné přísnější, neboť se u ní nezkoumá zavinění a podmínky liberace jsou rigidně nastaveny zákonem. Například se bude jednat o situaci, kdy fotbalový hráč způsobí újmu na zdraví svému protihráči nepřiměřeným excesivním zákrokem vybočujícím z pravidel hry, čímž na jedné straně vznikne faulujícímu hráči odpovědnost zákonná spočívající v porušení obecné prevenční povinnosti a na druhé straně by taktéž mohla vzniknout odpovědnost smluvní, pokud daný sportovec uzavřel smlouvu s ustanovením, že ponese odpovědnost za případné porušení prevenční povinnosti. Takovýto souběh, v němž dojde k aplikaci jak zákonné tak smluvní odpovědnosti, by přicházel v úvahu, kdyby se jednalo u každé z nich o skutek odlišný, tudíž zásada „ne dvakrát v též věci“ by byla naplněna.¹⁴³

4.4.2. Smluvní povinnosti regulující chování sportovce při sportovní činnosti

Jako tomu bývá ve sportovním prostředí, jeho prolínání s právem doprovází velká míra nejasností a teoretických úvah různých odborníků o tom, jak by daná problematika mohla být řešena. V této podkapitole shrnu myšlenky některých předních českých a slovenských odborníků, jenž vyjádřil M. Králík ve své knize. Problematika se bude týkat otázky, jak velkou míru, při výkonu sportovní činnosti, představují, vedle právních norem, také smluvně přijaté povinnosti.

Jedná se tedy o situace, kdy je nějaká povinnost založena smluvním závazkem, a v důsledku jeho porušení je dovozována odpovědnost právní. M. Šup odlišuje dva možné případy, kdy na jednu stranu staví situace, v níž existuje určitá

¹⁴² HULMÁK, a kolektiv. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář. C. H. BECK, 2014, 2080 s.

¹⁴³ Lisse, L. Sportovní právo. Rozhodování sporů v oblasti sportu v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s.230-231

psaná sportovní norma s vlastnostmi rozhodnutí vydaného soukromoprávním subjektem prostřednictvím některého z jeho orgánů. Zde je sportovec, tedy člen spolku, povinen se těmito rozhodnutími řídit, a to na základě jím dobrovolně přijatého členství v tomto soukromoprávním subjektu. Sportovec tedy ze své svobodné vůle vstupuje se spolkem do členského vztahu na základě smluvního kontraktu, jehož obsahem je mimo jiné povinnost stanovená pro sportovce respektovat a řídit se rozhodnutími občanského sdružení. Vedle popsané situace rozeznává Sup ještě případy, v nichž buď sportovec členem občanského sdružení není, nebo se občanské sdružení vyznačuje odlišným právním charakterem (např. obchodní korporace), zde podle něj má sportovec taktéž povinnost chovat se v souladu s rozhodnutími daného subjektu, avšak z rozdílného smluvního titulu, tedy například by byla povinnost založena na základě inominátní hráčské smlouvy.

Ve slovenské právně-sportovní doktríně se danou problematikou zabýval T. Gábriš, který v tomto vyjádřil souhlas s M.Králíkem a to, že ve sportovním prostředí lze závazek dodržovat pravidla sportovního odvětví vyvozovat z všeobecné prevenční povinnosti v ustanovení §2900 OZ. Gábriš tuto povinnost odvozuje od předpisů sportovní organizace, jejímž je sportovec členem (je v ní hlášený, registrovaný). Zastává pochybovačný názor, že kdyby ve smlouvě, uzavřené mezi členem a organizací, nebyl odkaz na interní pravidla, kterých se povinnost týká, včetně pravidel sportovního odvětví a jasně vyjádřena povinnost řídit se jimi, že by se nedala vyvozovat závaznost smlouvy pro smluvní strany. Podle něho je totiž nepochybné, že registruje-li se sportovec u předmětného občanského sdružení, činí tak se zcela jasným záměrem vykonávat sportovní činnost, na níž se klub zaměřuje a provozuje ji, tedy jedná se o smluvní vztah s minimální podobou tacitní smlouvy.

Poslední názor, jenž si dovolím prezentovat, je postoj L. Duška, který připouští smluvní vazbu sportovních protihráčů, kdy tento smluvní vztah nemusí splňovat písemnou formu, neboť se dá vyvodit, že každý hráč tím že se účastní sportovního organizovaného klání, zároveň přijímá a akceptuje podmínky zabezpečení a celkového chodu soutěže. Přijetí těchto pravidel (podmínek, pokynů) může být jak konkludentní tak také písemné a není vyloučeno, že jejich součástí bude též úprava odpovědnosti za způsobenou škodu ostatním hráčům. Dušek též formuloval názor, že *„soudy svou roli v občanskoprávních sporech o náhradu škody za úrazy ve sportu samozřejmě mají, ale měla by být omezena*

pouze na určení hranic odpovědnosti v těch případech, kdy „všeobecné podmínky“ nejsou dohodnuty. V praxi tento default rule využijí sportovci na nižších úrovních, takže hranice může být postavena vcelku přísně. Pokud si ovšem sportovci a jejich organizace podmínky odpovědnosti za škodu stanoví sami, měly by soudy tyto smluvní podmínky plně respektovat a spory o náhradu škody rozhodovat podle nich“.^{144 145}

Sama se kloním k názoru, že vstupuje-li nějaká osoba do spolku (ať již sportovního či jiného) měla by si být vědoma, jaké právní následky může toho její jednání vyvolat. Její uvědomělost by se měla týkat taktéž existence vnitřních pravidel, jež upravují práva a povinnosti členů, jakož samotného spolku a jeho orgánů, tedy interních norem a k tomu navazujících pravidel sportovního odvětví, neboť se dá předpokládat, že členem spolku se stává za účelem výkonu sportovní činnosti spolkem provozované a nabízené. Co se týká odlišně stanovené úpravy vzniku odpovědnosti, je-li tato úprava v mezích zákona, dobrých mravů a veřejného pořádku, nevidím důvod, aby neměla, na základě smluvní volnosti stran, přednost.

4.4.3. Sportovní profesionální smlouva

Již v souvislosti s odpovědností k náhradě újmy v případě porušení dobrých mravů jsem narazila na pojem uzavřené smlouvy s profesionálním sportovcem (teorii též nazývaná jako smlouva profesionální, smlouva sportovní). Obecně lze označit za strany této smlouvy jednak samotného profesionálního sportovce vykonávajícího sportovní činnost, tedy hráče některého ze sportovních odvětví a za stranu druhou sportovní subjekt, kterým typicky bude klub, tým, spolek, kde dochází k uskutečňování sportovní činnosti. Smlouva profesionální svým obsahem naplňuje prvky synallagmatického závazku, tedy že obě strany vůči straně druhé mají vzájemná práva a povinnosti. Povinností sportovce je zejména samotný výkon sportu (sportovně reprezentovat svůj klub), respektive věnovat mu své fyzické, psychické a herní schopnosti, taktéž náležitý čas. Naopak povinností klubu je poskytnout sportovci za jeho plnění náležitou (sjednanou) odměnu a vytvořit adekvátní podmínky, aby mohl obsah uzavřené smlouvy

¹⁴⁴ DOLEŽAL, T. Právní odpovědnost ve sportu- teoretické úvahy, v: Kolektiv autorů: *Otázky sportovního práva*. Praha: Ústav státu a práva, 2008. S.62

¹⁴⁵ Králík, M. Civilní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy, s. 404-406

za jejího trvání řádně naplňovat. K tomuto typu smlouvy se vyjádřil také NS, kdy dovedil, že: „*Smlouva o spolupráci při výkonu sportovní činnosti, jejímž obsahem byly zejména povinnosti hráče vyjmenované v čl.I. smlouvy (např. zúčastňovat se všech tréninků, výcvikových táborů a utkání družstev klubu, k nimž byl nominován) a mimo jiné závazek klubu poskytovat hráči základní měsíční odměnu ve výši 20 000 Kč splatnou k 25. Dni následujícího měsíce, neodpovídá žádnému z typů smluv, které jsou výslovně upraveny zvláštními ustanoveními závazkového práva.*“¹⁴⁶. NS proto v tomto rozhodnutí shledal posouzení této smlouvy jako nepojmenované smlouvy. NS taktéž dovedil, že obsah zakládající vzájemná práva a povinnosti nemá smlouva sama o sobě, respektive nemá jej *ex lege*, tedy musí dojít k jeho odpovídajícímu začlenění. Pokud tedy nebude v takovémto případě vzájemné plnění obsaženo, nelze jej při potencionální absenci smluvní úpravy automaticky po druhé straně vymáhat. V této souvislosti, v již výše zmíněném rozsudku, NS rozhodl, že „*Vycházeje ze smluvních ujednání (obsahu sporné smlouvy), nelze v dané věci než dospět k závěru, že povinnost klubu zaplatit hráči základní měsíční odměnu není v podmíněna vzájemným plněním hráče (nemá synallagmatický charakter) při nedostatku smluvní úpravy podmínek, za kterých je možno ji krátit, popřípadě nevyplatit vůbec (tzn. Porušení jakých povinností bude takto postihováno a v jakém rozsahu bude odměna snížena), nelze hráči nárok na výplatu úplné odměny upřít. Nedostatek smluvní úpravy nejde v daném případě odstranit ani analogií zákona, neboť právní vztah účastníků nelze připodobnit žádné typické smlouvě upravené občanským zákoníkem.*“¹⁴⁷.

Profesionální smlouva nenaplnuje žádné z vlastností konkrétních smluvních typů upravených v OZ a svým charakterem tedy naplňuje smlouvu nepojmenovanou (*inominátní*). Lze konstatovat, že nejbližše se sportovní smlouva svým obsahem přibližuje obsahu smlouvy příkazního typu, upravenou v ustanovení §2430 a násl. OZ.¹⁴⁸ Prvek profesionálního výkonu sportu od prvku výkonu amatérského je pak třeba posuzovat podle rozsahu, v jakém je tato sportovní činnost sportovcem vykonávána. Je-li vykonávána dlouhodobě a každodenně, čímž má sportovec ztížený či úplně znemožněný výkon zaměstnání, tedy nedisponuje jinými prostředky pro získání finančních prostředků pro zajištění základních potřeb, bude se jednat o smlouvu profesionální.

¹⁴⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 33 Odo 848/2006, ze dne 30.4.2008

¹⁴⁷ Taktéž rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 33 Odo 848/2006, ze dne 30.4.2008

¹⁴⁸ Lisse, L. Sportovní právo. Rozhodování sporů v oblasti sportu v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 47-48

4.5. Zvláštní povinnosti k náhradě újmy

V této kapitole se zaměřím na některé ze zvláštních skutkových podstat, při jejichž naplnění dojde k založení odpovědnosti za újmu a povinnosti k její náhradě, a se kterými se ve sportovní sféře můžeme setkat, respektive, k jejichž naplnění ve spojení se sportovním prostředím může dojít. Pozornost věnuji zejména těm nejčastěji se vyskytujícím, a to ve vztahu k jiným subjektům nežli pouze k osobám sportovců.

4.5.1. Škoda způsobená tím, kdo nemůže posoudit následky svého jednání

Jednou ze zvláštních skutkových podstat, která významně dopadá také na oblast sportovní činnosti, zejména pak na osoby trenérů a cvičitelé, je upravena v ustanoveních §2929- §2922 OZ a zakládá povinnost nahradit vzniklou škodu způsobenou osobou, která nemůže, pro nedostatek věku, či která pro přechodnou nebo trvalou duševní poruchu (např. krátkodobou vyvolanou požitím drog, hypnózou, nebo trvalou- schizofrenie, bipolární porucha) není schopna posoudit následky svého jednání, a při které stanoví OZ režim odpovědnosti, v němž se promítne princip odpovědnosti za jinou osobu, tak aby práva poškozeného byla co nejúčinněji chráněna, a také princip plné náhrady chránící poškozeného, v tom smyslu, aby škoda jemu vzniklá byla plně nahrazena (předpokládá se, že škůdce např. nezletilí nedisponuje dostatečným majetkem, aby on sám mohla újmu nahradit). Funkce tohoto ustanovení je zejména reparační, avšak i funkce výchovně-preventivní se zde může ve velké míře uplatnit.

Pokud tedy dojde ke vzniku újmy způsobené jednou z výše zmíněných osob, může se stát odpovědným subjektem za ni osoba, jež zanedbala dohled, který jí byl založený buď ze zákona, z dohody nebo úředního rozhodnutí. Z obecného vymezení deliktní způsobilosti, že za situace, kdy je k uložení povinnosti nahradit vzniklou újmu vyžadována forma zaviněného jednání, vzniká

povinnost pouze osobě, která je deliktně způsobilá.¹⁴⁹ Deliktní způsobilost v sobě spojuje rozumovou a volní složku, které musí být kumulativně naplněny, aby osoba mohla rozpoznat škodlivé následky svého jednání a současně své jednání byla schopna ovládat. Plnou deliktní způsobilost nabývá osoba v okamžiku dosažení plné svéprávnosti. U nezletilého či osoby trpící duševní poruchou deliktní způsobilost není naplněna, neboť nedojde ke splnění obou složek, avšak jsou dány případy, kdy za splnění stanovených předpokladů jsou deliktně způsobilé taktéž tyto osoby.¹⁵⁰ Odpovědnost pro samou osobu nezletilého nebo trpící duševní poruchou nastane v těch případech, kdy jejich volní a rozumová složka byly naplněny alespoň v té míře, že mohli rozpoznat škodlivé následky svého jednání a zabránit mu (ovládnout ho).¹⁵¹

Stěžejní, pro osoby trenérů či cvičitelů, se pak jeví ustanovení § 2921 OZ¹⁵². Účelem této skutkové podstaty je snaha zákonodárce chránit před možným rizikem, které v určitém ohledu může jednání nezletilých či duševně nemocných osob vytvářet. Hrozba vzniku povinnosti hradit újmu tak představuje důležitý prvek prevence, a to zejména proto, že osoba, které byl nezletilý či osoba trpící duševní poruchou svěřena, čímž došlo k založení povinnosti náležitého dohledu, má zájem, aby na své svěřence působila výchovně. Pro zajištění účinnosti této prevence byla v ustanovení §2921 OZ stanovena zvláštní povinnost, jejíž nedodržení či zanedbání může zakládat povinnost k náhradě újmy plně pro dozorčí osobu nebo zakládat povinnost solidární (hradí společně a nerozdílně), a to této osoby a osoby škůdce. Dojde-li k naplnění předpokladů, které tvoří zanedbání náležitého dohledu, vznik újmy, zavinění a *kauzální nexus*, povinnost k náhradě újmy vzniká také dozorčí osobě. Důkazní břemeno náleží poškozenému, který tak musí prokázat vznik újmy, absenci náležitého dohledu ze strany dozorčí osoby a *kauzální nexus* mezi nimi. Protože se zde jedná o porušení zákonné povinnosti, uplatní se domněnka nedbalosti. Dozorčí osoba má možnost liberace, prokáže-li, že opomenutí zákonné povinnosti patřičného dohledu nad

¹⁴⁹ ELISCHER, D. et al. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy podle občanského zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praha: Leges, 2020, s. 62

¹⁵⁰ HULMÁK, a kolektiv. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář. C.H.BECK, 2014, 2080 s.

¹⁵¹ Ustanovení §2920 odst.1 zákona č.89/2012 Sb, občanský zákoník: *„Nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, nebo ten, kdo je stížen duševní poruchou, nahradí způsobenou škodu, pokud byl způsobilý ovládnout své jednání a posoudit jeho následky; poškozenému náleží náhrada škody i tehdy, nebránil-li se škůdci ze šetrnosti k němu.“*

¹⁵² Ustanovení §2921 zákona č.89/2012 Sb, občanský zákoník: *„Společně a nerozdílně se škůdce nahradí škodu i ten, kdo nad ním zanedbal náležitý dohled. Není-li škůdce povinen k náhradě, nahradí poškozenému škodu ten, kdo nad škůdce zanedbal dohled.“*

nezpůsobilou osobou nezanedbala (avšak platí, že míra požadované péče zde musí dosahovat vyšší intenzity než je požadovaná při aplikaci ustanovení § 2912 odst. 1 OZ). Od povinnosti k náhradě újmy se může dozorčí osoba taktéž ospravedlnit, doloží-li dostatečný důkaz svědčící o existenci okolnosti, které ke vzniku újmy vedly, a které nebylo v jeho silách ovlivnit. Ustanovení §2861 OZ pak dává možnost dozorčím osobám uzavřít pojištění odpovědnosti, což lze trenérům vřele doporučit, neboť mnoho trenérů má ve své tréninkové skupině více než jednoho svěřence, tudíž svůj dohled nad nimi musí náležitě rozvrhnout. Nedá se totiž od trenérů spravedlivě požadovat, aby svůj dohled vykonávali nad všemi svěřenci permanentně a ani by to nebylo efektivní s ohledem na žádoucí rozvoj schopností a techniky sportovců, které si vyžadují často individuální přístup a zejména individuální pozornost z jeho strany.¹⁵³

Povinné osoby, k vykonávání náležitého dohledu či dozoru nad deliktně nezpůsobilými osobami, jsou ze zákona primárně rodiče, dále osvojitel, poručník, opatrovník, pěstoun. Povinnost k náležitému dohledu může pro fyzickou, ale také právnickou osobu vyplývat rovněž z uzavřené dohody. Neboť k těmto subjektům náleží také zařízení zájmových kroužků, vede nás to právě k osobám trenérů, kteří vykonávají náležitý dohled nad svými svěřenci. Rozsah patřičného dohledu a jeho vymezení v zákoně nenalezneme, avšak dovozujeme ho z ustanovení upravující domněnku nedbalosti a také za pomoci judikatury. Obecně je nutné ho chápat s ohledem na to, co je možné spravedlivě od osob vykonávající dohled požadovat. Nelze ho interpretovat jako dozor permanentní, neboť při takovéto podmínce, by zákonem stanovená možnost liberace pro osobu vykonávající prakticky vyloučena¹⁵⁴. Vždy je nutné zohlednit individuální skutečnosti případu, se zřetelem na osobní vlastnosti a charakter svěřené osoby, tedy u nezletilého například jeho věk, povahové rysy, rozumovou a mravní vyspělost, taktéž sociální prostředí, ze kterého pochází, u osoby trpící duševní poruchou, pak zase zejména charakter a projevy duševní poruchy, kterou je daná osoba stížena.¹⁵⁵

Z výše popsaných skutečností lze dovodit několik modelů pro určení osoby, která bude povinna uhradit vzniklou újmu zaviněnou jednáním osobou nezletilou nebo trpící duševní poruchou. Za první modelový případ, kdy deliktně

¹⁵³ HULMÁK, a kolektiv. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář. C.H.BECK, 2014, 2080 s.

¹⁵⁴ Bednář, Občanský zákoník. Velký akademický komentář, 2008, s. 834

¹⁵⁵ ELISCHER, D. et al. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy podle občanského zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praha: Leges, 2020, s. 64

nezpůsobilý škůdce svým jednáním způsobí škodu, jeho povinnost k její náhradě nezanikne ani na základě uplatnění ustanovení §2920 odst. 2 OZ, a osoba vykonávající náležitý dohled jej zanedbala, půjde vzniklá újma k tíži poškozeného. V druhém modelovém případě vzniká povinnost hradit újmu samému nezletilému či osobě trpící duševní poruchou, a to za situace, kdy tato osoba byla schopna rozpoznat škodlivé následky svého jednání a ovládnout ho, přitom se neaplikuje ustanovení §2920 odst. 2 OZ, a zároveň nedošlo k zanedbání náležitého dohledu dozorčí osobou. Dále může nastat případ, kdy vzniklou újmu budou společně a nerozdílně hradit jak osoba jinak deliktně nezpůsobilá, tak také osoba dozorčí (respektive oba škůdci se navzájem vyrovnají s ohledem na účasti při způsobení dané škody- § 2916 OZ). Tato situace nastane v momentě, kdy osoba jinak nezpůsobilá je v dané situaci deliktně způsobilá nebo se aplikuje ustanovení §2920 odst. 2 OZ a dozorčí osoba zanedbala po ní spravedlivě požadovaný náležitý dohled. V poslední situaci je povinna k náhradě pouze dozorčí osoba, a to v případě, je-li samotný škůdce nezpůsobilý, právo na náhradu poškozeného není založeno aplikací ustanovení §2920 odst. 2 OZ, a náležitý dohled byl ze strany dozorčí osoby zanedbán.¹⁵⁶

Ustanovení §2922 OZ, které zní, že „*kdo se uvede vlastní vinou do takového stavu, že není s to ovládnout své jednání nebo posoudit jeho následky, nahradí škodu v tomto stavu způsobenou. Společně a nerozdílně s ním nahradí škodu ti, kteří jej vlastní vinou do tohoto stavu přivedli.*“¹⁵⁷ Obsahuje následně případy, kdy se osoba, za standardních okolností plně deliktně způsobilá, vlastním přičiněním uvede do stavu, kdy podstatně eliminuje či úplně vyloučí složku volní i rozumovou, což vede k tomu, že není schopna rozpoznat škodlivé následky svého jednání a ovládnout jej. Bude se jednat o situace, kdy škůdce požije alkohol, drogy či jiné látky, které ho mohou uvést v takovýto stav a svým jednáním následně způsobí škodu. Nastat mohou i situace, kdy osoba uvedená v takovýto stav, nebude za škodlivé následky odpovídat či bude odpovídat solidárně s osobou jinou. První situace nadejde v momentě, kdy osoba uvedená ve stav, v němž není schopná ovládnout a rozpoznat své jednání, je do něho uvedená nikoli svým zaviněním, ale úmyslným zaviněným jednáním osoby jiné (při sportu by se mohlo jednat o situace, kdy se jiný sportovec či člen jeho realizačního týmu snaží eliminovat svého konkurenta přidáním omamné látky do jeho nápoje,

¹⁵⁶ HULMÁK, a kolektiv. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář. C.H.BECK, 2014, 2080 s.

¹⁵⁷ Ustanovení §2922 zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník

samozejmě se jedná o situace extrémní, neslučitelné jak s právními předpisy, tak také s pravidly *fair play*, které by měl sportovec a osoby působící ve sportovní sféře ctít, a to nejen při samém výkonu sportovní činnosti, ale také v rámci osobního života). Druhá situace, v níž nastane solidární odpovědnost mezi škůdcem a jinou osobou, nastoupí v momentě, kdy je škůdce uvedena do stavu, ve kterém není schopen rozpoznat negativní následky svého jednání či ho ovládnout, a to nikoli pouze svým zaviněním, ale také zaviněním osoby jiné.¹⁵⁸

4.5.2. Škoda způsobená informací či radou

Další zvláštní skutková podstata dopadající na oblast sportu a opět dle mého názoru zejména na osoby trenérů je povinnost stanovena v ustanovení §2950 OZ, kdy se jedná o úpravu obecnou, a jejíž osobní působnost je ohraničena velmi široce, neboť zavazuje značné množství subjektů: „*Kdo se hlásí jako příslušník určitého stavu nebo povolání k odbornému výkonu nebo jinak vystupuje jako odborník, nahradí škodu, způsobí-li ji neúplnou nebo nesprávnou informací nebo škodlivou radou danou za odměnu v záležitosti svého vědění nebo dovednosti. Jinak se hradí jen škoda, kterou někdo informací nebo radou způsobil vědomě.*“¹⁵⁹. Pro účely daného ustanovení se obecně odlišují dva druhy škůdců. Podle věty první považujeme za škůdce odborníka¹⁶⁰ v mezích jeho povolání nebo stavu. Mezi odborníky řadíme příslušníky určitého stavu, za které pokládáme členy některé z profesních komor, dále příslušníky některých povolání, ale také neprofesionály (např. student posledních ročníků právnické či lékařské fakulty) a v neposlední řadě může charakter odborníka vzbuzovat i osoba, která sice nedisponuje potřebnými znalostmi či určitými zkušenostmi, avšak snaží se vzbudit dojem, že ony vlastnosti má. Každá osoba přebírající určitou odbornou roli, má nejprve náležitě zvážit své vlastnosti a posoudit, zda na takovýto úkol stačí, přičemž špatný úsudek nebo pokavaď si nezjistí všechny potřebné informace, se připisuje k jeho tíži. Je tedy namíste upozornit na poslední popsany příklad, kdy osoba vystupuje se statutem odborníka, který je jen zdánlivý, leč tímto svým jednáním evokuje pro ostatní osoby zdání profesionality. Poškozenou

¹⁵⁸ ELISCHER, D. et al. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy podle občanského zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praha: Leges, 2020, s. 64-65

¹⁵⁹ Ustanovení §2950 zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník

¹⁶⁰ V tomto smyslu odkazují na ustanovení §5 odst. 2 zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník, který pojem odborník vymezuje.

osobu se OZ následně snaží chránit tím, že za vzniklou škodu odpovídá právě ona osoba, která se za odborníka pouze vydávala.¹⁶¹

Povinnost k náhradě újmy na základě věty první ustanovení §2950 OZ vzniká při naplnění několika předpokladů. Těmi jsou, že osoba škůdce je odborníkem, který poskytne neúplnou nebo nesprávnou informaci či dá-li radu škodlivou za odměnu, a to v mezích své odbornosti, a vlivem *kauzálního nexu* dojde ke vzniku újmy. Je-li za radu poskytnuta úplata, přichází v potaz uplatnění také ustanovení o pravidlech vadného plnění (konkrétně §1923 OZ), a to protože na poskytnutí nesprávné či neúplné informace nebo škodlivé rady lze hledět jako na vadné plnění. Zajímavá otázka, nad kterou v odborné veřejnosti nepanuje jednotná shoda, je zřetel na zavinění. Podle komentáře, vycházíme-li z domněnky, že tato zvláštní úprava by měla zvýhodnit právo poškozeného a usnadnit mu jeho právo na náhradu škody, můžeme dojít k závěru, že v daném případě se forma zavinění nezohledňuje. Za předpokladu, že by se zavinění zohledňovalo, jevílo by se pro poškozeného snadnější uplatnit svůj nárok na náhradu újmy podle ustanovení §2913 OZ. Dokazování pro poškozeného bude spočívat tedy pouze v prokázání, že ze strany škůdce mu byla poskytnuta neúplná či nesprávná informace nebo škodlivá rada a v závislosti na tom mu vznikla újma.¹⁶² Ustanovení §2950 OZ používá pojmy „*neúplná nebo nesprávná informace*“ a „*škodlivá rada*“. Pod označením informace řadíme nějaké relevantní sdělení, které, aby bylo správné či úplné, poskytuje komplexní pohled na danou situaci se všemi důležitými skutečnostmi. Zamtlí-li osoba některou z podstatných skutečností, půjde o informaci neúplnou. Pod druhým užívaným pojmem se skrývá jednak slovo rada, které obecně vykládáme jako zvláštní informaci, sloužící k usnadnění volby při správě svých záležitostí, tak aby byl naplněn stanovený účel a druhé slovo, označující vlastnosti dané rady, tedy škodlivá. Škodlivá rada je nadána, v případě, že bude uposlechnuta, způsobí přivodit vznik újmy a její škodlivost je poznatelná již v momentě, kdy jí odborník poškozenému dával, přičemž postačí, že tuto škodlivost vzhledem ke svým vědomostem rozpoznat měl. Nastat obecně mohou tři situace, za nichž můžeme radu označit za škodlivou. První situace nastane, když poškozený následuje jemu udělenou radu, avšak nedojde k naplnění stanoveného cíle, což povede ke vzniku

¹⁶¹ ELISCHER, D. et al. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy podle občanského zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praha: Leges, 2020, s. 135-136

¹⁶² HULMÁK, a kolektiv. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář. C.H.BECK, 2014, 2080 s.

škody, buď v podobě ztráty za náklady vynaložené či poškozenému vznikne újma tím, že se majetek nerozmnoží, ač se dalo předpokládat, že by se jinak rozmnožil. Druhou možností je situace, kdy se poškozený řídí poskytnutou radou a ta ho nejenže nedovede ke stanovenému cíli, ale naopak tento sledovaný cíl je následováním dané rady zhaćen. Poslední situace vychází z předchozích dvou a nastane v momentě, kdy poškozený udělenou radu sleduje, avšak ta ho ke stanovenému cíli nedovede, nýbrž ho přivede k jinému pro něj nepříznivému následku. Pro určení jaká věta ustanovení §2950 OZ bude aplikována, napomáhá otázka úplatnosti. Při aplikování první věty je důležitá existence speciálního vztahu mezi poškozeným a škůdcem a ona udělená rada je ze strany škůdce poskytnuta za odměnu, kterou se výlučně nerozumí jen úplata poskytnutá ve formě peněžitého plnění. Jistá nejistota panuje také nad otázkou, zda musí být odměna předána výhradně osobě odborníka (ať už se jedná o odborníka faktického nebo jen osobu vydávající se na něho), či můžeme-li k jejímu předání využít zprostředkovatele. Ve sportovním prostředí by se za zprostředkovatele daly považovat jednotlivé kluby, spolky nebo svazy, které posléze postoupí vybranou odměnu dané osobě odborníka.

Škůdcem podle věty druhé ustanovení §2950 OZ může být každý, nejen osoba odborníka, kdo vědomě poskytne radu či informaci s cílem způsobit jinému újmu. Mezi předpoklady pro naplnění této skutkové podstaty řadíme jednat ono poskytnutí rady či informace, u kterých škůdce věděl, že mohou jinému způsobit vznik újmy, dále musí fakticky dojít ke vzniku újmy a v neposlední řadě *kauzální nexus* vznikem újmy a poskytnutou radou nebo informací. Zákoník v těchto případech nepracuje s označením rady jako škodlivé ani nespecifikuje, že by se mělo jednat o informaci neúplnou nebo nesprávnou. Z tohoto vyplývá, že v podstatě není stěžejní, je-li poskytnutá rada škodlivá (informace neúplná či nesprávná) nebo vykazuje znaky správnosti. Odpovědnost k náhradě újmy může tedy vzniknout na základě jakékoliv rady (informace). Podmínkou není ani existence speciálního vztahu mezi škůdcem a poškozeným. Rozhodujícím prvkem je vědomost škůdce o negativních následcích pro jinou osobu, ke kterým dojde vinnou poskytnuté rady či podané informace. Vědomost značí nutnost existence zaviněného jednání ze strany škůdce, které má být ve formě úmyslu a to jak přímého také může být také ve formě úmyslu nepřímého. Důkazní břemeno při sporu musí nést poškozený, na němž je prokázat zavinění škůdce, které se nepresumuje, stejně jako další předpoklady. Opět pod tuto skutkovou podstatu

nespadají situace, kdy informační povinnost ukládá zákon, neboť v takovémto případě se uplatní ustanovení o porušení zákona (ustanovení §2910 OZ).¹⁶³

4.5.3. Škoda na odložené věci

Jednou ze zvláštní povinnosti k náhradě škody, která se bude vztahovat nejčastěji k odpovědnosti sportovních klubů, oddílů či k organizátorům jednotlivých sportovních závodů, je vzniklá škoda na odložených věcech upravena v ustanoveních §2945 OZ, kdy ke vzniku takové povinnosti je zapotřebí splnění několika předpokladů. Prvním předpokladem je vznik škody v souvislosti s provozováním činnosti, s níž se pojí odkládání věcí, které má osoba v dané chvíli u sebe. Dále musí být věc odložena na místě, které je k tomu provozovatelem určené, není-li takového místa či je označené místo plné, tak na místě, kam se obvykle dané věci ukládají. V neposlední řadě musí na odložené věci vzniknout škoda a existovat příčinná souvislost, přičemž platí, že u této povinnosti není možná liberace ze strany provozovatele.¹⁶⁴ K povinnosti náhrady škody dle ustanovení §2945 OZ není ani důležité, zda k předání či převzetí věci došlo nějakým zvláštním způsobem. Dojde-li k poškození odložené věci, je provozovatel zkrátka povinen škodu nahradit, a to i bez zřetele, jak ke škodě došlo, zda ji svým jednáním zavinil, a nebude rozhodující ani, pokud se podaří zjistit škůdce skutečného. V případě, že skutečný škůdce bude vypátrán, může na základě regresu po něm provozovatel vymáhat nahrazení všech peněz, které on sám musel směrem k poškozenému vynaložit. Tyto ustanovení tedy chrání poškozeného v případě vzniku újmy na odložené věci, jejíž příčina pramení z toho, že s určitými druhy činností nebo služeb se neodmyslitelně pojí s potřebou, že aby se osoba mohla řádně účastnit předmětné činnosti či využít některou ze služeb, musí odložit před tím nebo v průběhu některou ze svých věcí, což je důvodem, že odloženou věc ztratí na určitou dobu z dohledu a nemá nad ní kontrolu. Soudní judikatura zastává rozhodovací praxi, že třeba samoobslužná prodejna do provozů, kde lze spatřit nutnost k odložení věcí (zavazadla, tašky či

¹⁶³ HULMÁK, a kolektiv. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055-3014). Komentář. C.H.BECK, 2014, 2080 s.

¹⁶⁴ VÍTOVÁ, B., DOHNAL, J., KOTULA, J. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku. Komentář k §2894 až §2971., s. 161

batohu)¹⁶⁵, nepatří. Naproti tomu z využívání plaveckého bazénu, sauny či obdobných prostor jasně vyplývá, že odložení věcí (civilní oděv, běžně nošené věci, jakými jsou klíče, doklady, mobilní telefon, peněženka) na místě k tomu určenému (šatně), jež je součástí daného zařízení, je nezbytné k jejich využívání. Vymezení věcí, které svým charakterem naplňují povahu běžně odkládaných, nám pomáhá určit právě onen případ, kdy osoba, aby mohla náležitě využít službu sauny, si odloží věci, se kterými přišla, a tím nad nimi po dobu „saunování“ ztratí dohled.¹⁶⁶ Škála dalších činností, předpokládající potřebu odložení věcí, je notně rozsáhlá a ani ze strany zákona se nedočkáme bližší specifikace, avšak zcela bezpochyby mezi ně můžeme řadit samý výkon sportovní činnosti (je typicky, že se před sportovní činností osoba převléká, s čímž souvisí odložení civilního oblečení, jakož i dalších osobních věcí), otázka této odpovědnosti dopadá také na provozovatele zařízení, v nichž se umožňuje výkon sportovní či jiné zájmové činnosti¹⁶⁷, ačkoliv ani v této souvislosti, tedy ve vymezení, kdo je oním provozovatelem, se ze strany zákona nedočkáme, neboť ho nikterak nespecifikuje ani prostřednictvím práva, které by provozovatel k prostorům v nichž činnost vykonává měl mít. Není tedy rozhodující, zda prostory užívá na základě svého vlastnického práva, nájemní smlouvy či jiném obdobném právním vztahu. Důležité není ani to, zda má možnost nějakým způsobem ovlivnit stav daných prostorů například v jejich technické úpravě pro vytvoření bezpečného místa sloužícího k odkládání věcí. V praxi je toto vymezení nesmírně důležité, neboť mnoho sportovišť je ve vlastnictví jednotlivých obcí, které na základě nájemní smlouvy poskytují tyto prostory různým sportovním klubům. Příkladem může být sportovní komplex vybudovaný v Plzni ve Štruncových sadech, kde se nachází sportoviště pro nejrůznější sportovní disciplíny, přes hřiště fotbalové, volejbalové, hokejbalové, střelnice či lezecké stěny. K oné střelnici poskytnuté městem Plzeň k dispozici lukostřeleckému klubu 1. LK Plzeň 1935, náleží také zázemí v podobě zděné budovy obsahující i místnost sloužící jako šatna, tedy místo určené pro odkládání věcí. V případě, že by tento lukostřelecký klub pořádal závody, ve výše zmíněných pronajatých prostorách, náležející do vlastnictví města, odpovědnost za škodu vzniklou na těchto odložených věcech ponese onen klub. Rozhodně však nemusí být odpovědným subjektem vždy jen provozovatel daného

¹⁶⁵ Rozsudek Městského soudu v Praze sp.zn. 13 Co 32/76, ze dne 14.4.1976

¹⁶⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 25 Cdo 4170/2010, ze dne 12.9.2012

¹⁶⁷ Legislativně právní odbor ČUS. Odpovědnost za škodu způsobenou na odložených věcech. In: *Česká unie sportu* [online].

sportoviště. Důležité je individuálně posuzovat, kdo v daném případě bude činnost, se kterou je odkládání věcí spojeno, provozovat a zda adresáti této služby, jím poskytované, ji vědomě využívají zrovna od této osoby.¹⁶⁸ Budeme-li se držet příkladu lukostřeleckého klubu, může dojít k situaci, kdy i on střelnici poskytne jinému subjektu, třeba k účelům táborových aktivit pro příměstské letní tábory, kdy posléze povinnost náhrady škody přejde na tento tábor, který aktivity provozuje.

Co se místa k odkládání týká, tak zákon stanoví povinnost k náhradě škody vzniklé na věcech odložených pouze na místech buď k tomu určených provozovatelem (věšák, skříňky) nebo na místě, kde se takové věci ukládají obvykle. Forma, jakou by mělo být místo označeno, není stanovená, takže se typicky bude jednat o nápis či pokyny personálu k osobě využívající danou službu. Je-li věc ze strany poškozeného odložena na jiném místě, ačkoliv bylo místo pro odkládání zřízeno, neodpovídá provozovatel za vzniklou škodu. Nebylo-li místo k odkládání věcí zřízeno nebo je již jeho kapacita naplněna a poškozený z tohoto důvodu odložil věc na místo, kam se věci takového charakteru běžně odkládají, je povinen škodu nahradit provozovatel.¹⁶⁹

Pojetí významu odložení věci zůstává stejné i přes rekodifikaci soukromého práva a rozumí se tím dočasné pozbytí dispozice s věcí, tedy nemožnost ji opatrovat či nad ní vykonávat dohled. Uplatnění ustanovení o škodě na odložené věci není možné, pokud je v rámci provozovny zřízena zpoplatněná šatna, a kdy v situaci, že na věci vznikne škoda, aplikují se ustanovení dopadající na smlouvu o úschově¹⁷⁰. Provozovatel zpoplatněné šatny tak bude povinen nahradit vzniklou škodu dle ustanovení §2944 OZ. Odlišná situace je, pokud se bude jednat pouze o šatnu s uzamykatelnými skříňkami, nikoli šatnu zpoplatněnou, neboť takováto skříňka, kterou si adresát služby může sám uzamknout, bez toho aniž by za šatnu předem platil, je pokládáno za místo určené k běžnému odkládání věcí.¹⁷¹ Nic na tom nemění ani v praxi časté případy, kdy šatny zpoplatněné nejsou, avšak adresát služby musí složit zálohu na uzamykací zámek, nebo na klíč, sloužící k uzamčení skříňky. Ne všechny provozovny totiž

¹⁶⁸ Rozsudek Nejvyššího ČR soudu sp.zn. 25 Cdo 1048/2002, ze dne 27. 11. 2003

¹⁶⁹ VÍTOVÁ, B., DOHNAL, J., KOTULA, J. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku. Komentář k §2894 až §2971., s. 163

¹⁷⁰ Stanovisko Nejvyššího soudu ČR, č.j. Cpj 115/83 (R 1/1985): „Provozovatel šatny odpovídá za poškození, ztrátu nebo zničení věci předané a převzaté za úplatu do úschovy v šatně, i když tato věc byla do šatny uložena v souvislosti s využitím jiné služby.“

¹⁷¹ VÍTOVÁ, B., DOHNAL, J., KOTULA, J. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku. Komentář k §2894 až §2971., s. 162- 163

umožňují přinést si vlastní zámek či mají skříňky, na bázi mechanismu, které nelze bez specifického klíče využít.

K uplatnění nároku na náhradu škody (aktivní legitimaci) má nejen osoba, která věc, na níž vznikla škoda, odložila, ale taktéž vlastník poškozené věci. Stěžejní pro uplatnění nároku je tedy to, zda daná osoba, která poškozenou věc odložila, dorazila do předmětné provozovny (prostoru) s cílem využít nabízených služeb, z čeho pramenilo také ono odložení poškozené věci. Oproti předchozí úpravě je největším rozdílem, že aktivní legitimaci disponuje taktéž vlastník věci, kterým může být nejen fyzická osoba, ale i osoba právnická, proto došlo k prolomení starší judikatury, která umožňovala uplatnit nárok na náhradu škody toliko osobám fyzickým.¹⁷²

Závěrem si dovoluji ještě upozornit na snahy některých subjektů vyloučit svou povinnost k náhradě škody různými vývěsky či nápisy, na kterých provozovatel poukazuje na to, že za odložené věci neručí, avšak odpovědnosti se takovým jednostranným prohlášením nebo dohodou nelze v žádném případě zprostit. K nejvýraznější změně oproti předešlé úpravě tohoto ustanovení došlo v souvislosti se samotnou náhradou škody, kdy dříve se hradila škoda maximálně do částky 5000 Kč, zatímco od 1.1.2014 není rozsah náhrady limitován a škoda vzniklá na odložených věcech se tak hradí v plné výši. Provozovatelé sportovních prostor či organizátoři sportovních soutěží se sice své odpovědnosti nemohou zprostit, avšak mohou se alespoň pokusit o minimalizaci hrozby vzniku škody, a to například tím, že k odkládání věci zvolí vhodné místo, které bude z jejich strany možné nějakým způsobem zabezpečit (bezpečnostní dveře, skříňky).¹⁷³

¹⁷² VÍTOVÁ, B., DOHNAL, J., KOTULA, J. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku. Komentář k §2894 až §2971., s. 166

¹⁷³ Legislativně právní odbor ČUS. Odpovědnost za škodu způsobenou na odložených věcech. In: *Česká unie sportu* [online].

4.6. Teorie k přístupu odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy

Obecné soudy často řeší spory spojené s civilní odpovědností různých subjektů, avšak případy rozhodování o povinnosti k náhradě újmy vzniklé v souvislosti s výkonem sportovní činnosti nejsou v rozhodovací praxi soudů typické, naopak jsou velmi ojedinělé. Nárůstem popularity sportu se začínají i tyto spory objevovat stále častěji. Nejvíce se dotýkají situací, kdy nějaká osoba zraní osobu jinou, a ke všemu dojde při výkonu sportu (sportovní zranění), čímž poškozenému vzniká právo na náhradu jak majetkové tak také nemajetkové újmy, neboť újmu založenou ublížením na zdraví či usmrcením lze pokládat za svébytnou újmu spojující v sobě prvky majetkové i nemajetkové náhrady. Majetkové prvky představují náhradu účelně vynaložených nákladů spjatých s nezbytnou péčí o zdravotní stav poškozeného, dále náhradu ztráty na důchodu či náhrada jeho ztráty na výdělku po čas pracovní neschopnosti vyvolané újmou na zdraví a taktéž po skončení této pracovní neschopnosti. Při stanovení výše náhrady za ztrátu na výdělku náležející poškozenému i po skončení pracovní neschopnosti vyvolané ublížením na zdraví, se má přihlížet k jeho nutnému vynakládání větší snahy nebo námahy směřující pro dosažení příjmu, přičemž se má brát zřetel i na předpokládané navýšení výdělku, které poškozený mohl rozumně očekávat a na běžnou valorizaci mezd v daném časovém období. Dojde-li k usmrcení osoby, má se přihlížet při stanovení výše náhrady za náklady pozůstalých na jejich výživu i k tomu, jakého věku by se usmrcený dle rozumného očekávání dožil, nebýt daného smrtelného ublížení na zdraví. U těchto nároků, mající majetkový charakter, které se nejčastěji poskytují ve formě pravidelného peněžitého důchodu, může dojít k odčinění ve formě jednorázové peněžité platby (odbytné) a to za situace, kdy o tuto formu požádá sama osoba poškozeného a existuje-li pro to zároveň nějaký důležitý důvod. Aspekty nemajetkové povahy, obsažené v ublížení na zdraví či usmrcení, se postupuje na základě soudcovského individuálního řešení přiznávání náhrady za vzniklou újmu, a to v závislosti ke konkrétním individuálním skutečnostem daného případu. Mezi nároky nemajetkové povahy spadají náhrady za vytrpěné bolesti, dále náhrada za další nemajetkové újmy, taktéž náhrady pozůstalým za způsobené duševní útrapy či náhrady za ztížení společenského uplatnění poškozeného. Konstrukce vyměření výše peněžité náhrady za vytrpěnou bolest a další vzniklé nemajetkové újmy je

postavena na úvaze, že by je měla plně vyvažovat. Náhrada poškozenému za ztížení společenského uplatnění následkem zranění se má přiznat, vznikne-li pro něho v tomto smyslu nějaká překážka do budoucna (překážka lepší budoucnosti), avšak zákoník nestanovuje žádný bližší návod pro určení adekvátní výše této peněžité náhrady.¹⁷⁴

Dojde-li tedy jednáním škůdce k zásahu do sféry přirozených práva jiné osoby, vznikne mu tím povinnost odčinit jí způsobenou újmu, kdy současně nahradí škodu i nemajetkovou újmu (včetně jednáním vyvolaných duševních útrap). Lze nalézt mnoho soudních rozhodnutí vztahující se k této problematice, Výstižně se k věci vyjádřil například Vrchní soud v Olomouci, který vyjádřil názor, že: „*Pro posouzení, zda fyzické osobě vzniká právo na přiměřené zadostiučinění ve formě náhrady nemajetkové újmy v penězích, zákon nestanoví, z jakých hledisek má soud vycházet. Z kritérií uvedených v ustanovení § 13 odst. 3 obč. zák. však vyplývá, že při stanovení výše náhrady je třeba přihlídnout k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k porušení práva došlo a závisí v každém konkrétním případě na úvaze soudu, který při zkoumání "značné míry" zásahu do osobnostní sféry fyzické osoby přihlíží v první řadě k charakteru zásahu do osobnostních práv fyzické osoby, k jeho formě a následkům, k postavení postižené osoby ve společnosti i v soukromí, k době a situaci, v níž došlo k protiprávnímu zásahu, v neposlední řadě také k důsledkům, které protiprávní zásah vyvolal v osobnostní sféře fyzické osoby s přihlédnutím k tomu, která z dílčích složek osobnostních práv byla ohrožena či poškozena, způsobu prezentování na veřejnosti, době trvání zásahu, případně k dalším okolnostem případu, které jsou pro hodnocení závažnosti zásahu významné. Vzhledem k tomu, že náhrada nemajetkové újmy v penězích má funkci reparační vůči postižené osobě, ale nikoli likvidační vůči původci zásahu, lze též přihlídnout k poměrům původce zásahu a k jeho možnostem a schopnostem náhradu nemajetkové újmy ve stanovené výši platit.*“¹⁷⁵

Mezi právními odborníky v souvislosti s názory na možnou odpovědnost sportovců za sportovní úrazy nepanuje shoda, spíše naopak, rozeznáváme tři názorové směry, kdy názory první skupiny stojí v protipólu skupiny druhé, a třetí se nachází v prostoru mezi nimi. Jedni zastávají myšlenku, že teorie exteritoriality

¹⁷⁴ ELISCHER, D. et al. Náhrada majetkové a nemajetkové újmy podle občanského zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praha: Leges, 2020, s. 5-6

¹⁷⁵ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci č. j. 1 Co 68/2015-246, ze dne 13. 5. 2015

sportovišť neznamena vyloučení integrace práva a veřejné moci do oblasti sportu, a že český právní řád v sobě neobsahuje některé ustanovení, jež by jakýmkoliv způsobem v otázce odpovědnosti za vzniklou nemajetkovou újmu, sportovce privilegovalo, či které by přímo zamezilo obecně právním předpisům působit na sféru sportu.¹⁷⁶ Jejich názor tkví v tom, že sportovní zranění naplňují stejnou míru protiprávního jednání, jako jakákoliv jiná běžná zranění vyskytující se v jiných oblastech lidské činnosti, a proto by sportovci měli nést stejnou dávku odpovědnost, měli za tyto úrazy odpovídat stejně, bez ohledu na tom, zda je způsobí na hřišti, při výkonu sportovní činnosti, nebo v běžném životě, když například odchází ze sportovního zápasu. Oproti tomu druhý proud se ztotožňuje s názorem, který odpovědnost sportovce za újmu na absolutních právech vylučuje, neboť shledává silnou specifickou sportovní sféry a podporuje sport, coby samosprávnou oblast, tedy hájí myšlenku, že kde začíná hranice hřiště, končí hranice práva. Třetí proud se projevuje připuštěním aplikace práva do sportovní sféry v souvislosti se vznikem odpovědnosti za způsobení sportovního úrazu, přitom však upravuje běžně přijímanou právní odpovědnost s tím, že akceptuje zvláštnost sportovního prostředí a zohledňuje jí. Z důvodu této neshody se vytvořila ve sportovně-právní doktríně celá řada teorií.¹⁷⁷

Pro velké množství těchto teorií, které v součtu mohou čítat několik desítek názorových stanovisek, se pokusím nastínit pouze některé z nich, jež připouští privilegované stanovisko v otázce odpovědnosti sportovců za způsobené úrazy v souvislosti s výkonem sportovní činnosti. K jednotlivým teoriím uvedu také stěžejní problematické prvky, které vyvolávají negativní postoje vůči jejich uplatnění.

¹⁷⁶ SUP, M. Odpovědnost za škodu způsobenou sportovní činností (odpovědnost sportovce za sportovní úraz). Univerzita Karlova v Praze, právnická fakulta, katedra občanského práva, 2009, s.146

¹⁷⁷ KRÁLÍK, Michal. Civilní a trestní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy- Extra elektronické rozšířené vydání, s.69-70

4.6.1. Teorie nedostatku zavinění

Teorie nedostatku zavinění tkví v pojetí, že sportovcům, kteří by jinak byli odpovědní za způsobený sportovní úraz stížení, nelze přičítat zavinění, dokonce ani ve formě nedbalosti. Tato teorie bývá podpořena tvrzením absence vnitřní pohnutky (hněv či nenávisť), se kterou by se sportovci sportovních úrazů dopouštěli. Odpůrci namítají, že případná absence zmíněných motivů, které nejsou obligatorní znaky právní odpovědnosti, přeci nemohou vést k vyloučení jejího uplatnění. V nastolené situaci stále přibývajícím počtu úmyslně vedených zákroků v rozporu se sportovními pravidly je do budoucna neudržitelná. Úvahy o uplatnění právní odpovědnosti při výkonu sportovní činnosti často operuje s myšlenkou, že nastoupí-li sportovec k utkání, vyjadřuje tím svůj souhlas a určitou vědomost o rizicích s tím spojených, tedy také dle několika teorií, si je vědom možných fyzických zranění, které může i při dodržení sportovních pravidel všemi aktéry utrpět. Avšak musíme se na tuto myšlenku kouknout i ze strany druhé a to tak, že nastoupí-li sportovec k danému zápasu, je si vědom existence sportovních pravidel, v jejichž mezích se má pohybovat, a v případě jejich nedodržení, může způsobit svému soupeři či dokonce spoluhráči sportovní úraz.¹⁷⁸

Myslím si, že v některých situacích nelze uplatnění této teorie zcela vyloučit, avšak nelze na ní výhradně budovat celé pojetí odpovědnosti sportovců. Souhlasím s nastolenou rozhodovací praxí obecných soudů, kdy každé jednání v rozporu se sportovními pravidly ještě nezakládá automatické založení odpovědnosti sportovce, a že až jednání vykazující excesivní vybočení ze stanovených pravidel hry nebo sportovních zvyklostí zakládá možnou odpovědnost sportovce, přičemž je vždy nutné individuálně posuzovat konkrétní okolnosti případu.

¹⁷⁸ KRÁLÍK, Michal. Civilní a trestní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy- Extra elektronické rozšířené vydání, s.72-73

4.6.2. Teorie účelu

Teorie účelu, od jejíž samostatnosti je v posledních letech pozvolna opuštěno, a jejíž principy se uplatňují v nově vznikajících teoriích o odpovědnosti sportovců, vyzdvihuje prospěšnost sportu pro společnost, jeho výchovný, mravní a zdravotní přínos pro člověka, čímž dospěla k závěru, že je namístě tolerovat a právně nepostihovat nezamýšlené úrazy způsobené v souvislosti se sportovní činností. Stále však sportovec musí respektovat sportovní pravidla a zvyklosti uplatňované ve sportovní sféře, jejich porušením je totiž dán prostor pro uplatnění postihu na základě obecných právních norem. Někteří autoři zdůrazňují, že účel, který je zde upřednostněn před právem, se projevuje i v tom smyslu, že stát nezakazuje provozování některých nebezpečných sportovních disciplín, v nichž se riziko sportovního úrazu jeví jako vysoce pravděpodobné. Část odporníků postupuje ještě dál a považuje povolení sportovní činnosti ze strany státu za fundament vyloučení odpovědnosti sportovců za způsobené sportovní úrazy. Objevuje se několik negativních ohlasů proti jejímu uplatnění. Jedním z nich je argument, že s touto teorií obecně závazné právní předpisy nepracují, respektive ji neuvádí jako jednu z okolností zakládající právní beztrestnost a její důležitost vyplývá zejména ze zvyklostí.¹⁷⁹ V české judikatuře má teorie účelu své důležité místo, neboť obecné soudy v zásadě rozhodnou o právní odpovědnosti sportovce za sportovní úrazy jen, jsou-li výsledkem excesivního porušení sportovních pravidel.

4.6.3. Teorie souhlasu poškozeného

Bývala jednou z nejčastěji vykládaných teorií a zakládala se na domněnce, že sportovec, který dobrovolně vstoupí do sportovního klání, ač ví, nebo by vědět měl, že se vystavuje riziku vzniku úrazu a je s ním srozuměn. De facto uděluje s tímto možným rizikem souhlas. Konstrukce konkludentně uděleného souhlasu poškozeného byla nejčastěji uplatňovaná v anglo-americké právní kultuře, avšak své místo si našla také v teorii dalších států (např. v Evropě- Belgie, Francie, Švédsko, Itálie, Německo, v Asii- Japonsko, v Jižní Americe- Chile, Argentina).

¹⁷⁹ KRÁLÍK, Michal. Civilní a trestní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy- Extra elektronické rozšířené vydání, s.74-75

Podpůrci této teorie se pokusili o přesné vymezení kritérii, v jejichž mezích je souhlas poškozeného akceptovatelný, i přes to se objevila řada odpůrců. Ti vytýkali jednak, zda splňuje souhlas poškozeného v právním režimu předpoklady okolností vylučující právní odpovědnost (protiprávnost), respektive je-li možné udělením souhlasu právní odpovědnost vzniklou v důsledku zásahu do tělesné integrity jiné osoby vyloučit. Druhá velká výtká tkví v tom, že sportovec sice věděl o hrozících rizicích a i přes ně do sportovního klání nastoupil, ale to podle odpůrců ještě není možné považovat za vyjádření absolutního souhlasu, jehož prostřednictvím by možné negativní následky bezvýhradně akceptoval.¹⁸⁰

4.6.4. Koncepce státního dovolení

S touto teorií se můžeme setkat také pod názvem teorie obecné legality sportu, vždy však stojí na předpokladu, že souhlas, někdy dokonce podpora, dané sportovní disciplíny, ze strany státu, vyjadřuje zároveň toleranci státu nad případnými úrazy vzniklé při výkonu sportovní činnosti a jsou tak nadány beztrestností. Hlavní námitka vystupující proti uplatňování této teorie stojí na argumentu, který uvádí, že sice lze založit legálnost sportu nebo jednotlivé disciplíny touto formou, avšak to absolutně nezakládá beztrestnost také všech ostatních činností či jevů nastalých v průběhu výkonu sportu. Nesouhlas se nesl také v souvislosti s formou, jejímž prostřednictvím by stát měl souhlas s uznáním sportu udělit. Zda by se tak mělo dít za pomoci speciální právní úpravy, podzákoného právního aktu či pouhým faktickým tolerováním, kdy se za faktickou akceptaci, tedy uznání sporu, nedá vyložit nečinnost orgánů příslušných k rozhodování o deliktní odpovědnosti.¹⁸¹

¹⁸⁰ KRÁLÍK, Michal. Civilní a trestní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy- Extra elektronické rozšířené vydání, s.80-81

¹⁸¹ KRÁLÍK, Michal. Civilní a trestní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy- Extra elektronické rozšířené vydání, s.82-83

4.6.5. Teorie práva profesionálního

Starší autoři, ve svých publikacích, zvažovali odůvodnění privilegovaného přístupu k odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy na základě teorie práva profesionálního, který by měl vycházet z analogického pojetí jeho uplatnění v lékařském prostředí, kde bývá užíván jako odůvodnění legálnosti zákroků provedených lékařem. Koncepce počítala s domněnkou, že svolení či podpora stáru směřující vůči některým činnostem zakládá vyloučení odpovědnosti za všechna jednání vzešlých při samém výkonu povolené činnosti. Autoři této teorie stavěli na pojetí beztrestnosti sportovců za sportovní úrazy a na tom, že teorii práva profesionálního v obecné rovině lze užít i v oboru práva trestního shodně jako okolnosti vylučující protiprávnost, respektive že sama naplňuje charakter okolnosti, jež odpovědnost za stanovená jednání při naplnění určitých předpokladů vylučuje. I zde se objevilo několik sporných otázek. Jednou z nich se jevilo teoretické ohraničení pojmu činnost, jeho faktický obsah, a je-li provozování sportu rovněž vztažné pod tento pojem, tudíž zda tuto teorii lze uplatnit rovněž v problematice odpovědnosti za sportovní úrazy.¹⁸²

4.6.6. Teorie nešťastné náhody

Teorie nešťastné náhody pracuje se skutečností, že při výkonu sportovní činnosti může docházet a běžně dochází ke vzniku úrazů, ve snaze všech aktérů dosáhnout nejlepších výkonů a umístění, nikoli snad ve snaze zranit svého soupeře. Některé země proto sportovní úrazy subsumovali pod úrazy, k nimž došlo následkem nešťastné náhody, a tudíž za ně nemůže být sportovec odpovědný. Tato teorie operuje s absencí úmyslu aktérů sportovních klání způsobit jinému zranění, což se ve spojení nedostatečného vymezení obsahu pojmu nešťastná náhoda, nekonkrétního výkladu této teorie a nemožností absolutního vyloučení úmyslného jednání směřující proti pravidlům sportu, jeví jako problematické a v obecné rovině znemožňuje uplatnění této teorie jako jediného východiska pro komplexní vyřešení odpovědnosti sportovců. Sportovně-právní doktrína se shodla na společném závěru, že i přes specifické jevy ve

¹⁸² KRÁLÍK, Michal. Civilní a trestní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy- Extra elektronické rozšířené vydání, s.83-84

sportovním prostředí, úmyslné jednání sledující za cíl zranění soupeře nelze považovat za okolnost, která by vylučovala právní beztrestnost.¹⁸³

5. Další druhy odpovědností ve sportu

Vedle již zmíněné soukromoprávní odpovědnosti se ve sportovním prostředí můžeme setkat také s odpovědností veřejnoprávní a disciplinární. Veřejnoprávní delikty obsahují odpovědnostní vztah mezi subjektem porušujícím příslušná právní ustanovení a subjektem, kterým v tomto případě oproti soukromoprávní odpovědnosti není poškozený, ale jedná se v širším slova smyslu o stát.¹⁸⁴ Veřejnoprávní odpovědnost nejčastěji nastává porušením právních předpisů, tedy je založena na základě jednání, kterým subjekt naplní některou ze skutkových podstat obsaženou v trestních zákonech, čímž dojde k naplnění znaků některého z trestných činů či se svým jednáním dopustí přestupku. Dalším druhem odpovědnosti, se kterou se při výkonu sportovní činnosti můžeme setkat, je odpovědnost disciplinární, též nazývaná jako odpovědnost autonomních subjektů. Vznikem jedné z těchto odpovědností nevylučuje postižení jednatelického subjektu, jež se dopustil rozporného jednání s právními normami, čímž porušil svou zákonnou či smluvní povinnost, i na základě odpovědnosti jiné. Příkladem může být situace, kdy v důsledku porušení trestněprávních předpisů je založena trestněprávní odpovědnost subjektu, avšak jeho povinnost k náhradě újmy vyvolané tímto trestním činem vzniká odpovědnost soukromoprávní. Lze tak hovořit o doplňování právní odpovědnosti s cílem dosáhnout nejvyšší možné efektivity. Zásadní rozdíl v uplatnění jednotlivých odpovědností, respektive odpovědností soukromoprávních a veřejnoprávních, spatřuji v působení principu prostupující občanské právo, a to principu volné dispozice. Zůstanu u situace, kdy v důsledku porušení trestněprávních předpisů vznikla odpovědnost veřejnoprávní, za což bude pachatel vždy trestně stíhán orgány činnými v trestním řízení, avšak současně vzniklá povinnost k náhradě způsobené újmy bude vymáhána pouze za předpokladu, že se jí poškozený bude domáhat, ať v rámci adhezního řízení či samostatně před civilními soudy, neboť práva domáhat se náhrady vzniklé újmy

¹⁸³ KRÁLÍK, Michal. Civilní a trestní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy- Extra elektronické rozšířené vydání, s.84-85

¹⁸⁴ Gerloch, A.: Teorie práva. 2. rozšířené vydání, Dobrá Voda, Praha 2001, s. 156 a násl.

je toliko právem nikoliv jeho povinností.¹⁸⁵ Lze si tedy položit otázku, kolik případů, ve kterých bude poškozený uplatňovat svůj nárok na náhradu způsobené újmy vzniklé v souvislosti se sportovním prostředím, se ocitne až před samotnými civilními soudy, neboť sportovní prostředí stále častěji upřednostňuje cestu řešení těchto nastalých sporů mimo jurisdikci soudů. Na tuto položenou otázku se pokusím odpovědět, alespoň částečně, v kapitole o rozhodování sporů, jež při výkonu sportovní činnosti vznikají.

5.1. Trestněprávní odpovědnost

Ve veřejnoprávní odpovědnosti jsou tradiční dva druhy odpovědnosti a to trestněprávní a správní odpovědnost. Základem odpovědnosti trestněprávní je trestný čin, který trestní zákoník charakterizuje jako „*protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.*“¹⁸⁶ Ve výkladovém ustanovení §110 pak trestní zákoník uvádí, že se podle povahy dané věci rozumí trestním zákonem taktéž zákon č.218/2003 Sb., Zákon o soudnictví ve věcech mládeže a zákon č.418/2011 Sb., Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Základem správní odpovědnosti, někdy též nazývané jako odpovědnost administrativní je spáchání správního deliktu. Správním deliktem rozumíme protiprávní jednání, naplňující znaky deliktu stanovené zákonem. V obecné rovině lze pod tuto odpovědnost podřadit všechny veřejnoprávní delikty, o kterých rozhodují správní úřady. Správní delikty dělíme na přestupky a jiné správní delikty. Přestupky právnických osob, fyzických osob a fyzických osob podnikajících jsou upraveny v zákoně o přestupcích nebo jednotlivých zákonech dopadajících na danou problematiku, v jejímž úseku byl přestupek spáchán (např. Zákon o provozu na pozemních komunikacích, Stavební zákon, atd.). Jiné správní delikty v sobě zahrnují disciplinární delikty a přestupkové delikty¹⁸⁷, jejichž právní úprava je roztržštěná taktéž do velkého množství právních předpisů (např. zákon o soudech a soudcích, Notářský řád, atd.) V této části se zaměřím na nastínění odpovědnosti trestní

¹⁸⁵ KUK, Michal. Správněprávní, trestní a civilní odpovědnost - kterou zvolit? In: *Frank Bold*.

¹⁸⁶ Ustanovení §13 zákona č.40/2009 Sb., Trestní zákoník

¹⁸⁷ Potěšil, L. Nová právní úprava správního trestání, část I. Právní prostor.

<https://www.pravniprostor.cz/clanky/spravni-pravo/nova-pravni-uprava-spravniho-trestani-cast-i>

dotýkající se oblasti sportu, neboť trestné činy jsou nejzávažnější, vykazující míru společenské škodlivosti.

Ve sportovní sféře se objevuje velké množství jednání, které je způsobilé založit trestní odpovědnost. Rozdělit je můžeme do tří kategorií. První z nich v sobě spojuje jednání způsobující zranění v souvislosti se sportovní činností, do druhé se řadí jednání s korupčním charakterem či naplňující jiný hospodářský trestný čin a do poslední spadají jednání naplňující protiprávní chování na sportovištích, typicky se jedná o agresivitu fanoušků.¹⁸⁸ Obecně lze konstatovat, že stejně jako u soukromoprávní odpovědnosti vyplývající ze spojitosti se sportovní činností, je také trestněprávní odpovědnost přípustná i v případě sportovní činnosti amatérů nikoli pouze profesionálů. Spojitost těchto odpovědností můžeme nalézt taktéž v zákonném opomenutí a vlivu judikatury, která je v posledních letech objevuje stále častěji, což lze přičítat již několikrát zmíněnému nárůstu popularity sportu. Důsledkem silné spolkové autonomie v oblasti sportu není ani ze strany judikatury mnoho rozhodnutí dopadající na sportovní sféru, proto se v této kapitole zaměřím na judikáty spojené se sportovními úrazy, neboť tato rozhodnutí jsou bohatá.

Jedno jednání může vyvolat zároveň odpovědnost soukromoprávní, disciplinární a veřejnoprávní a proto je při jejich posuzování nutné dbát zásad jednotlivých odvětví. Materiálním korektivem vzniku trestní odpovědnosti následkem jednání naplňující znaky trestného činu spáchaný při sportovní činnosti je zákonná podmínka, aby jednání vykazovalo nutnou míru společenské škodlivosti. Tato podmínka představuje stěžejní limity, neboť mnohé zákroky či fauly by obecně bylo možné subsumovat pod některý z trestných činů obsažených v hlavě první chránící lidský život a zdraví ve zvláštní části trestního zákoníku (nejčastěji by se jednalo o trestné činy podle §145 těžké ublížení na zdraví, §146 ublížení na zdraví, §147 těžké ublížení na zdraví z nedbalosti, §148 ublížení na zdraví z nedbalosti) a to ačkoliv že ze samotného chápání a povahy výkonu sportovní činnosti vyplývá, že se tyto hrozící nepříznivé následky k daným sportovním odvětvím vztahují a sportovci nastupují do soutěžního klání s vědomím tohoto rizika. Toto vědomí možných negativních následků lze vyložit i jako souhlas budoucího poškozeného a proto i případná trestní odpovědnost sportovce může narazit na jednu z okolností vylučující

¹⁸⁸ COUFALOVÁ, Bronislava; PINKAVA, Jan; POCHYLÁ, Veronika. Trestněprávní odpovědnost ve sportu. Praha: Leges, 2014. s. 26.

protiprávnost, a to svolení poškozeného. U bojových sportů by se dokonce dalo hovořit o tom, že se tyto negativní následky ze strany veřejnosti vyžadují a očekávají. Současný charakter zvláště profesionálního sportu je nastavený tak, že úcta a ohleduplnost k soupeři ustupují do pozadí a diváky do hlediště či k televizním obrazovkám láká právě přívalem emocí, které ke sportu neodmyslitelně patří. Dramatičnost hry, emocionální náboj v osobních soubojích, obecně emoce tryskající z aktérů sportovních utkání (nejen z hráčů, ale také z trenérů) je důvod proč je sport valně vyhledávaný. Úrazy vyplývající ze hry se ve sportu budou objevovat i nadále, a to i přes maximálně nastavená prevenční pravidla. Formalistický postih skrze prostředky práva se nejeví jako ideální řešení, i z důvodu již několikrát zmíněné určité specifčnosti sportovního prostředí, avšak ani toto nelze pokládat za absolutní vyloučení civilní či trestní odpovědnosti. Vždy je stěžejní individuální posouzení daného případu a zhodnocení okolností, při kterých ke zranění došlo.¹⁸⁹

Trestný čin je každé protiprávní jednání naplňující znaky uvedené v trestním. Při tomto kvalifikování a posouzení je však nutné zohlednit zásadu, obsaženou v §12 odst. 2 trestního zákoníku, subsidiarity trestní represe, podle níž „*trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.*“¹⁹⁰ Společenská škodlivost tak není obligatorním znakem skutkové podstaty trestného činu, nýbrž je významná pro uplatňování zásady subsidiarity trestní represe. To vše je doplněno principem *ultima ratio*, které lze vyložit tak, že trestní právo má nastoupit pouze tam, kde prostředky jiných právních odvětví z hlediska zájmů a hodnot, pro jejichž ochranu trestní právo slouží, jsou neúčinné, nevhodné či nedostatečné. Společenskou škodlivost protiprávního jednání nelze nastavit obecně, vždy je nutné ji posuzovat individuálně ve vztahu k jednotlivým znakům skutkové podstaty předmětného trestného činu.

Zásada subsidiarity trestní represe je tak významným korektivem u spáchaných trestných činů spočívajících ve sportovní činnosti. Stanovisko vydané trestním kolegiem NS ČR určuje, že "*zásada subsidiarity trestní represe, jako jedna ze základních zásad trestního práva, vyžaduje, aby stát uplatňoval prostředky trestního práva zdrženlivě, to znamená především tam, kde jiné právní*

¹⁸⁹ KRÁLÍK, M. Civilní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy. Praha: Leges, 2016, s. 20

¹⁹⁰ Ustanovení § 12 odst. 2 zákona č. 40/2009, trestní zákoník

prostředky selhávají nebo nejsou efektivní, neboť trestní právo a trestněprávní kvalifikaci určitého jednání jako trestného činu je třeba považovat za ultima ratio, tedy za krajní prostředek, který má význam především celospolečenský, tj. z hlediska ochrany základních celospolečenských hodnot."¹⁹¹ Jedno z důležitých rozhodnutí vydané Nejvyšším soudem vyjadřující názor, že nelze všechna jednání odehrávající se v rámci sportu posuzovat jen a pouze za přispění příslušných sportovních pravidel čímž by došlo k vyloučení ingerence práva u posuzování trestní odpovědnosti sportovců. Tímto usnesením, vydaným dne 21.3.2007, připustil možnost aplikace trestního práva v situacích s výkonem sportovní činnosti při nichž dojde k ublížení na zdraví z nedbalosti.¹⁹² K předmětnému sportovnímu úrazu, jehož se rozhodnutí týká, došlo při fotbalovém utkání, kdy fotbalista během souboje o míč zezadu zasáhl protihráče, kterému tím podrazil nohy, a ke všemu došlo za použití nepřiměřené síly. Důsledkem nebezpečného zákroku, kterým poškozený hráč utrpěl tříštivou zlomeninu lýtkové kosti a přetržení deltového vazů u vnitřního kotníku levé nohy, byla 4 denní hospitalizace na chirurgické klinice a následná 2 měsíční pracovní neschopnost ukončená na žádost poškozeného. Nejvyšší soud se tímto případem zabýval na základě dovolání proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ve spojení s rozsudkem Okresního soudu v Hradci Králové, kterým byl hráč za tento zákrok uznán vinným za trestný čin ublížení na zdraví, a od potrestání bylo upuštěno, respektive kterým bylo zamítnuto odvolání. Obviněný argumentoval, že zákroky takového typu jsou ve fotbalových utkáních běžné a jde o častý prostředek souboje o míč, který měl poškozený v inkriminovaný okamžik u nohou. Za toto jednání porušující pravidla hry obdržel obviněný žlutou kartu, neboť měl poškozený míč u sebe, pakliže by se míč nenacházel u těla či by zákrok byl vykonán při přerušení hry, udělil by rozhodčí kartu červenou. Dále byl předložen argument, že při posuzování srovnatelných jednání je nezbytné zkoumat, zda šlo o zcela ojedinělé excesivní jednání vybočující z běžných pravidel sportovní hry, kdy v rámci řízení bylo dostatečně prokázáno, že předmětný zákrok takové intenzity nedosáhl a o exces se nejednalo. Na základě dokazování došlo taktéž k vyloučení úmysl, neboť bylo prokázáno, že k poranění došlo v důsledku neočekávaného manévru ze strany poškozeného a že obviněný se toliko snažil pouze odehrát míč. Nejvyšší soud stanovil, že *"účelem pravidel*

¹⁹¹ Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR sp. zn. Tpjn 301/2013, ze dne 30.1.2013

¹⁹² Milan Gašparík. Sportovní pravidla a jejich vliv na rozhodování soudů, Právní prostor.

*sportovních her je nejen stanovit soupeřícím stranám rovné podmínky, ale současně i chránit zdraví hráčů před zákroky, které zpravidla či alespoň občas vedou k jejich zranění. Na dodržení herních pravidel je společenský zájem. Z tohoto pohledu je pak zapotřebí přísně individuálně posuzovat vzniklá zranění hráčů nejen v jednotlivých druzích sportu, ale i míru porušení daných pravidel, upravujících to či ono sportovní odvětví. Teprve na základě takového posouzení lze dospět k závěru, zda vzniklé zranění protihráče lze posuzovat ještě v rámci sportovních pravidel, či zda již připadá v úvahu aplikace trestního práva.*¹⁹³

Normy trestního práva je vhodné aplikovat tehdy, kdy předmětné jednání je zaviněným excesem porušující sportovní pravidla posuzované sportovní aktivity, nebo pokud jde o jednání, na které tyto pravidla opomněly nebo jejich ustanovení neukládají za způsobený následek na zdraví sankci. Z usnesení Nejvyššího soudu v obdobném případě, ve kterém se rozhodovalo o nedovoleném herním zákroku, ke kterému došlo 7.10.2014 při fotbalovém utkání a taktéž zde došlo ke zranění hráče, vyplývá závěr, že *"při posuzování trestní odpovědnosti sportovců za zákroky v kontaktních sportech je třeba posoudit nepřiměřenost zákroku vzhledem k herní situaci (včetně použití nepřiměřené síly, kterou konkrétní zákrok nevyžadoval) a povahu předchozích zákroků hráče v obdobné herní situaci"*¹⁹⁴.

Proti tomuto rozhodnutí Nejvyššího soudu byla podána ústavní stížnost, jež byla zamítnuta pro zjevnou neopodstatněnost. Ústavní soud odkazoval na rozhodnutí obecných soudů a uvedl, že soudy při těchto rozhodnutích *„vyšly především z povahy kopané, při níž bude k fyzickým střetům s nepředvídatelnými důsledky často docházet. Tomu by pak mělo odpovídat povědomí každého (přinejmenším dospělého) hráče této hry o jejích možných rizicích. Je-li kopaná tradičně pojímána jako rychlá hra s častými fyzickými střety, měla by tomu odpovídat i rozhodovací činnost orgánů veřejné moci, které tuto její povahu v uvedeném smyslu respektují. Sportovní klání je svým způsobem mimořádnou událostí, při níž s přihlédnutím k povaze toho kterého sportu dochází vždy k určitému posunu přijatelných pravidel lidského chování. A přestože ochrana zdraví, jako důležité ústavně zaručené právo (čl. 31 věta první Listiny), by neměla být ani při těchto událostech opomíjena, po každém lze, jak správně podotkl Nejvyšší soud, požadovat opatrnost a ohleduplnost k druhým přiměřeně dané situaci. Obecný princip opatrnosti, který respektují i fotbalová pravidla, by nejspíš nemohl být*

¹⁹³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. Zn. 3 Tdo 1355/2006, ze dne 21.3.2007

¹⁹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 7 Tdo 561/2016, ze dne 31. 8. 2016

*absolutně povýšen nad všechny ostatní principy této hry, aniž by autoritativně došlo ke zcela zásadní změně její povahy.*¹⁹⁵ Protože v usnesení sp. Zn. 3 Tdo 1355/2006 nenalezneme propracovanější argumentaci či odkazy na doktrinální závěry lze ho považovat za poněkud polemické, a i proto je možné považovat za upřesňující k nastolené soudní praxi usnesení sp. zn. 7 Tdo 561/2016.¹⁹⁶ Současná soudní judikatura civilní, tak také trestních soudů, je tedy nastavená tak, že samotné jednání odporující sportovním pravidlům ještě nutně nemusí zakládat odpovědnost sportovce za sportovní úrazy, ať z pohledu civilního, tak také veřejného práva. Tímto pojetím, že až excesivní jednání vybočující z pravidel hry či zvyklostí daného sportovního odvětví zakládá možnou odpovědnost sportovce, se naše soudní praxe obecných soudů vydala cestou rozhodovací praxe soudů ostatních střeoevropských států.

S předchozími rozhodnutími souvisí usnesení ze dne 17. 7. 2019, podle něhož platí, že *"jestliže v průběhu výkonu sportovní činnosti některý z účastníků zaviněně poruší stanovená pravidla této činnosti a v důsledku toho způsobí jiné osobě (jinému účastníku) újmu na zdraví, pak s přihlédnutím zejména k povaze činnosti a k závažnosti porušení daných pravidel není vyloučena ani trestní odpovědnost takového účastníka. Pokud tedy zaviněně nedodrží uvedená pravidla, lze u něj dovést porušení tzv. obecné prevenční povinnosti uložené každému podle § 2900 OZ nebo nedodržení potřebné míry opatrnosti."*¹⁹⁷ Pro posouzení otázky intenzity jednání porušující sportovní pravidla pak nemůže být stěžejním aspektem závažnost následku, neboť nedisponuje vypovídající hodnotou o povaze porušení předmětného pravidla ani o okolnostech, které k němu vedly. Závažnost následku nemůže sloužit ani jako důkaz o brutalitě zákroku, protože vážné zranění protihráče může být důsledkem taktéž hry odpovídající sportovním pravidlům.¹⁹⁸ Důležitost generální prevenční povinnosti a její významná aplikační úloha spojuje tedy soukromoprávní a trestní odpovědnost, protože její porušení dosahující vyšší míry intenzity může zapříčinit překlenutí do roviny užití taktéž norem trestního práva a dojde tedy k aplikaci předpisů jak soukromého tak trestního práva, kdy náhrady nemajetkové či nemajetkové újmy ať v adhezním či samostatném civilním řízení se bude řídit předpisy soukromého práva a samotné trestní řízení

¹⁹⁵ Ústavní stížnosti ve věci vedené pod sp. zn. III. ÚS 2357/15 o které bylo rozhodnuto usnesením Ústavního soudu ze dne 19.12.2017

¹⁹⁶ JUDr. Jan Kocina, Ph.D., Přípustné riziko ve sportu, Bulletin advokacie č. 1-2/2016, rubrika Články, str. 28-34

¹⁹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 6 Tdo 425/2019, ze dne 17. 7. 2019

¹⁹⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 25 Cdo 493/2015, ze dne 20. 5. 2015

zase předmětnými předpisy trestního práva. Východiskem plynoucím z výše citovaných rozhodnutí, k nimž se soudy přiklonili, lze shrnout tak, že dojde-li na základě nedbalostního jednání odporující sportovní pravidla k těžké újmě na zdraví, nelze opomenout aplikaci trestních norem čímž může být založena trestní odpovědnost za trestný čin ublížení na zdraví.¹⁹⁹

Vedle trestní odpovědnosti za sportovní zranění lze spatřit mnoho dalších trestných činů, jejichž skutkové podstaty mohou být ve spojitosti se sportovní aktivitou naplněny. Neméně aktuální se jeví problematika dopingu. Kauza hýbající sportovním světem je státem řízený doping ruských sportovců a ovlivňování data z laboratoře v Moskvě, který vyústil po čtyřech verdiktech Mezinárodní sportovní arbitráže v Lausanne, že ruští sportovci i nadále nemohou na velkých sportovních akcích reprezentovat Ruskou federativní republiku pod její vlajkou a v případě vítězství si nemohou poslechnout národní hymnu, nýbrž mohou startovat na sportovních akcích pod neutrální vlajkou, avšak pouze sportovci, kteří nemají dopingovou minulost. Mezinárodní sportovní arbitráže v Lausanne zmírnila v loňském roce čtyřletý trest, který byl nově uložen na roky dva a jeho skončení je stanoveno na prosinec 2022. Mezinárodní olympijský výbor 19.2.2021 oznámil, že na následujících olympijských hrách, tedy na letních hrách konaných v roce 2021, které bude hostit Tokio, a zimních hrách uspořádaných v Pekingu v roce 2022, budou ruští olympionici startovat pod zkratkou ROC (anglická zkratka národního olympijského výboru).²⁰⁰ Takto velká kauza s mezinárodním přesahem není vždy pravidlem a jednat se může i o případy řešené pouze v rámci vnitrostátní sportovní struktury či za přispění vnitrostátních soudů.

Asi každý, ač se o sport mnoho nezajímá, má nějaké povědomí o tom, co se pod pojmem dopingu rozumí, avšak i přes to považuji za vhodné nastínit i za přispění Evropské antidopingové úmluvy jeho definici: „*podávání (poskytování) farmakologických skupin dopingových prostředků a dopingových metod sportovcům či sportovkyním.*“²⁰¹ Aby dané jednání bylo posouzeno jako jednání dopingové, za které hrozí sportovci následně od antidopingových organizací (WADA, či u nás Antidopingový výbor ČR) disciplinární trest, musí jít ve smyslu Evropské úmluvy o zakázanou látku mezinárodní sportovní organizací, uvedenou

¹⁹⁹ Milan Gašparík. Sportovní pravidla a jejich vliv na rozhodování soudů. Právní prostor.

²⁰⁰ Ruští olympionici budou vystupovat pod zkratkou ROC. Sport.cz. Dostupné z: <https://www.sport.cz/olympiada/loh-2020-tokio/clanek/2125519-rusti-olympionici-budou-vystupovat-pod-zkratkou-roc.html#hp-artcl>

²⁰¹ Ustanovení Čl. 2 odst. 1 písm. a) Evropské antidopingové úmluvy

na uznaném seznamu. Pro stanovení trestní odpovědnosti, však mohou být relevantní také další látky na takovém seznamu neuvedené, protože se nemusí jednat pouze o látky zakázané ve sportovní oblasti. Základní ustanovení dopadající na oblast dopingů nalezneme v hlavě sedmé zvláštní části trestního zákoníku konkrétně v §288 stanovujícího, že „*Kdo neoprávněně ve větším množství vyrobí, přechovává, doveze, vyveze, proveze, nabídne, prodá, jinému poskytne nebo podá látku s anabolickým nebo jiným hormonálním účinkem za jiným než léčebným účelem, nebo kdo vůči jinému použije metodu spočívající ve zvyšování přenosu kyslíku v lidském organismu nebo jinou metodu s dopingovým účinkem za jiným než léčebným účelem, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.*“²⁰² Z důvodové zprávy k trestnímu zákoníku lze vyčíst, že hlavním důvodem pro vznik trestní odpovědnosti za některá jednání spjatá s dispozicí s látkami vyvolávající dopingový účinkem je snaha zákonodárce ztížit dostupnost takový látek. Obecně se dopingové případy mohou dotýkat všech trestných činů s obdobným chráněným objektem tedy trestných činů upravených v ustanoveních §283 TZ až po zmíněný §288 (§283 Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, §284 Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu, §285 Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku, §286 Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu, §287 Šíření toxikomanie), neboť v Seznamu zakázaných látek a metod dopingů²⁰³ jsou také omamné a psychotropní látky. Kauzy spojené s dopingovým nálezem jsou velmi zajímavé i z pohledu vztahu na jedné straně odpovědnosti disciplinární ve vztahu ke Světové antidopingové organizaci a na straně druhé odpovědnosti trestní, neboť v mnoha případech může a nejspíš i dochází k tomu, že látky sloužící ke zvýšení výkonnosti, lepší regeneraci (látky ze Seznamu zakázaných látek) jsou sportovci podávány bez jeho vědomí ať ze strany trenérů nebo jiných funkcionářů. Sportovec tak o užití dopingové látky v těchto případech vůbec neví a z jeho strany se tedy nebude jednat o úmysl, nýbrž lze hovořit o skutkovém omylu zakládající pouze odpovědnost za jednání nedbalostní. Z pohledu disciplinární odpovědnosti však bude plně odpovědný, neboť sportovec odpovídá veškerou potravu a tekutiny, které do svého těla přijme. Základní pravidlo stanovené Průvodcem pro sportovce vydané Antidopingovým výborem ČR zní: „*Každý*

²⁰² Ustanovení §288 odst. 1 Trestního zákoníku

²⁰³ Seznam je dostupný ke stažení také na: <https://agenturasport.cz/antidoping/>

*sportovec nese odpovědnost za to, co se nalézá v jeho těle. Z právního hlediska se tomu říká objektivní odpovědnost.*²⁰⁴ Odpovědnost disciplinární také může vyvolat zajímavý přesah do sféry povinnosti k náhradě vzniklé újmy, kterou jsem se již v průběhu nastínila.

Pro skutkovou podstatu v §288 TZ je důležité také ustanovení §289 odst. 4 TZ, které odkazuje na nařízení vlády č. 454/2009 Sb., jež na základě svého hlavního úkolu obsahuje v příloze č.1 seznam látek, které způsobující anabolické a jiné hormonální účinky a s nimiž je nakládání trestné. Příloha č.2 předmětného nařízení poté definuje, co se rozumí metodami s dopingovým účinkem, pod které řadí zvyšování přenosu kyslíku a genový doping. A v neposlední řadě ustanovení §2 tohoto nařízení upravuje, co se rozumí pod pojmem větším množstvím.

5.2. Disciplinární odpovědnost

Dalším druhem odpovědnosti vedle předešlé občanskoprávní a trestněprávní odpovědnosti, která může ve sportovní sféře vzniknout, je odpovědnost disciplinární, nazývaná též jako odpovědnost autonomních subjektů. Tato odpovědnost je charakteristická zejména odvozeností od vnitřních pravidel stěžejních subjektů, nikoli od obecně závazných právních předpisů. Jak už jsem nastínila v kapitole o sportovních pravidlech v systému pramenů práva, jsou vnitřní normy typické svou závazností pouze pro určitý segment subjektů, v tomto případě pro sportovce, kteří se jimi řídí a podřizují se, na základě dobrovolného členství v relevantní sportovní organizaci. Dobrovolnost a nedobrovolnost členství sice není předmětem mé práce, avšak je i toto zajímavá myšlenka, na kterou si dovolím upozornit. Problém spatřuji v tom, že zde hovoříme o naší dobrovolné vůli, na základě které se staneme členy jednotlivých sportovních organizací, čímž je nám umožněno startovat na řadě soutěžních klání, avšak mnohá zejména pak profesionální sportovní odvětví, chce-li se sportovec účastnit závodů a porovnávat tím svou výkonnost s ostatními sportovci třeba i z jiných zemí, je takovéto členství v dané sportovní organizaci, jež toto odvětví sportu zaštiťuje, nutností. Není-li sportovec členem, nemůže soutěžit. Proto v těchto případech je otázka, zda se dá stále hovořit o dobrovolném členství.

²⁰⁴ Průvodce pro sportovce ke Světovému antidopingovému kodexu 2015 dostupný také na: https://www.antidoping.cz/documents/pruvodce_pro_sportovce.pdf

Vedle vnitřních předpisů může disciplinární odpovědnost sportovce vzniknout také na základě dobrovolně přijatého smluvního závazku²⁰⁵. Příkladem mohou být otevřené běžecké závody, kterých se vedle profesionálních běžců, nejčastěji členů jednotlivých národních atletických federací sdružených pod Mezinárodní asociaci atletických federací (IAAF), účastní i běžci amatérští. Všichni závodníci bez rozdílu jsou povinni si přečíst a řídit se pravidly stanovenými ze strany pořadatele těchto běžeckých závodů.

V rámci posuzování případů vzešlých ze sportovního prostředí z hlediska sportovně-právního hodnocení má mezi disciplinárním a soudním řízením nastavené pevné vazby, avšak druhy sankcí takto pevně stanovené nejsou a mohou se v mnohém odlišovat.²⁰⁶ O disciplinární odpovědnosti a sankcích za ně ukládaných zpravidla rozhodují příslušné orgány (disciplinární, sportovní či kárné komise), zřízené na základě interních předpisů (nejčastěji stanov či jiného zakládacího předpisu) daného subjektu.²⁰⁷ Ač jsou disciplinární a právní odpovědnost v mnoha ohledech diferencované a odlišné je stále důležité, aby nebyly mezi sebou v rozporu, nýbrž aby byly ve vzájemné harmonii a v určitém ohledu se vzájemně doplňovaly, což si lze představit tak, že právní sankce za jednání v rozporu s vnitřními a současně právními předpisy nastoupí až v případě, kdy není dané deliktní jednání disciplinárními předpisy upravené, nebo nepostačuje-li sankce, kterou lze podle nich uložit či již uložena byla.²⁰⁸

Závěrem k této odpovědnosti lze tedy konstatovat, že disciplinární odpovědnost sportovce vychází z interních norem konkrétních sportovních subjektů (na nejnižší úrovni sportovní klub, nejvýše pak sportovní organizace), které svými vnitřně vydanými normami upravují i svá individuální pravidla pro posuzování jednání a následků pro sportovce. Přitom platí, že tyto pravidla nejsou podmíněna obecně závaznými právními předpisy, avšak nesmí být s nimi v rozporu. Stěžejní předností disciplinárních sankcí ukládaných ze strany sportovního subjektu a jeho disciplinárního orgánu je bezesporu rychlost rozhodování o deliktu, kdy v mnoha případech je nutné rozhodnout již v průběhu samotné sportovní soutěže. Pokud by rozhodování těchto sporů náleželo do pravomoci obecných soudů, lze předpokládat i s ohledem na průměrnou délku těchto řízení, že by se atribut rychlosti vytratil.

²⁰⁵ KUBÍČEK, Jiří. Sport a právo. Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 192.

²⁰⁶ KRÁLÍK, Michal. K odpovědnosti sportovce za škodu způsobenou sportovním úrazem při výkonu sportovní činnosti. *Jurisprudence*. 2005, roč. 14, č. 5, s. 57.

²⁰⁷ KRÁLÍK, Michal. *Právo ve sportu*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2001, s. 18.

²⁰⁸ CHAMPION, Walter T. *Sports law in a nutshell*. St. Paul: West Publishing, 1993, s. 214-215.

6. Rozhodování sporů vzniklých v souvislosti s touto problematikou

Ve sportovní sféře, kde se střetává velké množství nejrůznějších subjektů, dochází, stejně jakož i v dalších společenských oblastech, ke vzniku různorodých sporů, kdy spory právní povahy nejsou žádnou výjimkou, naopak jejich výskyt začíná být stále častější a můžeme proto sledovat souboje odehrávající se nejen na sportovních kolbištích, ale také tvrdé bitvy právní povahy. V minulých letech se spory pramenící z výkonu sportu před obecné soudy nedostávali, nebo zcela výjimečně, zatímco dnes si osoby, kterým je například v důsledku sportovní činnosti způsobena újma, volí cestu právního řešení stále častěji, což sebou přináší také větší množství zajímavých soudních rozhodnutí. I proto se začíná formovat a nastavovat rozhodovací soudní praxe, která se stále vyvíjí, stejně jako se vyvíjí právní pohled na sportovní prostředí. Ke sporům dochází zejména mezi stranami smlouvy, kdy se bude nejčastěji jednat o hráče a sportovní klub, dále mezi hráči a jejich agenty nebo členy realizačních týmů a kluby navzájem. Taktéž jsou časté spory o porušení osobnostních práv sportovců či právě spory o povinnosti k náhradě majetkové i nemajetkové újmy, jejíž vznik souvisí se sportovním prostředím.

Spory vzniklé ve sportovním prostředí jsou zatíženy požadavkem rychlosti, odbornosti a jisté flexibility, proto si strany sporu často volí cestu odlišnou od rozhodování obecných soudů. Důvodem se zdá být hlavně onen požadavek rychlosti a odbornosti, kdy v tomto smyslu se cesta obecných soudů nezdá být jako vhodný prostředek. K omezení jurisdikce obecných soudů může ve sportovním prostředí dojít v zásadě dvěma způsoby. Prvním způsobem se jeví smluvní aberace pravomoci soudní soustavy do oblasti rozhodčího řízení a druhým je odklon či plné vyloučení soudní jurisdikce a přesun rozhodování sportovních sporů do sféry sportovních organizací v rámci jejich spolkové autonomie. Tento odklon souvisí se světovým trendem, ve kterém se projevuje snaha odlišit řešení sporů vzniklých ve sportu mezi jeho subjekty od obecných mechanismů uplatňovaných při řešení sporů v působnosti obecné soustavy soudů, a který tedy upřednostňuje ADR. Tento trend, vychází také z národních právních úprav, jež ve své podstatě v rozdílných mírách speciální právní regulaci pro řešení těchto sporů neobsahují a přenáší ji, za pomoci obecných norem občanského zákoníku majíc dispozitivní charakter, na autonomní pravomoc sportovních

organizací. Pod ADR řadíme řešení vzniklých sporů prostřednictvím metod, které jsou jistou alternativní obdobou soudních řízení. Příkladem může být třeba metoda mediace, nezávislé hodnocení či zejména rozhodčí řízení (arbitráž). Mediací rozumíme snahu vyřešit vzniklý spor vzájemnou dobrovolnou diskusí, komunikací vedenou kvalifikovanou třetí stranou označovanou jako mediátor. Cílem mediace je dosáhnout společné dohody sporných stran bez nutnosti soudního řízení.²⁰⁹

6.1. Rozhodčí řízení

Rozhodčí řízení, založené rozhodčí doložkou obsaženou ve smlouvě, zakládající pravomoc rozhodnout případný budoucí spor nezávislým rozhodcem či rozhodčím soudem, je nejbližší a nejpodobnější metoda k soudnímu řešení sporů. Tato klauzule ve smlouvě vyvolá vyloučení jurisdikce obecných soudů pro všechny spory vzniklé z uzavřené smlouvy a naopak, posuzování sporů přenáší do působnosti rozhodčího řízení. Není vyloučeno, aby strany sporu uzavřeli dohodu o konání rozhodčího řízení až v momentě, kdy spor nastane. Ve sportovním prostředí je typické, že rozhodčí doložku lze nalézt již v samotných stanovách sportovního subjektu, zakládající následnou povinnost pro všechny zainteresované osoby a subjekty k danému spolku řešit eventuální spory prostřednictvím rozhodce či rozhodčího soudu. Rozhodčí doložka vtělena přímo do textu uzavřené smlouvy mezi profesionálním sportovcem a klubem či sportovní organizací je tzv. „nevnučenou“ doložkou, která nezakládá pravomoc na straně některého z orgánů sportovní organizace, jejímž členem sportovec je, nýbrž pravomoc rozhodce (i více rozhodců) či některého ze stálých rozhodčích soudů *ad hoc*. Postupovat v těchto případech se bude podle zákona o RozŘ, taktéž, byla-li ke smlouvě připojena, podle pravidel rozhodčího řízení²¹⁰ či, pokud strany založili pravomoc stálého rozhodčího soudu, jeho řádem²¹¹. Důležité je si uvědomit, že i před rozhodčím řízením je nutné zachovávat stejné ústavněprávní standardy jako v řízení před soudem. Rozhodnutí vydané v rámci sjednaného

²⁰⁹ Lisse, L. Sportovní právo. Rozhodování sporů v oblasti sportu v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, zejména s.3

²¹⁰ Odkazují na ustanovení §19 odst.4 zákona č.216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

²¹¹ Odkazují na ustanovení §13 odst.2 zákona č.216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

rozhodčího řízení je ve smyslu ustanovení §40 odst.1 písm. c) exekučního řádu pokládáno za exekuční titul a je možné se jeho vykonání domáhat soudně. Taktéž vytváří překážku *exceptio rei iudicatae* (věci pravomocně rozsouzené). Stěžejními výhody rozhodčích řízení jsou rychlost řízení, často nižší náklady, větší odbornost v oblasti sportu a pro některé subjekty i neveřejnost jednání, čímž se strany mohou vyvarovat nežádoucí medializaci sporu, který by mohl negativně ovlivnit jejich pověst nebo také finanční příjmy.²¹²

6.2. Rozhodčí komise

Dalším způsobem, kterým lze spory vzešlé ve sportovním prostředí řešit, je jejich rozhodování v řízení před rozhodčí komisí, jejíž působnost je upravena v ustanoveních §265 až §267 OZ. Na řízení před ní se pak aplikují ustanovení §40e a následující RozŘ. Rozhodčí komise nepatří do orgánů spolku, které by museli být vytvořeny obligatorně, nýbrž její zřízení je toliko na konsensu členů dané sportovní organizace, která má nejčastěji právní formu spolku. Pokud k jejímu zřízení členové dospějí, zařadí se, coby orgán spolku ve smyslu ustanovení §243 OZ, vedle dalších orgánů. Konkrétně se stane orgánem, jemuž je dána pravomoc v rozsahu, kterou mu stanovy přiznávají, k rozhodování sporů vzešlých v mezích spolkové samosprávy.

Řízení konané před rozhodčí komisí nelze ztotožňovat s rozhodčím řízením vedené na základě rozhodčí doložky, coby smluvní klauzule. Rozhodčí komise „rozhoduje sporné záležitosti náležející do spolkové samosprávy v rozsahu určeném stanovami; neurčí-li stanovy působnost rozhodčí komise, rozhoduje spory mezi členem a spolkem o placení členských příspěvků a přezkoumává rozhodnutí o vyloučení člena ze spolku“²¹³, její pravomoc je tedy omezena na případy dotýkající se pouze spolkové autonomie. Z ustanovení §40e RozŘ také jasně vyplývá, že ani prostřednictvím rozhodčí doložky nelze rozšiřovat její pravomoc k rozhodování dalších sporů, než těch vyplývajících z ustanovení §265 OZ, tedy v rozsahu spolkové samosprávy, neboť rozhodčí komisi nelze zaměňovat se stálým rozhodčím soudem. Takováto doložka, rozšiřující pravomoc rozhodčí komise, by byla absolutně neplatná, s účinností

²¹² Lisse, L. Sportovní právo. Rozhodování sporů v oblasti sportu v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s.56-57

²¹³ Ustanovení §265 zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník

ex tunc, a to pro zjevný rozpor se zákonem a veřejným pořádkem. Problematické by bylo také naplnění jedné z vůdčích zásad uplatňovaných v rozhodčím řízení, obsaženou v ustanovení §1 písm. a) RozŘ, kterou je nároku na rozhodce, jež bude nezávislý a nestranný, neboť komise, která je orgánem spolku, by nemohla být v řešení sporu mezi rovnými stranami smlouvy, kdy jednou by byl profesionální hráč a druhou onen spolek komisi zřizující, nestranným arbitrem.²¹⁴

6.3. Řízení před civilními soudy

V sportovně-právní doktríně panuje všeobecné přesvědčení, že soudy by měli podrobovat zkoumání toliko průběh daného řízení, splnění formálních náležitostí a zákonnost rozhodnutí vydaných v rámci těchto řízení sportovních organizací, nikoli zaměřovat svou pozornost jen na kontrolu dodržování sportovních pravidel. Tato soudní kontrola sportovních pravidel by měla nastat pouze v případě, kdy jsou pravidla v nesouladu s obecně závaznými právními principy, nebo je-li jejich aplikace ze strany sportovní asociace zneužívána, anebo by byla uložena sankce spolkem za jejich porušení zjevně nepřiměřená. V ČR významně převládá počet sportovních asociací, které ve svých stanovách či na základě uzavřené smlouvy preferují řešení sporů prostřednictvím rozhodčího řízení, čímž vylučují jurisdikci obecných soudů. Někteří odborníci se dokonce kloní k názoru, že obsahují-li stanovy tzv. arbitrážní klauzuli, a osoba se stane členem daného spolku, vyjadřuje konkludentně dobrovolný souhlas s tímto ustanovením, které přenáší pravomoc nad rozhodováním veškerých sporů spojených s výkonem sportovní činnosti této osoby na rozhodce či rozhodčí soudy. Důvody jsou prosté, jsou jimi opět zejména rychlost, hospodárnost a předpokládaná odbornost rozhodců v oblasti sportovního prostředí.²¹⁵

Nelze namítat, že sportovec svým dobrovolným vstupem do spolku zároveň vyjadřuje akceptaci pravidel a legislativy tohoto sportovního klubu, avšak pojímat to tak obecně, že obsahují-li stanovy spolku arbitrážní doložku, automaticky tím dochází k absolutnímu vyloučení pravomoci obecných soudů, tedy například v situacích zásahu do sféry osobních práv člověka (např. ublížení

²¹⁴ Lisse, L. Sportovní právo. Rozhodování sporů v oblasti sportu v ČR. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s.126-127

²¹⁵ ČORBA, Jozef. *Otázky sportovního práva*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2008. 116- 119 s.

na zdraví), dovést rovněž nelze. Soudní ochranu členů spolku není možné vyloučit ani v mezích práva na spravedlivý proces, tedy nelze omezit soudní přezkum vydaného rozhodnutí sportovní asociací. Toto právo je stanoveno v ustanovení §258 OZ: „Každý člen spolku nebo ten, kdo na tom má zájem hodný právní ochrany, může navrhnout soudu, aby rozhodl o neplatnosti rozhodnutí orgánu spolku pro jeho rozpor se zákonem nebo se stanovami, pokud se neplatnosti nelze dovolat u orgánů spolku.“²¹⁶ Předpokladem pro využití tohoto práva je, že předmětné rozhodnutí je konečné, nelze ho tedy v rámci spolkové struktury změnit či napadnout opravným prostředkem. Aktivní legitimací k podání návrhu na soudní přezkum (návrhu na neplatnost rozhodnutí orgánu spolku) disponuje nejen každý člen spolku (ten, jehož se rozhodnutí přímo dotýká, tak také jakýkoliv další člen), tak i osoba, která prokáže svůj zájem vztahující se k tomuto rozhodnutí, jež je hodný právní ochrany. Lhůta k uplatnění práva činí 3 měsíce (subjektivní) a 1 rok (objektivní).²¹⁷

Rozhodne-li se tedy sportovní subjekt vydat při řešení sporu cestou obecných soudů, dá se usuzovat, že mezi časté případy se budou řadit také situace uplatnění práva při porušení některé smluvní či zákonné povinnosti. Dovolím si ještě jednou zopakovat některé již mnou vyjádřené předpoklady²¹⁸, které se budou vztahovat k rozhodování soudů při řešení sporů o povinnosti škůdce k náhradě újmy vzniklé při sportovní činnosti. Jeví se, i v důsledku absence speciální právní úpravy, že klíčovou roli zaujímají rozhodnutí a obecně celá rozhodovací praxe soudů, ve které se uplatňuje teorie porušení sportovních pravidel. Nejprve byla tato teorie vykládána poměrně striktně tak, že se jedná o každou situaci, kdy škůdce svým jednáním porušil sportovní pravidla, čímž došlo k založení odpovědnosti za způsobenou škodu, která byla v příčinné souvislosti s jeho jednáním. Dnes se soudy od tohoto striktního výkladu začínají odklánět, respektive české soudy se již odklonily, čímž nastal jistý průlom teorie sportovních pravidel. Současná judikatura tedy zastává postoj, že sport je činnost přinášející s sebou pro sportovce vyšší míru rizika, kterého jsou si tyto osoby vědomi a onu vyšší míru rizika akceptují. Soudy proto posuzují nejen ono jednání v rozporu se sportovními pravidly, ale také individuální okolnosti daného případu, zvyklosti sportovního odvětví, ve kterém újma vznikla, či samotný

²¹⁶ Ustanovení §258 zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník

²¹⁷ Ustanovení §258 a násl. Zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník

²¹⁸ V kapitole 4.4. Porušení zákona

stupeň intenzity předmětného nedovoleného zákroku.²¹⁹ Dojde-li pak k rozhodnutí soudu, jímž je právo na náhradu újmy poškozenému přiznáno, dá se předpokládat, že se tak bude dít na základě porušení obecné prevenční povinnosti obsažené v ustanovení §2900 OZ.

²¹⁹ CIPRÝN, Š., PLAČKOVÁ, T. Odpovědnost za úrazy při sportu. *Právní prostor* [online]. 2018

Závěr

Základním cílem, který jsem si před psaním své diplomové práce stanovila, bylo nabídnout veřejnosti teoretický nástin právní úpravy v oblasti tradičního institutu občanského práva, konkrétně náhrady majetkové a nemajetkové újmy ve spojení se sportovní činností a sportovním prostředím jako takovým. V celé práci odkazuji v různých souvislostech na silnou autonomii sportovní sféry, na specifické vlastnosti či odlišné jevy, kterými se vyznačuje, na což ostatně odkazují nejen sportovní subjekty (sportovní organizace, sportovci, jednotlivé spolky), ale tímto závěrem je prostoupena také judikatura obecných soudů, což sebou neoddiskutovatelně přináší značně rozsáhlou problematiku. Proto, ač jsem se snažila práci pojmout v co nejširším rozměru, nepodařilo se mi i vzhledem k omezenému rozsahu, kterým je práce limitovaná, rozebrat všechny dílčí aspekty, jež se k tomuto institutu vztahují či dospět k jedinému praktickému závěru. Situaci neulehčuje ani množství právních teoretiků, kteří se s odlišnými východisky snaží vystihnout složitý vztah panující mezi sportovním a právním prostředím. Odborníci se i s odkazy na rozhodovací praxi soudů pokouší vyvodit a definovat předpoklady, při jejichž naplnění, je možné dovodit právní odpovědnost sportovců, nebo naopak vymezit jaké okolnosti by mohli tuto odpovědnost vyloučit, avšak nutno dodat, že se právně-sportovní doktrína nemůže na svých závěrech shodnout, ostatně, jak se říká, co právní to odlišný právní názor, vystihuje taktéž tuto situaci. I proto to, jsem se snažila pojmout do obsahu práce pouze nejdůležitější aspekty jak sportu obecně tak stěžejní prvky institutu náhrady majetkové a nemajetkové újmy, tedy cíl mé práce stanovený v jejím počátku považuji za víceméně splnění, až by bylo potřeba ještě velké množství stran, aby bylo možné podchytit celou problematiku vztahující se k tomuto tématu.

Svou práci jsem pro rozsah celé problematik věnovala úplnému fundamentu institutu náhrady majetkové a nemajetkové újmy, kdy jsem se pokusila poukázat na její promítání do sportovního prostředí. Celou práci jsem pojmul tak, abych čtenáře provedla danou problematikou od úplného začátku, tedy od toho co je to sport až po možnosti řešení sporů v něm vzniklých První kapitolu jsem věnovala úplnému úvod do sportovního prostředí. Zabývám se v ní definicí sportu, legalitou a legitimitou jeho výkon či vystihnutí některých jeho specifické vlastnosti či jevů, na základě kterých, podle řady odborníků, sportovní

prostředí disponuje privilegovaným právním přístupem. Tato odlišnost je nepopíratelná, mnoho běžně uplatňovaných právních zásad je ve světle sportovní činnosti při aplikaci v ní modifikována, avšak nemyslím si, že cesta propagování odlišného právního posouzení oproti jiným činnostem je cestou správnou, neboť tím je vytvářena právní nejistota pro sportovní subjekty. Souhlasím proto s druhým názorovým táborem, který pokládá zvláštnost sportovního prostředí jako prostředek argumentace ospravedlňující uplatnění právních předpisů zohledňující zvláštní charakter sportu.

V druhé kapitole rozebírám nejdůležitější právní prameny vztahující se k výkonu sportovní činnosti, kdy neopomím prameny mezinárodního práva, ani práva Evropské unie a samozřejmě věnuji prostor také pramenům vnitrostátním. Částem věnující se obecnému pojetí sportu a jeho právnímu zakotvení jsem věnovala více prostoru, než byl můj původní záměr, a to zejména z důvodu, abych nabídla úplný pohled na právně-sportovní prostředí u nás. Snažila jsem se zdůraznit absenci speciální právní úpravy, která by však napomohla vyřešit velké množství teoretických úvah spojených se sportovní činností a poskytla ucelený návod na jejich aplikaci v praxi, což by mohlo pozitivně motivovat sportovní subjekty, aby například v případech vzniklých sporů volili častěji cestu rozhodování obecných soudů. Ač snahy zákonodárce na zákonné zakotvení sportovní činnosti jsou, lze konstatovat, že se stále jedná pouze o slovní snahy či sliby, které však prozatím nebyly realizovány.

Již třetí kapitolu, zaměřenou na odpovědnost ve vztahu k OZ, coby obecnému předpisu soukromého práva, cílím zejména na teoretické vymezení vzniku odpovědnosti ve sportovním prostředí. Snažím se poukázat na důležitost jejího vyvození, jakož na rozlišný pohled na ní v návaznosti na pojetí sportovní činnosti v užším a širším slova smyslu. Koncem kapitoly se již zaměřuji na onen vztah k občanskému zákoníku, který představuje funkční úvod pro institutu povinnosti k náhradě majetkové a nemajetkové újmy.

Čtvrtá kapitola představující fundament diplomové práce, jejíž koncept je zaměřen na rozbor samotného občanskoprávního institutu. Zde ho v první řadě definuji a vymezuji předpoklady, k jejichž naplnění musí dojít, aby bylo možné povinnost k náhradě majetkové a nemajetkové újmy vyvodit. Následně se zaměřuji na jednotlivé skutkové podstaty vzniku odpovědnosti za újmu, které můžeme dělit na skupiny dvě, tedy na ustanovení upravující obecnou povinnost a na straně druhé odpovědnost na základě porušení zvláštní povinnosti. Prvně

se zabírám obecnými skutkovými podstaty, kdy kopíruji systematiku OZ, tedy postupuji od porušení dobrých mravů (ustanovení §2909), následně porušení zákona (ustanovení §2910) a v poslední řadě porušení smlouvy (ustanovení §2913). Porušení smluvní povinnosti rozšiřuji jednak o nástin názorů některých odborníků na povinnosti vyplývající z uzavřené smlouvy, respektive, jakou důležitost smluvně přijaté povinnosti a na základě jakého právního titulu k nim máme představovat. Stěžejní problém zde vyplývá z otázky, zda je možné vyvozovat povinnost dodržovat interní pravidla spolku a sportovní pravidla daného odvětví sportu již z dobrovolného členství v občanském sdružení, potažmo z registrace u sportovní organizace. Již v textu práce jsem vyjádřila svůj názor, že je možné vyvozovat akceptaci interních pravidel spolku již z uzavření členského vztahu, neboť chce-li se osoba stát členem některého občanského sdružení, měla by si přeci být vědoma, že to sebou přináší určitá práva a na druhé straně také povinnosti. Také využívám prostor této podkapitoly k nastínění problematiky profesionální smlouvy. Po obecných skutkových podstavách jsem zvolila tři zvláštní skutkové podstaty, které se ve sportovní sféře zdají být rizikové, co do možnosti jejich naplnění a tím odvození povinnosti k náhradě újmy a to především z pohledu trenérů či cvičitelů a organizátorů sportovních soutěží, nebo provozovatelů jednotlivých sportovišť. Cíleně jsem vybrala takové skutkové podstaty, jejichž dopad lze ve sportovním prostředí spatřovat a to nikoli z pohledu samotných sportovců, ale zejména dalších subjektů se v něm vyskytujících. Je důležité vnímat, že sportovní sféra není složena pouze ze samotných sportovců či sportovních organizací, ale má mnohem širší dopad a zahrnuje v sobě různorodé spektrum subjektů. Závěrem kapitoly neopomím asi nejčastější případy, které se v stále málo časté soudní judikatuře vyskytují, a to sportovní úrazy. I z množství teorií, které buď vyvozují právní odpovědnost za tyto úrazy, nebo ji zcela či zčásti vyvracejí, je patrné, že nepanuje názorová jednotna nad vznikem této odpovědnosti. Názorů a možných východisek, jak odpovědnost za sportovní úrazy pojímat je několik desítek, proto jsem zvolila ty dle mého pohledu nejvýznamnější, kdy cílem bylo podchytit různorodé pohledy na tuto problematiku.

Pátá kapitola vystihuje další odpovědnosti, k jejichž vzniku v souvislosti se sportovní činností může dojít, zejména pak odpovědnost veřejnoprávní (trestněprávní) a s menší intenzitou odpovědnost disciplinární. Na úplný závěr neopomím rozhodovací praxi sporů vzniklých mezi sportovními subjekty, kdy

se snažím zejména vystihnout skutečný obraz toho, jak jsou spory řešeny. Důraz tedy kladu na snahu sportovních subjektů vydat se v této problematice cestou odlišnou od rozhodování obecných soudů, kdy důvody jsou prosté. Samozřejmě svou roli hraje opět silná spolková autonomie, která prostupuje celou sférou sportu, dále potřeba rychlosti řízení a také odborné nároky na osobu rozhodující daný sport, kdy se právě cesta jiného řešení sporů než je v rámci obecného soudnictví jeví jako vhodnější alternativa.

Na úplný závěr si dovoluji zdůraznit, že této problematice by měla být ze strany právní veřejnosti věnována ještě větší pozornost. Sportovní prostředí je nesmírně zajímavý svébytný prostor neustále se měnící a vytvářející, proto poskytuje rozsáhlou možnost realizace. Lze dovodit, že skutečnosti, na které i přes silnou autonomii sportu bude potřeba nahlížet v právní rovině, začíná přibývat, avšak stále mnohé palčivé otázky nabyly vyřešeny či se odpovědi na ně neustále vyvíjí. Ani česká soudní praxe prozatím neposkytuje jednoznačná východiska, neboť se stále nachází ve stadiu svého formování, protože stanovit formalistický koncept na řešení sporů vzešlých ze sportovního prostředí se jeví jako nesmírně složité, i proto, že je v něm důležitá diferenciací a individuální posuzování specifických okolností každého případu a obecně sportovní činnosti jako takové. Protože stále více právních odborníků se o tuto oblast začíná zajímat či vzhledem k přibývajícím soudním rozhodnutím si dovoluji tvrdit, že se pro sport a jeho vztah k právu začíná svítat na lepší časy.

Resumé

This diploma thesis focuses on one of the basic civil law institutes, compensation for property and non-property damage, and its relation to the sports environment. This work aims to guide the reader through the most important aspects of the issue. The reader should obtain information about the general sports environment up to the final issue of resolving disputes that arise in sport and connects with this institute. The sports environment is characterized by autonomy with a strong base, that is why there are many expert opinions on its complex relationship with the general law and I must emphasize that opinions are divided.

Apart from the introductory and final chapters, the thesis is divided into six main parts. The first part is an introduction to the whole issue. It contains a basic definition of the term sport, the legality of sports activities and she defines its relationship to common law. Sport is a different specific environment in which the application modifies legal principles that are commonly applied in other social relationships. However, I do not think that the sports environment has a legal privilege compared to other activities. I agree that the difference can serve as an argument for the application of legislation describing the nature of sport. The second chapter deals with the legal sources of the sports environment, which contains a brief list of both sources of international law, European Union law and national sources.

The third chapter focuses on the liability associated with the Civil Code, which is a general regulation of private law in the Czech Republic. I try to point out the theoretical framework of the origin of responsibility and the importance of responsibility in the sports environment. The fourth chapter is a key part of my thesis, when the content is focused on the very institute of compensation for property and non-property damage. Here I guide the reader through the general assumptions of the obligation to compensate for damage, through the basic and some special facts on the basis of which this obligation is derived. First I deal with general facts, when I copy the system of the Civil Code, so I proceed from the violation of good morals (provision §2909), then the violation of the law (provision §2910) and lastly the violation of the contract (provision §2913). I describe the importance of its derivation, and a different view of responsibility in relation to the concept of sports activities in a narrower and broader sense. For Special Duties, I chose: Damage caused by someone who cannot assess the

consequences of their actions and damage caused by information or advice and damage to deferred items. I choose zhis special duties because they can be filled in a sports environment and may be committed by persons other than athletes. Next in fourth chapter I am writing about the views of the legal community on the responsibility of athletes when they by their actions cause sports injuries It should be noted that there are many views that support legal responsibility in sport and also many views that defend legal responsibility completely or partially refuted.

The fifth chapter contains other possible responsibilities result in connection with sports activities. More space is left to public (criminal law) responsibility, but a few lines also belong to disciplinary responsibility. The last sixth chapter is devoted to the issue of decision-making practice in the field of sport. In particular, to express the fact that the sports environment still chooses a different path from decision-making before the general court system.

I also came to the conclusion that responsibility in sport is an undeniable consequence associated with sports activities. My opinion is that sports responsibility should be assessed both from the point of view of sports autonomy and also should of view of law. In conclusion, I would like to wish that more legal experts be dealing with the issue of sports in the future, which would help to eliminate the outstanding issues.

Zdroje

Použité knižní zdroje

- COUFALOVÁ, B., PINKAVA, J., POCHYLÁ, V. *Trestněprávní odpovědnost ve sportu*. Praha: Leges, 2014. 158 s. ISBN 978-80-87576-88-5
- ČORBA, J. *Otázky sportovního práva*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2008. ISBN 978-80-904024-1-6
- DVOŘÁK, J., ŠVESTKA, J., ZUKLÍNOVÁ, M., *Občanské právo hmotné*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 360 -368 s. ISBN 978-80-7478-325-8.
- ELIÁŠ, K., PSUTKA, J., HAVEL, B., HULMÁK, M., BEZOUŠKA, P., BEDNÁŘ, V., DVOŘÁK, T. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář*. 1. vyd. Praha: Linde, 2008, 2640 s. ISBN: 978-80-7201-687-7
- ELISCHER, D. et al. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy podle občanského zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praktická příručka*. Praha: Leges, 2020, 398s. ISBN 978-80-7502-382-7
- GÁBRIŠ, T. *Športové právo*. Bratislava: EUROKÓDEX, 2011, 544 s. ISBN 9788089447527
- GERLOCH, A., *Teorie práva*. 2. Rozšířené vydání, Praha: Dobrá Voda, 2001, 299 s.
- GERLOCH, A., *Teorie práva*. 7. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. 335 s. ISBN 978-80-7380-652-1.
- HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014): komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014. 2080 s. 978-80-7400-287-8.
- CHAMPION, Walter T. *Sports law in a nutshell*. St. Paul: West Publishing, 1993. 325 s. ISBN 0-314-01642-2.
- JIRSA, J., SVĚŽENOVÁ, L., VEČEŘA, J. a HOLUB, T. *Občanský zákoník - Komentář s judikaturou. Svazek XIII - Závazky z deliktů a z jiných právních důvodů (§ 2894 - 3014)*. Ostrava, 2018. ISBN 978-80-7624-007-0.

- KINCL, J. *Dicta et regulae iuris aneb právnické moudroslovi latinské*. Praha: Karolinum, 1990, 293 s. ISBN 80-7066-316-2.
- KRÁLÍK, M. *Civilní a trestní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy*. Praha: Leges, 2016. 1444 s. ISBN 978-80-7502-127-4.
- KRÁLÍK, M. *Civilní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy*. Praha: Leges, 2016, 512 s. ISBN 978-80-7502-099-4
- KRÁLÍK, M. *Právo ve sportu*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2001. 278 s. ISBN 80-7179-532-1.
- KUBÍČEK, Jiří. *Sport a právo*. Brno: Masarykova univerzita, 2012. 317 s. ISBN 978-80-210-6040-1.
- LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář*. C. H. Beck, 2014, 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9.
- MAISNER, M., DOUBRAVA, P., JANÁK, J., VLACHOVÁ, B., DOMBROVSKÁ, M. *Základy sportovního práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, 174 s. ISBN 978-80-7400-744-6.
- ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. a kolektiv. *Občanský zákoník I, II, 2. vydání*, Praha: C. H. Beck, 2009, 2321 s. ISBN 978-80-7400-108-6
- VÍTOVÁ, B., DOHNAL, J., KOTULA, J. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku: Komentář k § 2894 až § 2971*. Olomouc: ANAG, 2015, 336 s. ISBN 978-80-7263-940-3.

Použité odborné články

- DOLEŽAL, T. Právní odpovědnost ve sportu- teoretické úvahy, v: Kolektiv autorů: *Otázky sportovního práva*. Praha: Ústav státu a práva, 2008.
- HUMLÍČKOVÁ, Petra. Prolínání prvků veřejného a soukromého práva u odpovědnosti v oblasti životního prostředí aneb lze úspěšně žalovat náhradu škody způsobenou uplatněním práv účastníka v řízení. *Acta Universitatis Carolinae Iuridica*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, prostřednictvím nakladatelství Karolinum, 201, č. 3, 35-44. ISSN 0323-0619. Dostupné z: <https://doi.org/10.14712/23366478.2017.13>

- KANDA, Antonín. K problematice zákazu zneužívání subjektivních práv. *Právník*. 1970, roč. CIX, s. 765.
- KOCINA, J. Přípustné riziko ve sportu. *Bulletin advokacie*. 2016, č. 1-2, s. 28-34. ISSN 1210-6348.
- KRÁLÍK, M. Civilněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy (aktuální vývojová východiska a nový český občanský zákoník). *Bulletin advokacie*, 2015, č. 7-8, s. 37 – 44.
- KRÁLÍK, M. Civilněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy (aktuální vývojová východiska a nový český občanský zákoník). *Bulletin Advokacie*. 2015, č. 7-8, s. 37-44. ISSN 1210-6348.
- KRÁLÍK, M. K civilní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy. *Bulletin-advokacie*. 2016, č.5, s.39-42. ISSN 1210-6348.
- KRÁLÍK, M. K odpovědnosti sportovce za škodu způsobenou sportovním úrazem při výkonu sportovní činnosti. *Jurisprudence*. 2005, roč. 14, č. 5, s. 56-69. ISSN 1801-2167.
- KRÁLÍK, M. Komparativní pohled soudobé právní doktríny a soudní praxe na právní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy (vybrané otázky). *Bulletin Advokacie*. 2006, č. 9, s. 25-33. ISSN 1210-6348.

Použité internetové zdroje

- BARCLAY, Patrick. *The Life and Times of Herbert Chapman*. [s.l.]: Hachette, 2014. Dostupné online. ISBN 9780297868514
- CIPRÝN, Š., PLAČKOVÁ, T. Odpovědnost za úrazy při sportu. *Právní prostor* [online]. Publikováno 12.09.2018 [cit. 2021-03-25]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/odpovednost-za-urazy-pri-sportu>
- GAŠPARÍK, M. Sportovní pravidla a jejich vliv na rozhodování soudů. *Právní prostor*. [online]. 06.01.2020 [cit. 4.2.2021]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/sportovni-pravidla-a-jejich-vliv-na-rozhodovani-soudu>
- KARTUSOVÁ, A. Vztah práva a sportu. *Mylaw* [online]. Publikováno 09.08.2019 [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://mylaw.cz/clanek/vztah-prava-a-sportu-712>

- KRÁLÍK, Michal. Právní odpovědnost za sportovní úrazy. *Právní rádce* [online]. 2007, [cit. 12. 2. 2021]. Dostupné z: http://pravniradce.ihned.cz/c4-10078260-20421910-F00000_d-pravni-odpovednost-zasportovni-urazy
- KUBÍČEK, J. Sportovní diplomacie. Studijní text k projektu, *Univerzita Palackého v Olomouci*, [online]. [cited 12-02-21], p. 7–13. Dostupné na adrese: https://www.pdf.upol.cz/fileadmin/userdata/PdF/VaV/2018/odborne_semi_nare/Sportovni_diplomacie.pdf.
- KUK, M. Správněprávní, trestní a civilní odpovědnost - kterou zvolit?. *Frank Bold* [online]. 25.07.2011 [cit. 2021-03-09]. Dostupné z: <https://frankbold.org/poradna/fungovani-obci-a-uradu/odpovednost/skoda-zpusobena-vykonem-verejne-spravy/rada/spravnepravni-trestni-a-civilni-odpovedno>
- LEGISLATIVNĚ PRÁVNÍ ODBOR ČUS. Odpovědnost za škodu způsobenou na odložených věcech. *Česká unie sportu* [online]. [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <https://www.cuscz.cz/sluzby-servis/sport-a-pravni-praxe/odpovednost-za-skodu-zpusobenu-na-odlozenych-vecech.html>
- LEGISLATIVNĚ PRÁVNÍ ODBOR ČUS. Poradna: Právní odpovědnost trenérů a cvičitelů. *ZPRAVODAJ ČESKÉ UNIE SPORTU. ČUS* [online]. 2019 (6). Dostupné z: <https://www.cuscz.cz/files/2539OTA.pdf>
- LUDMA, L. Základní skutkové podstaty náhrady škody v občanském zákoníku. Advokátní kancelář v Olomouci. 16.4.2018 [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: <http://www.luborludma.cz/zakladni-skutkove-podstaty-nahrady-skody-v-obcanskem-zakoniku/>
- MATZNER, J. Ochrana osobnosti a soukromí u politiků a jiných veřejně činných osob. *Právní prostor* [online]. 11.09.2018 [cit. 2021-03-09]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ustavni-pravo/k-ochrana-osobnosti-a-soukromi-u-politiku-a-jinych-verejne-cinnych-osob>
- Nejdražší přestupy fotbalistů. Kolik kdo stál?: Fotbal. *CNN Prima NEWS* [online]. 19.06.2020 [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://cnn.iprima.cz/nejdrazsi-prestupy-fotbalistu-kolik-kdo-stal-4779>
- POTĚŠIL, L. Nová právní úprava správního trestání, část I.. *Právní prostor* [online]. 2017. [cit. 2021-03-08]. Dostupné na:

<https://www.pravniprostor.cz/clanky/spravni-pravo/nova-pravni-uprava-spravniho-trestani-cast-i>

- PRÄGEROVÁ, A. Povinnost k náhradě újmy způsobené zraněním na sportovních trénincích v bojových sportech. *Právo21- Právo srozumitelně a pro všechny* [online]. 22.02.2021 [cit. 2021-02-28]. Dostupné z: <https://pravo21.cz/pravo/povinnost-k-nahrade-ujmy-zpusobene-zranenim-na-sportovnich-trenincich-v-bojovych-sportech>
- Ruští olympionici budou vystupovat pod zkratkou ROC. *Sport.cz* [online]. [vid. 2021-02-19]. Dostupné z: <https://www.sport.cz/olympiada/loh-2020-tokio/clanek/2125519-rusti-olympionici-budou-vystupovat-pod-zkratkou-roc.html#hp-artcl>
- Sport bez dopingu (informace pro sportovce). *Antidopingový výbor ČR*, 2013. Dostupné na: https://www.nutrend.cz/ImgGalery/Img1/Clanky/magaziny/prirucka_do_kapsy.pdf
- Sportovní národnost ve světle práva Evropské unie. *Právní prostor* [online]. [cit. 07.02.2021]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/mezinarodni-a-evropske-pravo/sportovni-narodnost-ve-svetle-prava-evropske-unie>

Použitá judikatura

- Nález Ústavního soudu ČR sp.zn. I. ÚS 367/03, ze dne 15.3.2005
- Rozsudek Krajského soudu v Praze č.j. 25 Co 600/2016-220, ze dne 14.2.2017
- Rozsudek Městského soudu v Praze sp. zn. 10 Co 190/76, ze dne 17.5.1978
- Rozsudek Městského soudu v Praze sp.zn. 10 Co 190/76, ze dne 17. 5. 1978
- Rozsudek Městského soudu v Praze sp.zn. 13 Co 32/76, ze dne 14.4.1976
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 25 Cdo 1048/2002, ze dne 27. 11. 2003
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 25 Cdo 4170/2010, ze dne 12.9.2012

- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 25 Cdo 493/2015, ze dne 20.5.2015
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 3 Cdon 51/96, ze dne 30.9.1998
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 33 Odo 848/2006, ze dne 30.4.2008
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR č.j. 6 Afs 278/2016-54, ze dne 13.7.2013
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR sp.zn. 2 Afs 16/2011-78, ze dne 29.11.2011
- Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci č. j. 1 Co 68/2015-246, ze dne 13. 5. 2015
- Stanovisko Nejvyššího soudu ČSR, č.j. Cpj 115/83 (R 1/1985)
- Usnesení Nejvyššího soud ČR sp.zn. 7 Tdo 561/2016, ze dne 31.8.2016
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 25 Cdo 1506/2004, ze dne 23.2.2005
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 6 Tdo 425/2019, ze dne 17. 7. 2019
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 8 Tdo 68/2010, ze dne 17. 2. 2010
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 25 Cdo 493/2015, ze dne 20. 5. 2015
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 28 Cdo 1174/2004, ze dne 28.6.2005
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 28 Cdo 773/2018, ze dne 01.10.2018
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 30 Cdo 2591/2011, ze dne 27.2.2013
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp.zn. 6 Tdo 425/2019, ze dne 17.7.2019
- Usnesení Ústavního soud ČR II. ÚS 249/97, ze dne 26.2.1998
- Ústavní stížnost ve věci podané pod sp.zn. III. ÚS 2357/15

Použité akademické práce

- DVOŘÁKOVÁ, Tereza. *Občanskoprávní odpovědnost ve sportu*. Praha, 2017. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Právnická fakulta. Katedra občanského práva. Vedoucí práce Doc. JUDr. Josef Salač, Ph.D.
- LANDA, Tomáš. *Trestněprávní odpovědnost ve sportu*. 2018. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Právnická fakulta. Vedoucí práce Doc. JUDr. Bc. Tomáš Gřivna, Ph.D.
- ŘEZNÍČEK, Petr. *Prevenční povinnost při sportovní činnosti*. 2019. Rigorózní práce. Univerzita Karlova. Právnická fakulta. Vedoucí práce JUDr. PhDr. David Elischer, Ph.D.
- SUP, Martin. *Odpovědnost za škodu způsobenou sportovní činností (odpovědnost sportovce za sportovní úraz)*. 2009. Univerzita Karlova. Právnická fakulta. Katedra občanského práva. Školitel prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.
- ŠTAROCHOVÁ, Hana. *Trestní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy*. Plzeň, 2019. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni. Právnická fakulta. Vedoucí práce Doc. JUDr. Jan Kocina, Ph.D.
- VNUK, Tomáš. *Odpovědnost a rozhodování sporů ve sportu*. Plzeň, 2018. Diplomová práce. Západočeská univerzita v Plzni. Právnická fakulta. Katedra teorie práva. Vedoucí práce Mgr. Jan Lego, Ph.D.

Seznam použitých právních předpisů

- Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie (Úřední věstník EU, C 83/47, 30. 3. 2010)
- Zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 178/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- Zákon č. 216/1994 Sb., o Rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů
- Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 60/2000 Sb., o Ochráně olympijských symbolik, ve znění pozdějších předpisů

- Zákon č.120/2001 Sb., Exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č.89/2012 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č.99/1963 Sb., Občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Ústavní zákon č.1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění pozdějších předpisů
- Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

Ostatní zdroje

- Evropské charty sportu z roku 1992. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/sport/evropska-charta-sportu>
- Evropská antidopingová úmluva ze dne 16. listopadu 1989
- Průvodce pro sportovce ke Světovému antidopingovému kodexu 2015
- Metodický pokyn Předsednictva ČLS 10/2018 dostupný ke stažení na: <https://www.czecharchery.cz/cz/smernice/>